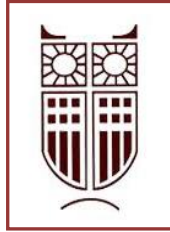

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ»

**Η Ελληνική Στρατιωτική Διπλωματία προς τις ΗΠΑ. Παρούσα Κατάσταση,
Μελλοντικές Προοπτικές**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Παναγιώτης Ντιώνιας

Αθήνα, 2019

Τριμελής Επιτροπή

Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπων)

Ειρήνη Χειλά, Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Κωνσταντίνος Υφαντής, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Παναγιώτης Ντιώνιας, 2019

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της πτυχιακής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Συντομογραφίες

BMD	Ballistic Missile Defense
CIA	Central Intelligence Service
CTA	Τεχνική Συμφωνία (Comprehensive Technical Agreement)
EDA	Excess Defense Articles
FMS	Foreign Military Sales
HLCC	Συμβουλευτικής Επιτροπής Υψηλού Επιπέδου (High Level Consultative Committee/
HNS	Host Nation Support
JOINT COMMISSION	Μικτής Επιτροπής Αμυντικής Συνεργασίας
JRD-N	Joint Regional Detachment–North
LANDCOM	Land Command
LMT	Liaison Monitoring Team
MDCA	Συμφωνία Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας (Mutual Defense Cooperation Agreement/
MKO	Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις
MLSA	(Mutual Logistic Support Agreement)
MoA	Memorandum of Agreement/
MPEP	Military Personnel Exchange Program-
NRDC-GR	NATO Rapid Deployable Corps
PfP	Partnership for Peace
SEEBRIG	South Eastern Europe Brigade
USAREUR	US Army Europe Command-
USCENTCOM	United States Central Command
USEUCOM	U.S. European Command
A/Γ	Αρματαγωγή
A/ΓΕΕΘΑ	Αρχηγός ΓΕΕΘΑ
A/Φ	Αεροσκάφος
ΑΔ	Αμυντική Διπλωματία
ΑΔΙΣΠΟ	Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή Πολέμου
ΑΕΑΒΣ	Αμερικάνικης Ευκολίας Αεροπορικής Βάσης Σούδας
ΑΟΖ	Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη
ΑΣΕΙ	Ελληνικά Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
ΑΣΕΠΕ	Αερομ/μενα Συστήματα Έγκαιρης Προειδοποίησης και Ελέγχου
ΑΣΣΥ	Ανώτερες Στρατιωτικές Σχολές Υπαξιωματικών
Β'ΠΠ	Β' Παγκόσμιος Πόλεμος
ΓΔΟΣΥ	Γενική Διεύθυνση Οικονομικού Σχεδιασμού και Υποστήριξης
ΓΔΠΕΑΔΣ	Γενική Διεύθυνση Πολιτικής Εθν. Άμυνας και Διεθνών Σχέσεων
ΓΕ	Γενικό/ά Επιτελείο/α
ΓΕΕΘΑ	Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας
ΔΔΣ	Διεύθυνση Διεθνών Σχέσεων
ΔΠΕΑ	Διεύθυνση Πολιτικής Εθνικής Άμυνας
ΔΡΙΑ	Διμοιρία
ΔΟΙ	Διεύθυνση Οικονομικού
Ε/Π	Ελικόπτερο
ΕΔ	Ένοπλες Δυνάμεις
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΘΣΣ	Εθνική Στρατιωτική Στρατηγική

ΕΛ.ΑΣ	Ελληνική Αστυνομία
ΕΛΙΑΜΕΠ	Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής
ΕΜΠΙΑΕ	Ενιαίο Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα Ανάπτυξης και Εκσυγχρονισμού
ΕΣΣΔ	Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών
ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
Κ/Φ	Κανονιοφόροι
ΚΕΝΑΠ	Κέντρο Εκπαιδύσεως Ναυτικής Αποτροπής
ΚΥΣΕΑ	Κυβερνητικό Συμβούλιο Εξωτερικών και Άμυνας
Ν/ΘΗ	Ναρκοθηρευτικά
NATO	North Atlantic Treaty Organization
ΟΑΣΕ	Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΟΥΚ	Ομάδες Υποβρυχίων Καταστροφών
ΠΑ	Πολεμική Αεροπορία.
ΠΕΑ	Πολιτική Εθνικής Άμυνας
ΠΚΕ-ΕΥΕ	Πολυεθνικό Κέντρο Επιχειρήσεων Υποστήριξης Ειρήνης
ΠΜ	Πτέρυγα Μάχης
ΠΝ	Πολεμικό Ναυτικό
ΠΠ	Παράκτια Περιπολικά
ΠΣΣ	Προγραμμάτων Στρατιωτικής Συνεργασίας
ΣΑΓΕ	Συμβουλίου των Αρχηγών Γενικών Επιτελείων
ΣΑΜ	Συμβούλιο Άμυνας
ΣΔ	Στρατιωτική Διπλωματία
ΣΔΙΕΠ	Σχολή Διοίκησης και Επιτελών
ΣΕΘΑ	Σχολή Εθνικής Άμυνας
ΣΞ	Στρατός Ξηράς
ΣΠΣΞ	Σχολή Πολέμου ΣΞ
ΤΠΚ	Ταχέα Περιπολικά Κατευθυνόμενων Βλημάτων
Υ/Β	Υποβρύχιο
ΥΕΘΑ	Υπουργός Εθνικής Άμυνας
Υπ. Εξ	Υπουργός Εξωτερικών
ΥΠΕΘΑ	Υπουργείο Εθνικής Άμυνας
ΥΠΕΞ	Υπουργείο Εξωτερικών
ΥΦΕ	Υποστήριξη Φιλοξενούντος Έθνους
ΨΠ	Ψυχρός Πόλεμος

Περιεχόμενα	
Εισαγωγή	12
Κεφάλαιο Πρώτο	14
Γεωπολιτικό Περιβάλλον, Σχέσεις Μεταξύ Ελλάδας-ΗΠΑ	14
Στρατηγικό Περιβάλλον.	14
<i>Γενικά.</i>	14
<i>Διεθνείς Δρώντες και Ελλάδα.</i>	14
<i>Σχέσεις Ελλάδας-ΗΠΑ.</i>	17
<i>Γενικά.</i>	17
<i>Ψυχρός Πόλεμος.</i>	18
<i>Μετά Τον Ψυχρό Πόλεμο.</i>	19
<i>North Atlantic Treaty Organization (NATO).</i>	19
Κεφάλαιο Δεύτερο	21
Διεθνείς Σχέσεις-Διπλωματία, Αμυντική και Στρατιωτική Διπλωματία	21
<i>Διεθνείς Σχέσεις.</i>	21
<i>Εξωτερική Πολιτική-Διπλωματία.</i>	21
<i>Αμυντική-Στρατιωτική Διπλωματία.</i>	22
<i>Ορισμοί.</i>	22
<i>Εξέλιξη Στρατιωτικής Διπλωματίας.</i>	24
<i>Έκταση και Όρια Στρατιωτικής Διπλωματίας.</i>	25
Κεφάλαιο Τρίτο	27
Στρατιωτική Διπλωματία ΗΠΑ-Ελλάδας	27
<i>Στρατιωτική Διπλωματία ΗΠΑ.</i>	27
<i>Ελληνική Στρατιωτική Διπλωματία.</i>	27
<i>Πολιτική Εθνικής Άμυνας (ΠΕΑ).</i>	28
<i>Εθνική Στρατιωτική Στρατηγική (ΕΘΣΣ).</i>	28
<i>Αμυντική Διπλωματία (Ανάπτυξη - Σχεδιασμός).</i>	29
<i>Υλοποίηση Στρατιωτικής Διπλωματίας της Ελλάδας.</i>	33
Στρατιωτικές Διπλωματικές Σχέσεις Ελλάδας-ΗΠΑ	34
<i>Γενικά.</i>	34
<i>Αμερικανικές Στρατιωτικές Βάσεις Στην Ελλάδα.</i>	35
<i>Υφιστάμενη Κατάσταση Στρατιωτικής Συνεργασίας.</i>	36
<i>Συμφωνίες.</i>	36
<i>Ειρηνευτικές Αποστολές.</i>	39
<i>Λοιπές Δράσεις (Επισκέψεις, Εξοπλισμοί, Ασκήσεις κ.α).</i>	42

Κεφάλαιο Τέταρτο	49
Εισαγωγή	49
Παρούσα Κατάσταση-Προοπτικές	49
Παρούσα Κατάσταση (Στρατιωτική Διπλωματία).	49
Προοπτικές (Στρατιωτική Διπλωματία).	50
Παρούσα Κατάσταση (Στρατηγικός Διάλογος).	50
<i>Προ Ενάρξεως του 1^{ου} Στρατηγικού Διαλόγου.</i>	51
<i>Θεματολογία 1^{ου} και 2^{ου} Στρατηγικού Διαλόγου.</i>	51
<i>Αποτελέσματα 1^{ου} και 2^{ου} Στρατηγικού Διαλόγου.</i>	52
Προοπτικές (Στρατηγικός Διάλογος).	57
 Συμπεράσματα	62
 Πηγές-Βιβλιογραφία	65
Πηγές	65
Βιβλιογραφία	66
Παραρτήματα	70
Παράρτημα «Α». Γενική Διεύθυνση Πολιτικής Εθνικής Άμυνας Και Διεθνών Σχέσεων	70
Παράρτημα «Β». Κοινά Ανακοινωθέντα του 1^{ου} και 2^{ου} Στρατηγικού Διαλόγου	71

Γραφήματα

Γράφημα 1. Επισκέψεις Αξιωματούχων Ελλάδας-ΗΠΑ	44
Γράφημα 2. Κοινές ασκήσεις Ελλάδας-ΗΠΑ	44
Γράφημα 3. Μετεκπαιδεύσεις στελεχών στις ΗΠΑ	45
Γράφημα 4. Συβάσεις FMS, επί του συνόλου των συμβάσεων	48

Περίληψη

Η παρούσα διατριβή, αφενός περιγράφει το διεθνές περιβάλλον, μέσω των αναγκαίων ορισμών, αφετέρου προσδιορίζει και τα απαραίτητα ιστορικά στοιχεία τόσο της εξέλιξης της Στρατιωτικής Διπλωματίας, όσο και των σχέσεων Ελλάδας-ΗΠΑ, ενώ εξετάζει τη διμερή αυτή σχέση, υπό το πρίσμα της Στρατιωτικής Διπλωματίας, εντάσσοντας την στην παρούσα κατάσταση, όσο και στις μελλοντικές της προοπτικές.

Το θέμα της Ελληνικής Στρατιωτικής Διπλωματίας προς τις ΗΠΑ, η παρούσα κατάσταση και οι μελλοντικές προοπτικές της, εμπεριέχει τη σύνθεση δύο κεφαλαιωδών ζητημάτων. Πρώτον το ζήτημα της ίδιας της Ελληνικής Στρατιωτικής Διπλωματίας προς τις ΗΠΑ και δεύτερον την απαίτηση για ανάλυση και μελέτη πληθώρας εννοιών και δεδομένων, χωρίς τα οποία τόσο η κατανόηση της παρούσας κατάστασης καθίσταται δυσχερής, όσο και η ένταξη της Στρατιωτικής Διπλωματίας, εντός των ορίων που της αναλογούν, αδύνατη.

Η οποιαδήποτε χώρα οφείλει, για την επιβίωση και την διασφάλιση των συμφερόντων της να αντιλαμβάνεται τις διεθνείς σχέσεις και πολιτικές αλλά και να κάνει επιλογή των ορθών κάθε φορά μέσων. Αυτοί είναι και οι λόγοι που, στην παρούσα διατριβή περιγράφονται οι διάφοροι ορισμοί που αφορούν το διεθνές γίνεσθαι αλλά και τις συσχετίσεις μεταξύ τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, το οποίο αποδεικνύει και την απαίτηση-αναγκαιότητα της παράθεσης διαφόρων ορισμών αποτελεί το γεγονός της σύγχυσης, που παρατηρείται στην διεθνή βιβλιογραφία, μεταξύ των εννοιών Αμυντικής και Στρατιωτικής Διπλωματίας.

Για την αντιμετώπιση του θέματος επιλέχθηκε η μελέτη αρχικώς της θέσεως της Ελλάδας στο γεωστρατηγικό περιβάλλον, που συνθέτουν διάφοροι δρώντες και εν συνεχεία η εξέταση -ιστορικώς- της σχέσεως Ελλάδας-ΗΠΑ, από τη λήξη του Β'ΠΠ έως και σήμερα. Εξάλλου η σημαντικότερη διμερή σχέση της χώρας μας, εκτιμάται ότι είναι η σχέση μας με τις ΗΠΑ.

Μέσω και της Στρατιωτικής Διπλωματίας, οι διμερείς μας σχέσεις με τις ΗΠΑ, εδράζονται, μεταξύ άλλων στην ιστορική εξέλιξη της παρουσίας των Αμερικανικών Βάσεων, στη συμμετοχή μας στο θεσμό των Ειρηνευτικών αποστολών και σε πλήθος άλλων παραγόντων, όπως στρατιωτικές ασκήσεις, επισκέψεις, εκπαιδεύσεις κ.α, τα οποία εκφράζονται με το θεσμικό-νομικό πλαίσιο που ακολουθεί η χώρα μας, ενώ περιγράφονται με τα ανάλογα θεσμικά κείμενα, όπως η «Πολιτική Εθνικής Άμυνας», η «Εθνική Στρατιωτική Στρατηγική», κ.α.

Όσον αφορά την παρούσα κατάσταση των σχέσεων μας και επειδή «δεν υπάρχει σιγουριά σ' αυτόν τον κόσμο. Υπάρχουν μόνο ευκαιρίες»¹, η κατανόηση των εξελίξεων που πιθανόν να προέλθουν λόγω του «Στρατηγικού Διαλόγου», που εγκαινιάστηκε μεταξύ Ελλάδας-ΗΠΑ το Δεκέμβριο του 2018 και συνεχίστηκε το 2019, είναι κομβικής σημασίας για τη χρήση της Στρατιωτικής Διπλωματίας, προκειμένου να ενισχυθεί η γεωπολιτική σημασία της χώρας μας, στο διεθνές περιβάλλον.

Η διαφοροποίηση των διμερών μας σχέσεων, με τις ΗΠΑ, κατά την παρούσα χρονική περίοδο, όπως προκύπτει, τόσο από την ποσότητα όσο και από την ποιότητα των δράσεων μεταξύ των δύο χωρών και καταγράφεται σε αντίστοιχα γραφήματα της παρούσας διατριβής, αποδεικνύει ότι οι ΕΔ, μέσω της Στρατιωτικής Διπλωματίας και με «όχημα» τον Στρατιωτικό Διάλογο, αποτελούν ένα σημαντικό στήριγμα της εξωτερικής μας Πολιτικής και Διπλωματίας.

Τέλος, οι συνθήκες έτσι όπως διαμορφώνονται, στον παρόντα χρόνο, μας βοηθούν, με τη βοήθεια και της Στρατιωτικής Διπλωματίας, να αντιληφθούμε ότι χωρίς ισχυρές συμμαχίες το μέλλον θα είναι πάντα δυσοίωνο, ενώ απαιτείται ανεπτυγμένη ικανότητα αντίληψης της πραγματικότητας, για την αποφυγή ανεμώλιων ψευδαισθήσεων.

Λέξεις-κλειδιά : Διπλωματία, Αμυντική Διπλωματία, Στρατιωτική Διπλωματία, Στρατηγικός Διάλογος, Διμερείς Σχέσεις Ελλάδας-ΗΠΑ

¹ Douglas MacArthur, Αμερικανός Στρατηγός

The Greek Military Diplomacy towards the U.S.A. Present Situation, Future Perspectives

Panagiotis Dionias

ABSTRACT

The present thesis, on the one hand, describes the international setting through the necessary definitions, on the other hand, defines the necessary historical elements of the evolution of the Military Diplomacy as well as the Greek – USA relations while it examines this bilateral relation under the scope of Military Diplomacy, placing it in the present situation as well as in the future perspectives.

The issue of the Greek Military Diplomacy towards the U.S.A., the present situation and its future perspectives, involves the combination of two major matters. The first being the Greek Military Diplomacy towards the U.S.A. and the second the necessary prerequisite for analysis and study of plethora of definitions and data without which the understanding of the present situation becomes inaccessible and the integration of Military Diplomacy within its corresponding boundaries is impossible.

Any country has to understand the international relations and policies and make the right choices of means in order to survive and ensure its interests. These are the reasons why, in the present thesis, the different definitions that concern the international grand scheme and their associations are described. A characteristic example which proves the demand / necessity of the quote of the different definitions constitutes the issue of confusion that is observed in the international bibliography between the meanings of Defensive and Military Diplomacy.

In order to tackle the issue, firstly the study of the position of Greece in the geo-strategic environment that different parties compose and in continuation the study – historically – of the Greek – USA relation from the end of WW2 until today. In any case, the most important bilateral relation of our country is estimated the one with the USA.

Through the Military Diplomacy, the bilateral relation with the USA is based among others on the historical evolution of the presence of the American Bases, our participation in the institution of Peace missions and many other factors like military drills, visits, training etc. which are conveyed through the institutional – legislative

scope that our country follows while they are described in the relevant institutional texts like “Policy of National Defense”, “National Military Strategy” etc.

As far as the present situation of our relations is concerned and because “*there is no certainty in this world. There are only opportunities*”², the understanding of the developments that will probably originate through the “Strategic Dialogue” that was inaugurated between Greece – USA in December, 2018 and continued in 2019, is of utmost importance for the use of Military Diplomacy so that the geo-political importance of our country in the international environment is enhanced.

The differentiation of our bilateral relation with the USA, at the present time period, as it results from the quantity as well as the quality of the actions between the two countries and is shown on the relevant graphs of the present thesis, proves that the Armed Forces through the Military Diplomacy and the Military Dialogue comprise important support of our foreign Policy and Diplomacy.

Finally, the circumstances that are shaped in the present help us, with the assistance of Military Diplomacy, to realize that without strong alliances the future will always be ominous while enhanced ability of the perception of reality is demanded so that pointless delusions are avoided.

Keywords: Diplomacy, Defensive Diplomacy, Military Diplomacy, Strategic Dialogue, Bilateral Relation of Greece-USA

² Douglas MacArthur, American General

Εισαγωγή

Σ' ένα διεθνές περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από αστάθεια, ρευστότητα, προκλήσεις και απειλές για την ασφάλεια και την άμυνα, η Ελλάδα, παρά την οικονομική συγκυρία, διαθέτει ένα αξιόπιστο αμυντικό σύστημα, ενώ η γεωπολιτική της θέση, την καθιστά ως έναν σύμμαχο αξιόλογο και πολύτιμο.

Τα ανωτέρω έχουν τεράστια σημασία, για τους συμμάχους μας, ειδικά στην σημερινή εποχή των απότομων ανακατατάξεων, ανατροπών, κρίσεων και αλλαγών, όπου διαμορφώνονται διεθνείς συμμαχίες, διεγείροντας το σύνολο των θεσμικών λειτουργιών των κρατών, δεδομένου ότι σε ένα «άναρχο» περιβάλλον, οι νέες «ατζέντες» εμπλουτίζουν μεν, αλλά δεν μεταλλάσσουν την υφή της διεθνούς πολιτικής (Χατζηβασιλείου, 2016, σ.43).

Επομένως οι διεθνείς εξελίξεις, μας προκαλούν να αναλογιστούμε όχι μόνο τη θέση και το ρόλο της χώρας στο διεθνές περιβάλλον, αλλά και πως αντιλαμβανόμαστε την εθνική μας άμυνα και ασφάλεια, αξιολογώντας τις επιπτώσεις των ανακατατάξεων αυτών με μακροπρόθεσμο ορίζοντα.

Βεβαίως υψίστης σημασίας είναι και η ορθή επιλογή και διαχείριση των κατάλληλων εργαλείων για την υλοποίηση της εθνικής πολιτικής. Τόσο η Διπλωματία της χώρας μας, όσο και η Στρατιωτική Διπλωματία, ως υποκατηγορία της πρώτης, οφείλουν να χαρακτηρίζονται από αποδοτικότητα και συμφωνία με τους κανόνες των διεθνών σχέσεων, προκειμένου να διασφαλίζουν τα εθνικά συμφέροντα με τον καλύτερο τρόπο. Ως εκ τούτου η γνώση των κανόνων και των αρχών της διεθνούς πολιτικής και διπλωματίας θεωρείται ως εκ των ων ουκ άνευ.

Δυστυχώς δεν είναι πάντα γνωστές οι πτυχές των θεμάτων που αντιμετωπίζονται, με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα, στο προς διερεύνηση θέμα της διατριβής, η σύγκυση μεταξύ των εννοιών της Αμυντικής και Στρατιωτικής Διπλωματίας. Αυτή ακριβώς η γνώση των παραμέτρων και των χαρακτηριστικών της Στρατιωτικής Διπλωματίας, μας βοηθά να αντιληφθούμε τόσο τη λειτουργία της εντός του θεσμικού –νομικού πλαισίου της χώρας μας, όσο και στο επίπεδο της διμερούς συνεργασίας μεταξύ Ελλάδας-ΗΠΑ.

Η συμμαχία της Ελλάδας με τις ΗΠΑ έχει ένα ιστορικό βάθος, με αφετηρία τον Β'ΠΠ και ενδυνάμωση της με τη συμμετοχή μας στο NATO, την εγκαθίδρυση των Βάσεων στη χώρα μας, τη συμμετοχή μας σε ειρηνευτικές αποστολές,

συνεκπαιδεύσεις, επισκέψεις και αναρίθμητες ασκήσεις. Δράσεις που αποσκοπούν και εν τέλει ενδυναμώνουν τη συμμαχική μας σχέση.

Στο πλαίσιο της ανωτέρω διμερούς σχέσης και αναλογιζόμενοι την παρούσα γεωπολιτική κατάσταση, τόσο στο Αιγαίο και στα Βαλκάνια, όσο και στην Αν. Μεσόγειο, είναι πασιφανής η υποχρέωση μας για ανταπόκριση στις απαιτήσεις που δημιουργεί η έναρξη και η θεσμοθέτηση του «Στρατηγικού Διάλογου», μεταξύ των δύο χωρών, όπως εγκαινιάσθηκε τον Δεκέμβριο του 2018 και συνεχίσθηκε το 2019.

Στο «άναρχο» διεθνές περιβάλλον η σύναψη συμμαχιών, αποτελεί μονόδρομο για χώρες όπως η Ελλάδα. Δηλαδή για μία μικρή χώρα, η οποία αντιμετωπίζει αναθεωρητικές τάσεις στην περιοχή της, οικονομική δυσχέρεια και η οποία όμως διαθέτει ένα αξιόλογο γεωπολιτικό ειδικό βάρος, το οποίο και εκτιμάται ότι θα επαυξηθεί έτι περισσότερο, στο εγγύς μέλλον. Νομοτελειακά, μία τέτοια χώρα, οφείλει να συμμαχεί με μία ηγεμονική δύναμη. Υπό αυτό το πρίσμα, η εκμετάλλευση οποιασδήποτε ευκαιρίας, για ενίσχυση και αναβάθμιση της ισχύς μας, πρέπει να θεωρείται αυτονόητη. Μία τέτοια ευκαιρία, είναι και οι διαδικασίες που εγκαινίασε ο Στρατηγικός Διάλογος³.

Προϋπόθεση η μικρή αυτή χώρα να σκέφτεται και να αποφασίζει ορθολογικά, με ρεαλισμό και με γνώμονα τη διασφάλιση των εθνικών της συμφερόντων, διότι η συνετής χρήση των εργαλείων των εθνικών συντελεστών ισχύος, όπως η Διπλωματία και η Στρατιωτική Διπλωματία, μπορούν και μετατρέπουν τις ευκαιρίες σε εθνικές επιτυχίες.

³ Ο «1^{ος} Στρατηγικός Διάλογος» εγκαινιάσθηκε το Δεκέμβριο 2018, στις ΗΠΑ και συνεχίζεται το 2019, όπου τον Οκτώβριο 2019 πραγματοποιήθηκε, στην Αθήνα, ο «2^{ος} Στρατηγικός Διάλογος». Εξ' άλλου τη χρονική περίοδο που συντάσσεται η παρούσα διατριβή (20 Δεκεμβρίου 2019), πέραν των επίσημων ανακοινώσεων και από τις δύο πλευρές, δεν έχουν ακόμη δημοσιοποιηθεί λεπτομέρειες επί των αποτελεσμάτων του «2^{ου} Στρατηγικού Διαλόγου», όπως π.χ οι τελικές τροποποιήσεις της MDCA.

Κεφάλαιο Πρώτο

Γεωπολιτικό Περιβάλλον - Σχέσεις Μεταξύ Ελλάδας - ΗΠΑ

«Globalization is incredibly efficient but also so far incredibly unjust»

Pascal Lamy⁴

Στρατηγικό Περιβάλλον.

Γενικά. Η άρση του διπολισμού σηματοδότησε μία σειρά αλλαγών, μεταβολών, ανακατατάξεων, νέων γεωπολιτικών ισορροπιών και συσχετισμών (Οικονόμου, 2007). Το διεθνές περιβάλλον χαρακτηρίζεται, πλέον, από έντονα φαινόμενα αστάθειας, εύθραυστων ισορροπιών, ρευστότητας και υψηλής αλληλεξάρτησης, ενώ θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και ως «υβριδικά μονοπολικό» (Αρβανιτόπουλος, 2019).

Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου (ΨΠ), οι ΗΠΑ αναδύθηκαν ως η μοναδική υπερδύναμη με ικανότητα προβολής ισχύος σε διεθνές επίπεδο, ενώ και άλλοι ισχυροί περιφερειακοί δρώντες όπως η Κίνα, η Ινδία, η Βραζιλία και ομάδες κρατών όπως η Ενωμένη Ευρώπη αναδύκνούνται ως εν δυνάμει ανταγωνιστές, οικονομικά και τεχνολογικά. Νέα φαινόμενα όπως η κλιματική αλλαγή, τα περιβαλλοντικά ζητήματα, τα πυρηνικά, η τρομοκρατία, το εμπόριο ναρκωτικών, η λαθρομετανάστευση και ο εθνικισμός είναι ορισμένες από τις νέες προκλήσεις διεθνικού χαρακτήρα (Χειλά, 2013, σ.16).

Η Ελλάδα βρίσκεται στο επίκεντρο μίας περιοχής που περιλαμβάνεται μεταξύ τριών (3) ηπείρων. Το στρατηγικό περιβάλλον της περιοχής διαμορφώνεται από τις συνεργασίες ή και τις αντιπαραθέσεις των κρατών που περιβάλλουν τη λεκάνη της Μεσογείου, δηλαδή της ΕΕ και του αραβικού κόσμου, ενώ το περιβάλλον αυτό επηρεάζεται από τα συμφέροντα και τις πολιτικές, επιδιώξεις των διεθνών δρώντων (Παρίσης, 2015, σ.2).

Διεθνείς Δρώντες και Ελλάδα. Με δεδομένο ότι η ταχύτητα που εξελίσσονται τα γεγονότα, είναι πρωτόγνωρη, η προσπάθεια για αναγνώριση των στρατηγικών ευκαιριών και κινδύνων, σε σχέση με σημαντικούς δρώντες του παγκόσμιου γίνεσθαι, καθίσταται ολοένα και πιο δύσκολη και επισφαλής (Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, 2015, σ.14). Δεδομένου ότι ένας δρων στο διεθνές σύστημα είναι μία οντότητα με την ικανότητα να δράσει και να επηρεάσει τη λειτουργία του συστήματος (Κόλλιας, 2017, σ.23), τότε προκύπτει ότι το διεθνές σύστημα απαρτίζεται από ένα σύνολο

⁴ Πρώην πρόεδρος του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου.

αλληλεξαρτώμενων δρώντων-κρατικών, διακρατικών, μη κρατικών- η δυναμική των οποίων διαμορφώνει τις εκάστοτε εξελίξεις. Το σύνολο των δρώντων μπορεί να ταξινομηθεί σε τρεις (3) γενικές και μεγάλες κατηγορίες : κράτη, διεθνείς οργανισμοί, μη κρατικοί δρώντες (ibid, σ. 32).

Παράγοντες και δρώντες, ιδιαίτερης σημασίας για την Ελλάδα, θα μπορούσαν να θεωρηθούν οι κάτωθι :

- Πολιτικοοικονομική εξέλιξη. Η παγκόσμια δημοσιοοικονομική κρίση, έχει προκαλέσει σειρά αλυσιδωτών αντιδράσεων τόσο στον τρόπο που δομούνται οι διεθνείς και εσωτερικές οικονομικές σχέσεις, όσο και στον τρόπο που γίνονται αντιληπτές έννοιες, όπως η εθνική ασφάλεια και άμυνα.
- Μεταβολή του ρόλου των μεγάλων δυνάμεων. Οι ισχυροί διεθνείς δρώντες, προκειμένου να ανταποκριθούν στις προκλήσεις του σύγχρονου γεωπολιτικού περιβάλλοντος, διέρχονται μια περίοδο διαμόρφωσης φυσιογνωμίας και αναζήτησης ρόλων, με σκοπό την εξασφάλιση των ζωτικών συμφερόντων τους και την αποκατάσταση της σταθερότητας στην περιοχή ενδιαφερόντων τους.
- Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Ευρώπη διέρχεται φάση εσωστρέφειας και περιορισμένης αυτόνομης παρουσίας στην παγκόσμια πολιτική (Παπασωτηρίου, 2008, σ. 241). Βρίσκεται μετεωριζόμενη ανάμεσα σε ένα παρελθόν το οποίο επιθυμεί να ξεπεράσει και σε ένα μέλλον το οποίο δεν έχει ακόμη διαμορφώσει (Κίσινγκερ, 2014, σ.140).
- ΟΗΕ. Ο βασικός πυλώνας του διεθνούς συστήματος ασφαλείας, σε θέματα κυρίως αφοπλισμού, ανάπτυξης πολυσύνθετων ειρηνευτικών αποστολών και ανθρωπιστικών επιχειρήσεων.
- NATO. Σε διεθνές επίπεδο, αποτελεί τον κορυφαίο υπερεθνικό θεσμό ασφαλείας. Περαιτέρω ανάλυση στην αντίστοιχη παράγραφο του παρόντος κεφαλαίου.
- ΗΠΑ. Η στρατιωτική ισχύς των ΗΠΑ, αναμένεται να διατηρηθεί σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Το έντονο ενδιαφέρον των ΗΠΑ για την ευρύτερη περιοχή της Α.- ΝΑ Ασίας και του Ειρηνικού, αναμένεται να δημιουργήσει νέα δεδομένα στις απαιτήσεις άμυνας και ασφάλειας του ευρωπαϊκού χώρου. Επ' ουδενί βεβαίως, ο συγκεκριμένος επαναπροσανατολισμός, υψηλής στρατηγικής δε συνιστά υπαναχώρηση από τις δεσμεύσεις των ΗΠΑ, για την ασφάλεια του ευρωατλαντικού χώρου. Πρέπει να τονισθεί ότι οι ΗΠΑ δε στέκονται μόνες τους, αλλά ηγούνται ενός

διεθνούς συνασπισμού που συμπεριλαμβάνει τη λεγόμενη «Δύση». Θα ήταν αυτουπονομευτικό για τις ΗΠΑ, να ακολουθήσουν πολιτική νεοαπομονωτισμού που θα κλώνιζε τις συμμαχίες τους (Παπασωτηρίου, 2018, σ. 653-654). Φυσικά ο ανωτέρω επαναπροσανατολισμός των ΗΠΑ, δημιουργεί εντάσεις και αμηχανία. Ιδιαίτερως δε, με την ανάληψη της προεδρίας από τον κ. Τραμπ (Trump), ήλθαν στην επιφάνεια, οι υφέρπουσες ευρωαμερικανικές εντάσεις, καθώς αρκετές δηλώσεις του Αμερικανού προέδρου, μάλλον απαξιωτικές για ΕΕ και ΝΑΤΟ, αλλά κυρίως μια σειρά από αποφάσεις του, αντίθετες προς τις θέσεις, τις εισηγήσεις και τα συμφέροντα των ευρωπαίων, πλην αρεστές στην εκλογική του βάση (Σέκερης, 2018).

Σημαντικές, προκλήσεις στο νέο διεθνές περιβάλλον συνηγορούν υπέρ της διατήρησης της συνέχισης της σύμπραξης και της συνοχής των δύο κύριων συνιστωσών-πυλώνων της Δύσης, όπως:

- Η Κίνα, πέραν των περιφερειακών ηγεμονικών επιδιώξεών της, εξαιτίας των οποίων τίθεται σε κίνδυνο και η ελευθερία των θαλασσών, αναπτύσσει ένα παγκόσμιο δίκτυο (εμπορικό, οικονομικό και τεχνολογικό), το οποίο και είναι απειλητικό για τα «Δυτικά» συμφέροντα. Η Κίνα αμφιταλαντεύεται μεταξύ δύο επιταγών. Από τη μία επιθυμεί να αποφύγει τις σοβαρές τριβές με τη Δύση, ενώ από την άλλη χρειάζεται να ικανοποιεί τον κινεζικό εθνικισμό (Παπασωτηρίου, 2013, 359).

- Η Ρωσία ασκεί πιέσεις στον ευρωπαϊκό της περίγυρο, οι οποίες αναπτύσσουν τους φόβους των ανατολικών χωρών και μελών του ΝΑΤΟ και της ΕΕ. Επίσης επεμβαίνει πολιτικοστρατιωτικά στο χώρο της Μέσης Ανατολής, ερχόμενη σε σύγκρουση με τα δυτικά συμφέροντα.

Λοιποί Δρώντες. Πέραν των αναφερθέντων δρώντων, στο διεθνές περιβάλλον ασφαλείας διεκδικούν, όλο και ενεργότερο ρόλο, οι αναπτυσσόμενες και οι μεσαίου μεγέθους χώρες, ΜΚΟ κλπ.

Όσον αφορά την **Ελλάδα**, αυτή καλείται, εντός του ανωτέρω πλαισίου, να αντιμετωπίσει με αξιοπιστία και αποτελεσματικότητα ένα σύνολο σύνθετων και πολυδιάστατων προβλημάτων, κινδύνων και προκλήσεων με τρόπο που να ευνοεί την εξασφάλιση των εθνικών της συμφερόντων.

Η χώρα μας είναι ιστορικά ενταγμένη στο ευρύτερο ευρωπαϊκό γεωπολιτικό περιβάλλον και είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τα Βαλκάνια και την Αν. Μεσόγειο. Η στρατηγική αξία της Ελλάδας προσδιορίζεται, αφενός από την κεντρική της θέση στην

εν λόγω περιοχής, αφετέρου δε από το ότι καθίσταται σημείο επαφής και προπύργιο της Ευρώπης με την αφρικανική και ασιατική ήπειρο.

Το ειδικό βάρος της Ελλάδας ενισχύεται περαιτέρω από το γεγονός ότι αποτελεί τη μοναδική χώρα της περιοχής που μετέχει ενεργά ως πλήρες μέλος σε όλους τους διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς ασφαλείας, όπως ο ΟΗΕ, το ΝΑΤΟ, η ΕΕ και ο ΟΑΣΕ.

Η Ελλάδα προωθεί εντατικά και την ενεργειακή συνεργασία της με τις χώρες της Αν. Μεσογείου (Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, 2015, σ.23). Αναπτύσσει περιφερειακές συνεργασίες και καθίσταται άξονας σταθερότητας και ευημερίας στην περιοχή. Η Ελλάδα στοχεύει, μέσω συνεργασιών, όχι μόνο να ενισχύσει την ενεργειακή ασφάλεια των χωρών της ευρύτερης περιοχής, αλλά και να συμβάλει στη διαφοροποίηση των πηγών ενέργειας και οδεύσεων για την Ε.Ε., ενόψει της αξιοποίησης των κοιτασμάτων φυσικού αερίου που έχουν ανακαλυφθεί στις ΑΟΖ Αιγύπτου, Ισραήλ και Κύπρου. Δεδομένου ότι, η διεθνής κοινότητα αναζητεί στηρίγματα σταθερότητας στην περιοχή, η σημασία των παραπάνω ενισχύεται ακόμη περισσότερο, εάν θεωρήσουμε την Ελλάδα ως ένα βραχίονα ασφαλείας, ανάμεσα στην Ευρώπη και μιας γεωγραφικής περιοχής που εκτείνεται από την Β. Αφρική, έως τη Μαύρη Θάλασσα.

Στην παραπάνω προσπάθεια της Ελλάδας κομβικό ρόλο διαδραματίζει γεωγραφικά, αλλά και σε επίπεδο υποδομών η Κρήτη. Η Κρήτη αποτελεί βασικό πυλώνα στρατηγικού σχεδιασμού για τη χώρα αλλά και για το σύνολο των Συμμάχων μας, διότι τόσο η θέση όσο και οι εκεί αεροπορικές και ναυτικές εγκαταστάσεις, την καθιστούν προπύργιο ασφαλείας στην περιοχή της Αν. Μεσογείου (ibid, σ, 21), με πλέον πρόσφατη «επιβεβαίωση» από τον πρεσβευτή των ΗΠΑ στην Ελλάδα, σε άρθρο του για την 70^η επέτειο ίδρυσης του ΝΑΤΟ, όπου χαρακτήρισε τις υποδομές της νήσου ως «μια εξαιρετική μονάδα που συμβάλλει στην ασφάλεια και διαλειτουργικότητα» της συμμαχίας (Payatt, 2019).

Σχέσεις Ελλάδας – ΗΠΑ.

Γενικά. Οι σχέσεις των δύο κρατών εδράζονται σε μακρά περίοδο συνεργασίας και ανατρέχουν, στο φιλελληνικό κίνημα που επικρατούσε στην Ευρώπη και στην Αμερική στις αρχές του 19ου αιώνα, ως συμπαράσταση προς τον αγώνα ανεξαρτησίας του ελληνικού έθνους. Το 1837 οι ΗΠΑ αναγνώρισαν την ανεξαρτησία της Ελλάδας, ενώ την ίδια χρονιά στάλθηκε και ο πρώτος πρόξενος των ΗΠΑ στην Αθήνα.

Κατά την διάρκεια του Ελληνικού Εμφυλίου Πολέμου το 1946-1949 οι ΗΠΑ ανακήρυξαν το Δόγμα Τρούμαν και έτσι ξεκίνησε μία περίοδος οικονομικής και στρατιωτικής υποστήριξης για την Ελλάδα. Έκτοτε, οι σχέσεις Ελλάδας και ΗΠΑ ήταν πάντοτε στενές, με τις δύο χώρες να ενώνουν τις δυνάμεις τους στους δύο παγκόσμιους πολέμους καθώς και στον ΨΠ. Οι σχέσεις των χωρών έγιναν ισχυρότερες με την ενεργή συμμετοχή μας στο ΝΑΤΟ.

Το 1953, υπογράφηκε το πρώτο σύμφωνο αμυντικής συνεργασίας μεταξύ της Ελλάδας - ΗΠΑ που επέτρεπε την εγκαθίδρυση αμερικανικών στρατιωτικών εγκαταστάσεων στα ελληνικά εδάφη. Αυτή η κοινή αμυντική συνεργασία εξασφαλίζει την συνέχιση της στρατιωτικής υποστήριξης στην Ελλάδα και την χρήση μεγάλης στρατιωτικής βάσης στην ακτή της Σούδας στην Κρήτη από τις ΗΠΑ. Συχνές επαφές, επισκέψεων και αναπτυγμένο θεσμικό πλαίσιο συμβάλλουν στη θετική εξέλιξη των διμερών σχέσεων και την ενίσχυση της συνεργασίας σε τομείς στρατιωτικής, πολιτικής, οικονομικής, εμπορικής, επιχειρηματικής, πολιτιστικής και άλλης δραστηριότητας.

Ψυχρός Πόλεμος (ΨΠ). Κατά το ΨΠ, οι ΗΠΑ και η ΕΣΣΔ, αντιπροσώπευαν αντίστοιχα τη μεγαλύτερη ναυτική και τη μεγαλύτερη χερσαία δύναμη του πλανήτη. Λόγω την έντασης στις σχέσεις των ΗΠΑ με την ΕΣΣΔ, που οδήγησε στο ξέσπασμα του ΨΠ, η στρατηγική της ανάσχεσης επικεντρώθηκε στο να δημιουργήσει ένα πλέγμα (**διμερών και πολυμερών**) συμμαχικών σχέσεων, αμυντικών **βάσεων** και **υποδομών**.

Όσον αφορά την Ευρώπη, οι δύο σημαντικοί πυλώνες αυτής της πολιτικής και στενά συνδεδεμένοι με την σύγχρονη πορεία της μεταπολεμικής Ελλάδας, ήταν το Δόγμα Τρούμαν και η δημιουργία του ΝΑΤΟ. Με το Δόγμα Τρούμαν ανακοινώθηκε η απόφαση να υποστηριχθεί στρατιωτικά και οικονομικά η Ελλάδα και η Τουρκία ώστε να αποτραπεί η επέκταση του κομμουνισμού στις δύο χώρες. Το Κογκρέσο των ΗΠΑ τον Μάιο του 1947, έδωσε στην Ελλάδα \$400 εκατομμύρια σε στρατιωτική και οικονομική βοήθεια. Ακολούθησε η οικονομική παλινόρθωση της Δυτικής Ευρώπης με το Σχέδιο Μάρσαλ και η δημιουργία του ΝΑΤΟ το 1949. Έκτοτε και για πολλά έτη, στον τομέα των αμυντικών εξοπλισμών οι ΗΠΑ αποτέλεσαν τον κύριο προμηθευτή της Ελλάδας.

Τέλος, την περίοδο του ΨΠ, οι ελληνοαμερικανικές σχέσεις χαρακτηρίστηκαν: από την ένταξη της Ελλάδας στο **ΝΑΤΟ** και την παρουσία **αμερικανικών στρατιωτικών βάσεων** σε ελληνικό έδαφος (Παπαδάκης, 2013, σ.24).

Μετά τον Ψυχρό Πόλεμο. Με το τέλος του ΨΠ και της μετάβασης στην μεταψυχροπολεμική εποχή, οι στρατιωτικές και αμυντικές σχέσεις Ελλάδας-ΗΠΑ παρέμειναν σταθερές τόσο σε επίπεδο των διεθνών οργανισμών της ευρωατλαντικής κοινότητας, όσο και σε διμερές επίπεδο.

Σε διμερές επίπεδο και στο πλαίσιο της αναβάθμισης των αμυντικών σχέσεων η Ελλάδα συμφώνησε (Νοέμβριος 1996) στην αναθεώρηση, της από 1983 συμφωνίας για την Αμυντική και Βιομηχανική Συνεργασία (Defense and Industrial Cooperation Agreement). Με τη Συμφωνία αυτή ουσιαστικά επιβεβαιωνόταν η **προνομιστική** θέση των ΗΠΑ σε θέματα εξοπλισμών και αμυντικής τεχνολογίας, σε μία περίοδο όπου η Ελλάδα πραγματοποιούσε «ανοίγματα» και στις αγορές της Γαλλίας και της Δ. Γερμανίας.

Παράλληλα, επισφραγίστηκε η συμμετοχή των ΗΠΑ σε διάφορα άλλα προγράμματα, όπως εκσυγχρονισμός αρμάτων, επισκευές πλοίων κλπ.

Μέσω επισκέψεων, εκπαιδευτικών δράσεων και συνεργασίας, οι επαφές μεταξύ των δύο πλευρών διευρύνθηκαν, ενώ η συνεργασία των δυο χωρών ενισχύθηκε και από τη συμμετοχή Ελληνικών δυνάμεων στον πρώτο Πόλεμο του Κόλπου το 1991, αλλά και σε Ειρηνευτικές αποστολές.

North Atlantic Treaty Organization (NATO). Το NATO ιδρύθηκε τον Απρίλιο του 1949. Ιδρυτικά του μέλη ήταν το Βέλγιο, η Γαλλία, η Δανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, οι ΗΠΑ, η Ισλανδία, η Ιταλία, ο Καναδάς, το Λουξεμβούργο, η Νορβηγία, η Ολλανδία και η Πορτογαλία. Η Ελλάδα εντάχθηκε το 1952, ταυτόχρονα με την Τουρκία (ΥΠΕΞ, 2012). Οι σκοποί ίδρυσης της Συμμαχίας περιλάμβαναν την εγκαθίδρυση της Αμερικανικής στρατιωτικής παρουσίας στην Ευρώπη, την ανάσχεση της Σοβιετικής απειλής, καθώς και την παρεμπόδιση της εμφάνισης μιας επιθετικής Γερμανίας.

Οι Ευρωπαίοι, οι οποίοι υπήρξαν μάρτυρες της κατάρρευσης του συστήματος συλλογικής ασφαλείας κατά το Μεσοπόλεμο θεώρησαν ως ιδιαιτέρως ελκυστική της αποστολή της συλλογικής άμυνας της Συμμαχίας.

Η ένταξη της Ελλάδας στο NATO υπήρξε το πιο καθοριστικό βήμα στην ενίσχυση των αμυντικών δεσμών Ελλάδας-ΗΠΑ. Η ένταξη της υπήρξε σημαντική και για τη Δύση, καθώς εμπόδιζε την πρόσβαση της Σοβιετικής Ένωσης στα στενά, το Αιγαίο και τη Μεσόγειο. Έκτοτε η ελληνοαμερικανική συνεργασία υπήρξε σημαντικότερος πυλώνας του διεθνούς προσανατολισμού της χώρας.

Η αποχώρηση της Ελλάδας από το στρατιωτικό σκέλος του NATO την περίοδο 1974-1980, ως ένδειξη διαμαρτυρίας, λόγω της στάσης των ΗΠΑ και της Συμμαχίας

στη διάρκεια της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο, οδήγησε σε μία πολύ σοβαρή περίοδο κρίσης στις ελληνονατοϊκές και ως εκ τούτου και στις ελληνοαμερικανικές σχέσεις. Η κίνηση αυτή της Ελλάδας ήταν και βεβιασμένη και μη ρεαλιστική καθώς, όχι μόνο δεν προσέφερε κανένα πρακτικό ή και ουσιαστικό όφελος, αλλά οδήγησε και στην υποβάθμιση του ρόλου της Ελλάδας με ταυτόχρονη αναβάθμιση του ρόλου της Τουρκίας. Οι συνέπειες αυτής της ενέργειας έγιναν άμεσα αντιληπτές από την ελληνική πολιτική ηγεσία η οποία στα πρώτα χρόνια της μεταπολίτευσης κατέβαλλε επίπονες προσπάθειες, μέσω διαπραγματεύσεων για να επανέλθει στο στρατιωτικό σκέλος της Συμμαχίας. Η επανένταξη έγινε το 1980, αλλά με σαφώς δυσμενέστερη θέση σε σχέση με την αντίστοιχη, προ της αποχώρησης.

Η Ελλάδα στο πλαίσιο της διεύρυνσης της συμμαχίας και της προσπάθειας αναζήτησης νέου ρόλου του NATO, έχει συμμετάσχει στις προσπάθειες αναδιοργάνωσης της Συμμαχίας και είναι ενεργό μέσω του προγράμματος Συνεταιρισμός για την Ειρήνη (PfP). Η αστάθεια στα Βαλκάνια αλλά και ευρύτερα δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για τη συμμετοχή της Ελλάδας σε ειρηνευτικές αποστολές.

Το θέμα των ελληνοαμερικανικών σχέσεων είναι πολυδιάστατο, διαχρονικά εξελισσόμενο και ιδιαιτέρως σημαντικό. Αφορά τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ μίας μεγάλης-ηγεμονικής δύναμης και μια μικρού/μεσαίου μεγέθους χώρα, με υψηλή στρατηγική σημασία, η οποία βρίσκεται σε περιοχή υψηλής πολιτικής αστάθειας (ΕΛΙΑΜΕΠ, 2016), όπου:

- Οι ΗΠΑ αναζητούν εταίρους σε διάφορες περιοχές υψηλού στρατηγικού ενδιαφέροντος, ενώ είναι ο πλέον ισχυρός δρών στην περιοχή και ως εκ τούτου οι αποφάσεις του, για τα ελληνικά συμφέροντα, έχουν βαρύνουσα σημασία.
- Λόγω αποκλινουσών στρατηγικών σε αριθμό ζητημάτων, η «Τουρκία», δεν αποτελεί επί του παρόντος μία ιδιαίτερα αξιόπιστη επιλογή, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν παραμένει μία χώρα με ύψιστη στρατηγική σημασία όχι μόνο για τις ΗΠΑ, αλλά και για άλλους σημαντικούς δρώντες. Η Δύση δεν δείχνει διατεθειμένη να αποξενώσει την Άγκυρα και να απεμπολήσει την επιρροή της σε ένα τέτοιο γεωπολιτικό οικόπεδο, παρόλη την πρόδηλη και αμοιβαία δυσπιστία των δυτικών απέναντι στην Τουρκία (Φίλης, 2017, σ. 91).

Κεφάλαιο Δεύτερο

Διεθνείς Σχέσεις, Διπλωματία. Αμυντική και Στρατιωτική Διπλωματία

*«Diplomacy and defense are not substitutes for one another.
Either alone would fail».*

John F. Kennedy

Διεθνείς Σχέσεις. Ως διεθνείς σχέσεις εννοούνται οι επαφές και οι σχέσεις μεταξύ κρατών, καθώς και όλα τα σημαντικά ζητήματα που αναφέρονται και ξεπερνούν τα σύνορα μιας χώρας, απασχολώντας δύο ή περισσότερα κράτη και τους λαούς τους (Ηρακλείδης, 2015, σ. 18). Επίσης με βάση τη θεωρία των Διεθνών σχέσεων, διεθνείς σχέσεις είναι η επιστήμη που μελετά τη φύση και τις συνέπειες των κοινωνικών σχέσεων, εντός του διακρατικού συστήματος (Jackson και Sorensen, 2006, σ. 20)

Το υπομήμα, ο σκληρός πυρήνας των Διεθνών Σχέσεων, είναι η **διεθνής πολιτική**, η οποία ασχολείται με τη διεθνή διάσταση των σχέσεων. Συγκεκριμένα με τις διακρατικές σχέσεις (εξωτερική πολιτική, διπλωματία) και τα μεγάλα διεθνή ζητήματα, όπως ο πόλεμος, η ειρήνη, η ισχύς, η ισορροπία ισχύος, η στρατηγική, η ασφάλεια, οι συγκρούσεις και η επίλυσή τους, τη διεθνή διακυβέρνηση (διεθνείς οργανισμοί) και το διεθνές σύστημα.

Οι Διεθνείς Σχέσεις έχουν βέβαια και άλλες πολύ σημαντικές διαστάσεις πέρα από τη διεθνή πολιτική, όπως οι διεθνείς οικονομικές σχέσεις και η διεθνής πολιτική οικονομία και η συναφής οικονομική παγκοσμιοποίηση, τα περιβαλλοντικά ζητήματα, οι διεθνικές ΜΚΟ και η διεθνής κοινωνία πολιτών

Εξωτερική Πολιτική-Διπλωματία. Η **εξωτερική πολιτική** είναι η επίσημη διεθνής συμπεριφορά των κρατών, η πολιτική τους στη διεθνή σκηνή, οι πράξεις, οι αντιδράσεις, η στάση και οι στόχοι ενός κράτους σε σχέση με άλλα κράτη και διεθνή ζητήματα (Ηρακλείδης, 2015, σ. 57). Ο στόχος της εξωτερικής πολιτικής ενός κράτους είναι, όπως είχε υποστηρίξει ο Morgenthau η προαγωγή του εθνικού συμφέροντος μίας χώρας (κατ' αυτόν με όρους ισχύος), όπως αυτό ορίζεται από την κυβέρνησή της σε μία δεδομένη ιστορική στιγμή, με στόχο τη μεγιστοποίηση των κερδών και την ελαχιστοποίηση των ζημιών.

Η πολιτική εφαρμόζεται από την κυβέρνηση στο εσωτερικό της χώρας έναντι των πολιτών της και στο εξωτερικό έναντι γειτόνων, φίλων, συμμάχων, ουδετέρων και εχθρικά κείμενων προς αυτήν. Η πολιτική εκφράζεται δια της διπλωματίας και μέσω

των κατάλληλων φορέων του Υπουργείου Εξωτερικών ή και λοιπών φορέων (π.χ. Υπουργείο Εθνικής Άμυνας).

Η **εξωτερική πολιτική** ασχολείται με το περιεχόμενο και την ουσία των σχέσεων εκτός των συνόρων, ενώ η **διπλωματία**, αποτελεί το μέσο, τη μεθοδολογία για την υλοποίηση των στόχων της εξωτερικής πολιτικής.

Η **διπλωματία** στηρίζεται στον διάλογο, στην πειθώ, στις συμφωνίες, στον σεβασμό του Διεθνούς Δικαίου και στις διαπραγματεύσεις. Είναι οι τακτικές και οργανωμένες επαφές επισήμων εκπροσώπων, ανάμεσα σε κράτη ή άλλους διεθνείς δρώντες.

Η κύρια αποστολή της διπλωματίας είναι η διαπραγμάτευση και ο επίσημος διακρατικός διάλογος, έτσι ώστε να εντοπισθούν τα σημεία κοινών συμφερόντων και αντιλήψεων ή και να αντιμετωπιστούν τα σημεία τριβής και σύγκρουσης.

Αν και εμφανίζεται «σχεδόν» συνώνυμη με την εξωτερική πολιτική, η διπλωματία αποτελεί υποκατηγορία της εξωτερικής πολιτικής.

Η διπλωματία συμπεριλαμβάνει τόσο την διαμόρφωση, όσο και την εκτέλεση της εξωτερικής πολιτικής, ενώ διαχωρίζεται σε **διμερή** και **πολυμερή**.

Η ποιότητα της διπλωματίας συνδυάζει αρκετούς διαφορετικούς παράγοντες και τους δίνει κατεύθυνση και βάρος, αλλά και την πνοή της πραγματικής ισχύος (Αμπατζίδης, 2018, σ.9).

Σε ένα διεθνές σύστημα η εξωτερική πολιτική αποκτά ιδιαίτερη σημασία, διότι έχει επιπτώσεις στην καθημερινότητα τόσο της διακυβέρνησης όσο και του πολίτη. Η **εξωτερική πολιτική** συσχετίζεται άμεσα με όλες τις πολιτικές. Καταρχάς, είναι στενά συνδεδεμένη με την **πολιτική εθνικής άμυνας**, καθώς το παραδοσιακό δίλημμα ασφάλειας δύναται να επιλυθεί μόνο μέσω των συσχετισμών ισχύος, ανάμεσα στους οποίους η **αμυντική** ικανότητα κατέχει τον πρωτεύοντα ρόλο (Πανδής, 2012, σ. 2).

Αμυντική - Στρατιωτική Διπλωματία.

«Diplomacy: the art of restraining power»

Henry Kissinger

Ορισμοί. Η **εξωτερική** και **αμυντική** πολιτική διαπλέκονται και αλληλοϋποστηρίζονται, με σκοπό την στήριξη και προώθηση ύψιστων εθνικών στόχων. Από την εξέταση των ιστορικών δεδομένων, αλλά και από την ανάλυση των σύγχρονων, προκύπτει ότι η ειρηνική συνύπαρξη των εθνών ή των κρατών δεν είναι

νομοτελειακά εξασφαλισμένη. Απειλείται ή επιβάλλεται, ανάλογα με τις περιστάσεις (Κεραμιδάς, 2011, σ. 20).

Η εξωτερική πολιτική προβάλλει, υλοποιεί και υποστηρίζει τους εθνικούς στόχους στο εξωτερικό, χρησιμοποιώντας, για τον σκοπό αυτό, κάθε μέσο της εθνικής ισχύος, ιδίως δε του στρατιωτικού οργάνου.

Η χρήση ή η απειλή χρήσης της στρατιωτικής ισχύος, σαν ένα ορθολογικό εργαλείο εκπλήρωσης στόχων εξωτερικής πολιτικής, από διάφορους δρώντες στο διεθνές σύστημα - αποτέλεσε τη βάση να αναδειχθούν μεταψυχροπολεμικά (κατά τη δεκαετία του '90) δύο νέοι παρεμφερείς όροι στις διεθνείς σχέσεις: της Αμυντικής Διπλωματίας και της Στρατιωτικής Διπλωματίας. Δύο έννοιες που πολλές φορές συγχέονται ή/και ταυτίζονται

Αμυντική διπλωματία (ΑΔ). Χρησιμοποιείται ως πολιτικό εργαλείο της εξωτερικής πολιτικής σκοπεύοντας στην επιρροή και προβολή της ισχύος. Αποτελεί τη φυσική έκφραση του βασικού τμήματος εθνικής ισχύος, αυτού της στρατιωτικής. Ο όρος προσομοιάζει με τα προγράμματα των ΗΠΑ περί βοήθειας προς ξένα κράτη και απαιτεί συνεργασία μεταξύ κυβερνητικών υπηρεσιών στο πλαίσιο μιας συνολικής εθνικής στρατηγικής (Πατιενατζής, 2012, σ. 6).

Η αποτελεσματική άσκηση αμυντικής διπλωματίας **προϋποθέτει** όχι μόνο την κατοχή πόρων και δυνατοτήτων, αλλά και τις γνώσεις, σε συνδυασμό με την εμπειρία από την πλευρά της πολιτικής και της στρατιωτικής ηγεσίας, ώστε το Κράτος να πετύχει τον στόχο του.

Η άσκηση αμυντικής διπλωματίας **αφορά** κυρίως τις μεγάλες δυνάμεις οι οποίες έχουν τα μέσα, τις υλικές δυνατότητες και την εμπειρία ώστε να ασκήσουν πολιτικές προβολής επιρροής και ισχύος.

Στρατιωτική διπλωματία (ΣΔ). Αντίθετα με την αμυντική διπλωματία, η Στρατιωτική Διπλωματία αφορά στη στρατιωτική ισχύ (ibid). Χρησιμοποιείται ως διπλωματικό, μάλλον, εργαλείο εξωτερικής πολιτικής, σε εθνικό αλλά και σε συμμαχικό επίπεδο. Αποσκοπεί στην προβολή, παρουσία και εμπλοκή της στρατιωτικής ισχύος, κατά περίπτωση. **Ασκείται στο ίδιο πλαίσιο με την αμυντική διπλωματία, αλλά σε πιο περιορισμένο επίπεδο**. Ως διπλωματικό εργαλείο χρησιμοποιεί την στρατιωτική ισχύ, σε εθνικό και συμμαχικό επίπεδο, περισσότερο σε τακτική βάση και ανταποκρίνεται στις ανάγκες κρατών τα οποία δεν έχουν τους πόρους, την υλική δυνατότητα, την τεχνογνωσία και την εμπειρία ούτως ώστε να

ανταποκριθούν στις απαιτήσεις μιας υψηλού επιπέδου και πολυεπίπεδης αμυντικής διπλωματίας.

Συνοψίζοντας, δυνάμεθα να αναφέρουμε ότι, στην πράξη, η έννοια της Στρατιωτικής Διπλωματίας αφορά κατά κύριο λόγο την πλειοψηφία των κρατών, που αδυνατούν να επωμιστούν τον ρόλο της μεγάλης δύναμης σε αντίθεση π.χ. με τις ΗΠΑ οι οποίες έχουν τη δυνατότητα άσκησης αμυντική διπλωματία.

Εξέλιξη Στρατιωτικής Διπλωματίας. Ο θεσμός του Στρατιωτικού Ακολούθου, ουσιαστικά ήταν αυτός που ταυτιζόταν με την έννοια της Στρατιωτικής Διπλωματίας (Μπαντιμαρούδης, 2015, σ. 8). Στρατιωτικός Ακόλουθος ως εγκεκριμένος διπλωματικός απεσταλμένος, ήταν ένα μέτρο οικοδόμησης εμπιστοσύνης, στην λογική των διακρατικών σχέσεων. Η σημασία του θεσμού παραμένει ισχυρή έως και σήμερα. Λόγω των τεχνολογικών εξελίξεων, η παρουσία του Στρατιωτικού Ακολούθου κρίνεται απαραίτητη, όχι απλά για την εξασφάλιση πληροφοριών, όπως στο παρελθόν, αλλά διότι στην αποστολή του συμπεριλαμβάνονται και δράσεις όπως η αλληλοκατανόηση, η οικοδόμηση συνεργασίας, η καλλιέργεια διαύλων επικοινωνίας και ανταλλαγής εμπειρίας.

Μετά το τέλος του Β' ΠΠ οι απόψεις για τη θέση της στρατιωτικής ισχύς, άρχισαν να διαφοροποιούνται.

Το τέλος του ΨΠ και η ανάγκη να καλλιεργηθούν γενικότερες συνθήκες συνεργασίας και ασφάλειας οδήγησε στην ανάγκη αναδόμησης των ΕΔ, ώστε να μπορούν να εκπληρώνουν αποστολές διαφορετικές από τις κλασικές καταστάσεις πολέμου. Αυτό κατέδειξε την σημασία που είχε για τα διεθνή συμφέροντα μιας χώρας, η διαχείριση και αξιοποίηση των στρατιωτικών δυνατοτήτων της σε περίοδο ειρήνης, για την ανάπτυξη των διμερών και πολυμερών σχέσεων της. Επομένως, η δημιουργία ισχυρών σχέσεων με συμμάχους και άλλες χώρες, ανέδειξε σημαντικά το ρόλο των στρατιωτικών δράσεων στις διεθνείς σχέσεις, σε καιρό ειρήνης.

Η ανάγκη για ένα νέο «εργαλείο» χειρισμού των αμυντικών-στρατιωτικών θεμάτων έδωσε ιδιαίτερη ώθηση στη σύγχρονη εκδοχή της Στρατιωτικής Διπλωματίας.

Επομένως η Στρατιωτική Διπλωματία απέκτησε εξαιρετική σπουδαιότητα, αφού αποτελεί την «οδό» διεύρυνσης των διμερών σχέσεων, μέσω των επαφών των επιτελείων διαφορετικών χωρών, αλλά και διεύρυνσης της πολυμερούς διπλωματίας, μέσω της συμμετοχής σε διεθνείς οργανισμούς. Τα θέματα τα οποία δύνανται να περιλαμβάνονται στις ατζέντες των διαπραγματεύσεων τους είναι ιδιαιτέρως σημαντικά (ibid, σ. 12), όπως: η διοικητική μέριμνα, τα δόγματα, οι επιχειρησιακές

επιλογές, η εκπαιδευτική συνεργασία, η ανταλλαγή πληροφοριών, η στρατηγική θεώρηση, καθώς και τα μέτρα χαλάρωσης της έντασης και σταθεροποίησης της ειρηνευτικής διαδικασίας σε περιοχές κρίσεων.

Το τρομοκρατικό χτύπημα της 11 Σεπ 01 και ο κλονισμός της έννοιας της διεθνούς ασφάλειας, επηρέασε σε σημαντικό βαθμό την εξέλιξη της Στρατιωτικής Διπλωματίας, οδηγώντας την σε ανάγκη αναβάθμισης της, ενώ πλέον η έννοια της άμυνας έχει υποχωρήσει έναντι εκείνης της ασφάλειας, η οποία έχει διευρυνθεί κατά πολύ ώστε να εμπεριέχει όχι μόνο τη στρατιωτική ασφάλεια ενός κράτους ή της συμμαχίας, αλλά και τη διεθνή ασφάλεια (διεθνές εμπόριο, του περιβάλλοντος, των πολιτών και μη συμμαχικών χωρών έναντι της τρομοκρατίας κλπ.). Εξάλλου οι ΗΠΑ ως παγκόσμια υπερδύναμη πρεσβεύουν πως διπλωματία και στρατιωτική ισχύς, δεν θα πρέπει να θεωρούνται αντικρουόμενοι παράγοντες. Αντίθετα, ο ένας παράγοντας οφείλει να υποστηρίζει τον άλλο, προσφέροντας έτσι καλύτερα αποτελέσματα (Ντόκος, 2002, σ. 523).

Έτσι, υπό το πρίσμα των προαναφερόμενων εξελίξεων, ο ρόλος της Στρατιωτικής Διπλωματίας μέσω πολυμερών περιφερειακών στρατιωτικών συνεργασιών και διεθνών οργανισμών (ΟΗΕ, NATO, ΕΕ κλπ.), αναβαθμίζεται και μετεξελισσεται. Δημιουργείται η ανάγκη κάλυψης μέσω της Στρατιωτικής Διπλωματίας και ενός νέου στόχου, που είναι η αναγκαιότητα καταπολέμησης παγκόσμιων απειλών όπως π.χ. της διεθνούς τρομοκρατίας, ή του οργανωμένου εγκλήματος.

Διαπιστώνεται ότι, πλέον η Στρατιωτική διπλωματία αποτελεί μια δέσμη κρατικών ενεργειών, σύνθετης στρατιωτικής και διπλωματικής φύσεως, που αποσκοπούν στο να αυξήσουν και να ενισχύσουν τους όρους και το αίσθημα ασφάλειας μιας χώρας, με τη συνεχή και καλή συλλογή πληροφοριών περί του περιφερειακού και του ευρύτερου διεθνούς περιβάλλοντος, την ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με τους ιθύνοντες των λοιπών κρατών και τη συνεργασία με αυτούς για να εκτονωθούν εντάσεις, να προβληθεί η εθνική ισχύς και να διαμορφωθούν οι όροι ασφαλείας του περιφερειακού και διεθνούς περιβάλλοντος.

Ουσιαστικά η **Στρατιωτική Διπλωματία** αποτελεί σήμερα τη γέφυρα μεταξύ της **διπλωματίας** και της **στρατιωτικής ισχύος**, λειτουργώντας ως ενισχυτικός παράγων της εξωτερικής πολιτικής μιας χώρας (Νικολαΐδης, 2011).

Έκταση και Όρια Στρατιωτικής Διπλωματίας. Όλες οι δράσεις της Στρατιωτικής Διπλωματίας, διεξάγονται τόσο μέσα σε ένα σαφώς καθορισμένο

πλαίσιο, το οποίο και είναι ενταγμένο στους στόχους της εξωτερικής πολιτικής μιας χώρας, όσο και μέσω των κατευθύνσεων των θεσμικών πολιτικών οργάνων. Σε αντίθετη περίπτωση, οδηγούμαστε σε πρωτοβουλίες, πού μόνο κόστος θα επιφέρουν στα εθνικά συμφέροντα (Κλής, 2015).

Η έκταση της Στρατιωτικής Διπλωματίας, εξαρτάται τόσο από τις ανάγκες της πολιτικής, όσο και από τις εντολές που κρίνει σκόπιμο να αναθέσει το πολιτικό σύστημα μιας χώρας.

Οι στρατιωτικοί δεν πρέπει να ασκούν άμεσα διπλωματία, αλλά να υλοποιούν με τον πλέον αποδοτικό και σύννομο τρόπο τις πολιτικές αποφάσεις, διότι η πολιτική εξουσία είναι αυτή που θέτει τα όρια (Πατιενατζής, 2012, σ. 45).

Σήμερα τα κράτη αναπτύσσουν στρατηγικές που δίνουν έμφαση στις πολιτικές χρήσεις της στρατιωτικής ισχύος. Η πρακτική αυτή ακολουθείται από ισχυρές στρατιωτικά δυνάμεις (πχ ΗΠΑ) οι οποίες και έχουν θέσει στόχους αμυντικής διπλωματίας, ενώ βεβαίως διαθέτουν και τις αντίστοιχες ικανότητες και πόρους για να τις επιτύχουν (ibid, σ. 5).

Χώρες, μεσαίου μεγέθους, οι οποίες δε διαθέτουν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση στόχων αμυντικής διπλωματίας περιορίζονται σε δραστηριότητες Στρατιωτικής Διπλωματίας. Δραστηριότητες, που στοχεύουν στην υποστήριξη διπλωματικών πρωτοβουλιών και ενεργειών.

Στη διπλωματική προσπάθεια του κράτους, τα στελέχη των ΕΔ, μέσω της Στρατιωτικής Διπλωματίας, θα πρέπει να δύναται να αναλάβουν, και να ανταποκριθούν σε ανάλογες θέσεις-«ρόλους», όπως ενδεικτικά :

- Σύμβουλος της πολιτικής ηγεσίας για τους τρόπους πολιτικής αξιοποίησης της στρατιωτικής ισχύος.
- Ενεργή συμμετοχή στελεχών των ΕΔ στην επίσημη διπλωματική αντιπροσώπευση του κράτους σε άλλα κράτη ή διεθνείς θεσμούς.
- Σύναψη στενών σχέσεων, με τις ΕΔ άλλων κρατών και συμμετοχή σε διεθνείς αποστολές (ανθρωπιστικές, «ειρηνευτικές» κλπ.).
- Υποστήριξη προς άλλους στρατούς (εκπαίδευση, υποδομή, τεχνολογία, κτλ.).
- Εκτίμηση και ιεράρχηση των απειλών κατά της εθνικής ασφάλειας.

Κεφάλαιο Τρίτο

Στρατιωτική Διπλωματία ΗΠΑ-Ελλάδας

«Speak softly and carry a big stick; you will go far»

Theodore Roosevelt

Στρατιωτική Διπλωματία ΗΠΑ. Όπως αναφέρθηκε και στο Δεύτερο Κεφάλαιο της παρούσης οι ΗΠΑ, έχουν αντιληφθεί σήμερα πως η διπλωματία και η στρατιωτική ισχύς, δεν θα πρέπει να θεωρούνται ως αντικρουόμενα μέσα, αλλά το ένα οφείλει να υποστηρίζει κατάλληλα το άλλο.

Οι αντιλήψεις σχετικά με την σχέση διπλωματίας-στρατιωτικής δύναμης δίστανται και θα μπορούσαν να περιγραφούν από τις κάτωθι απόψεις :

- Η πρώτη άποψη, γνωστή ως Weinberger Doctrine –από το όνομα του πρώην Υπουργού Αμύνης των ΗΠΑ-, υποστηρίζει πως οι απειλές ισχύος πρέπει να χρησιμοποιούνται όχι ως μέρος της διπλωματίας, αλλά μόνον όταν αυτή έχει αποτύχει και (ακόμα και σε αυτή την περίπτωση) μόνο όταν ο στόχος είναι εμφανής και έχει την υποστήριξη της κοινής γνώμης και του Κογκρέσου. Ο Στρατηγός Κόλιν Πάουελ (Colin Powell), Υπ. Εξ των ΗΠΑ –ένθερμος υποστηρικτής της άποψης αυτής, υποστηρίζει πως οι απειλές (χρήσης στρατιωτικής ισχύος) λειτουργούν μόνο όταν η ηγεσία είναι αποφασισμένη να τη χρησιμοποιήσει και πως η χρήση βίας από τις ΗΠΑ θα πρέπει να στοχεύει στην επίτευξη στόχων, γρήγορα και με το μικρότερο δυνατό κίνδυνο για τους Αμερικανούς στρατιώτες.

- Η άλλη – πιο παραδοσιακή γεωπολιτική άποψη– δείχνει πως οι ΗΠΑ οφείλουν να συνεχίσουν να χρησιμοποιούν τη στρατιωτική ισχύ, υποστηρίζοντας την διπλωματία. Όπως υποστηρίζει ο Σούλτζ (Shultz) –πρώην Υπ. Εξ– διπλωματία, η οποία δεν υποστηρίζεται από στρατιωτική ισχύ, πάντα θα είναι αναποτελεσματική ή/και επικίνδυνη.

Ελληνική Στρατιωτική Διπλωματία. Η Ελληνική νομοθεσία⁵ καθορίζει το πλαίσιο των θεσμικών κειμένων που διέπουν τον Εθνικό Αμυντικό Σχεδιασμό της χώρας. Τα βασικά κείμενα που συνθέτουν το παραπάνω πλαίσιο είναι τα παρακάτω:

- Εθνική Στρατηγική.
- Κατευθύνσεις τις Πολιτικής Ηγεσίας.

⁵ Ο Νόμος 2292/1995, όπως τροποποιήθηκε με το Ν.3883/2010

- Πολιτική Εθνικής Άμυνας.
- Στρατιωτική Αξιολόγηση Καταστάσεως.
- Εθνική Στρατιωτική Στρατηγική.
- Γενικό Σχέδιο Άμυνας της Χώρας.
- Δομή Δυνάμεων των Ενόπλων Δυνάμεων.
- Μακροπρόθεσμο Πρόγραμμα Προμηθειών Αμυντικού Υλικού.
- Τριετές Κυλιόμενο Πρόγραμμα Προμηθειών Αμυντικού Υλικού των ΕΔ.

Καθώς τα παραπάνω κείμενα καλύπτουν μεγάλο εύρος θεσμικών διαδικασιών, στο πλαίσιο εκπόνησης της παρούσης διατριβής παρουσιάζονται στοιχεία των δύο βασικών κειμένων, που λειτουργούν ως οδηγός για τη χάραξη στρατηγικής και χρησιμοποίησης των μέσων ισχύος των ΕΔ. Της Πολιτικής Εθνικής Άμυνας και της Εθνικής Στρατιωτικής Στρατηγικής.

Πολιτική Εθνικής Άμυνας (ΠΕΑ). Η ΠΕΑ είναι τμήμα της Εθνικής Στρατηγικής και προδιαγράφει τον τρόπο χρησιμοποίησης της Εθνικής αμυντικής ισχύος και χειρισμού των ευρύτερων αμυντικών θεμάτων (Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, 2015, σ. 37). Συντάσσεται, σύμφωνα με τις προβλέψεις της κείμενης νομοθεσίας, από την αρμόδια Διεύθυνση του ΥΠΕΘΑ, ενώ εγκρίνεται από το ΚΥΣΕΑ. Η ΠΕΑ αφού λάβει υπόψη της μια σειρά παραμέτρων που σχετίζονται με τις διάφορες απειλές, τις προκλήσεις ασφαλείας και τους κινδύνους για τη χώρα, θέτει τους στόχους, παρέχοντας τις κατευθύνσεις για την Εθνική Άμυνα, λαμβάνοντας υπόψη, μεταβλητές όπως η γεωστρατηγική αξία της χώρας, οι διεθνείς σχέσεις, τα εθνικά συμφέροντα, οι παράγοντες εθνικής ισχύος, οι τεχνολογικές εξελίξεις, οι απειλές και οι κίνδυνοι.

Εθνική Στρατιωτική Στρατηγική (ΕΘΣΣ). Από την ΠΕΑ απορρέει η ΕΘΣΣ. Είναι ένα θεσμικό κείμενο που περιγράφει την αποστολή και τα κύρια επιχειρησιακά έργα των ΕΔ, καθώς και τον τρόπο χρήσης της στρατιωτικής ισχύος της Χώρας για την εκπλήρωση του έργου που επιβάλλεται στις ΕΔ. Σκοπός της ΕΘΣΣ είναι η υλοποίηση των κατευθυντηρίων οδηγιών της **πολιτικής ηγεσίας**, όπως αυτές διατυπώνονται στην ΠΕΑ.

Εντός της ΕΘΣΣ καταγράφονται και **κατηγοριοποιούνται**, σε απειλές κατά της Εθνικής Ασφάλειας, σε ευκαιρίες των Εθνικών Συμφερόντων, σε ισχυρά σημεία και τρωτότητες της ελληνικής πλευράς τα οποία θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη προετοιμασία των ΕΔ.

Στην ΕΘΣΣ αποτυπώνεται σαφώς η αποστολή των ΕΔ, ενώ μέσα από τον καθορισμό της αποστολής και του επιθυμητού επιπέδου επιδιώξεων στην ΕΘΣΣ προσδιορίζονται οι επιθυμητές αμυντικές επιδιώξεις ανά τύπο στρατιωτικής απειλής και καθορίζονται οι απαιτήσεις προετοιμασίας υποστήριξης, υποδομών και εκπαίδευσης των ΕΔ για την υλοποίηση των τιθέμενων από την ΠΕΑ στόχων.

Τέλος, μέσα από τον καθορισμό του επιπέδου εθνικών αμυντικών επιδιώξεων των ΕΔ, προκύπτουν για τις ΕΔ οι **Στρατηγικοί Αντικειμενικοί Σκοποί** και αναλύονται τα κύρια έργα των ΕΔ για την επίτευξή τους.

Με βάση το σύνολο των θεσμικών κειμένων και τις κατευθύνσεις της Πολιτείας, οι ΕΔ σχεδιάζουν αναπτύσσουν και υλοποιούν τις δράσεις της Στρατιωτικής Διπλωματίας, τόσο σε πολυμερές όσο και σε διμερές επίπεδο.

Αμυντική Διπλωματία (Ανάπτυξη - Σχεδιασμός). Με δεδομένη τη γεωστρατηγική της θέση και ως μέλος διεθνών οργανισμών, η Ελλάδα αναπτύσσει **Στρατιωτική Διπλωματία**⁶, στα πλαίσια της ΕΕ, του ΟΗΕ, του ΟΑΣΕ, της περιοχής των Βαλκανίων, της Αν. Ευρώπης, της Μ. Ανατολής, της Μεσογείου και στα πλαίσια του ΝΑΤΟ.

Όσον αφορά το ΝΑΤΟ, η χώρα μας :

- Συμμετέχει στις ασκήσεις, τις δραστηριότητες, διαδικασίες και τους μηχανισμούς λήψης αποφάσεων με σκοπό την προάσπιση και την προαγωγή του εθνικού συμφέροντος.
- Στηρίζει τη μετεξέλιξή του σε οργανισμό κοινής ασφάλειας, καθώς και τη διεύρυνσή του.
- Προβάλλει, τη γεωπολιτική σημασία του ελληνικού χώρου.

Δεδομένου ότι η Ελλάδα αντιμετωπίζει άμεσες απειλές οφείλει να αναπτύσσει όλους τους αμυντικούς, διπλωματικούς και οικονομικούς παράγοντες, αλλά και να εφαρμόζει τις πολιτικές που θα της επιτρέπουν να διατηρεί τη σταθερότητα, την ειρήνη και την ευημερία του ελληνικού λαού.

Η Στρατιωτική Διπλωματία συνίσταται στο σύνολο των διεθνών σχέσεων και δραστηριοτήτων που αναπτύσσει το ΥΠΕΘΑ, στο πλαίσιο της συμμετοχής της

⁶ Τα ανωτέρω εδάφια προέρχονται από τη «ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟ» [Υπουργείο Εθνικής Άμυνας. (2015). *Λευκή Βίβλος 2014*. Αθήνα : Υπουργείο Εθνικής Άμυνας-ΤΥΕΣ]. Στα κείμενα της Λευκής Βίβλου, αναφέρεται ο όρος «ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ». Επέλεξα την «αντικατάσταση» του, με τον όρο «ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ», με βάση τη διαφοροποίηση μεταξύ των δύο εννοιών, όπως αυτή καθορίστηκε στο Δεύτερο Κεφάλαιο της παρούσης διατριβής.

Ελλάδας στους διεθνείς οργανισμούς ασφαλείας (πολυμερές επίπεδο) αλλά και σε διμερές επίπεδο.

Η Στρατιωτική Διπλωματία αποτελεί την προβολή της Εθνικής Στρατηγικής σε διεθνές επίπεδο και συνίσταται από μια δέσμη δραστηριοτήτων που υλοποιούνται από το ΥΠΕΘΑ και τις ΕΔ με στόχο:

- Την ενίσχυση του αισθήματος ασφάλειας του Έθνους και τη διαφύλαξη των κυριαρχικών δικαιωμάτων της Χώρας.
- Την δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για την διατήρηση της ειρήνης, ασφάλειας και συνεργασίας στην ευρύτερη περιοχή στρατηγικού ενδιαφέροντος της Ελλάδας.
- Την ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με τους ιθύνοντες της Αμυντικής Πολιτικής λοιπών κρατών και τη συνεργασία εαυτούς για την ορθή και συνεχή συλλογή πληροφοριών του περιφερειακού και ευρύτερου διεθνούς περιβάλλοντος.
- Την αναβάθμιση του ρόλου και της επιρροής της χώρας μας στους Διεθνείς Οργανισμούς Ασφαλείας που συμμετέχει και ιδιαίτερα στην ευρύτερη περιοχή της Αν. Μεσογείου.

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων αναλαμβάνονται δράσεις και ενέργειες, όπως ενδεικτικά μνημονεύονται παρακάτω :

- Συμμετοχή σε Διεθνείς Αμυντικούς Οργανισμούς και άλλα διεθνή φόρουμ.
- Τοποθέτηση Ακολούθων Άμυνας σε ελληνικές πρεσβείες ή μόνιμες αντιπροσωπείες της Ελλάδας στο εξωτερικό.
- Συμμετοχή σε ειρηνευτικές αποστολές.
- Διμερείς συνεργασίες και επισκέψεις ή ανταλλαγές μεταξύ στρατιωτικών κλιμακίων και Διοικήσεων.
- Παροχή πολιτιστικής και ανθρωπιστικής βοήθειας στο πλαίσιο ειρηνευτικών αποστολών.
- Προώθηση-υποστήριξη πρωτοβουλιών και ενεργειών για τη διατήρηση της ειρήνης, την αποκατάσταση αμοιβαίας εμπιστοσύνης, τη μείωση των εξοπλισμών, την ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των χωρών και την εξασφάλιση της σταθερότητας και ασφάλειας στην περιοχή.

- Ενίσχυση της ελληνικής ναυτικής και αεροπορικής παρουσίας, ιδιαίτερα στην Ανατολική Μεσόγειο.

Ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που λαμβάνεται υπόψη κατά τον σχεδιασμό της αμυντικής πολιτικής ενός κράτους και ως εκ τούτου στον σχεδιασμό του διπλωματικού του έργου, είναι οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα που απορρέουν από την συμμετοχή στους διεθνείς οργανισμούς (ΟΗΕ, ΝΑΤΟ, Ε.Ε., ΟΑΣΕ). Το ΥΠΕΘΑ με τη συνεχή παρουσία εκπροσώπων του στους οργανισμούς αυτούς, την ανταπόκριση στις υποχρεώσεις που αναλογούν και την εκμετάλλευση των δικαιωμάτων που παρέχονται στο πλαίσιο των αρχών λειτουργίας τους, ενισχύει το ρόλο της Ελλάδας ως παράγοντα σταθερότητας και ειρήνης στο συνεχώς μεταβαλλόμενο γεωπολιτικό περιβάλλοντάς ΝΑ Ευρώπης.

Επίσης, η Ελλάδα, ως μια ευρωπαϊκή χώρα, θέλει να μετέχει στο κεντρικό ρεύμα των εξελίξεων, μέσα στους ευρωπαϊκούς θεσμούς, ενώ ταυτόχρονα είναι μια χώρα που έχει στενούς παραδοσιακούς δεσμούς με τον αραβικό κόσμο και που παράλληλα αναπτύσσει μια στρατηγική σχέση με το Ισραήλ, αντιλαμβανόμενη το status quo Μεσογείου, έχοντας τα δικά της εθνικά συμφέροντα και δικές της προτεραιότητες. Το ΓΕΕΘΑ, στο πλαίσιο αυτό, παρακολουθεί τις διεθνείς εξελίξεις εθνικού ενδιαφέροντος και μεριμνά ανάλογα για τη σύναψη νέων Διακρατικών Στρατιωτικών Συμφωνιών, καθώς και για την αναθεώρηση, τροποποίηση ή και κατάργηση των ήδη υφισταμένων, σε συνεργασία με τους συναρμόδιους Φορείς των ΥΠΕΞ, ΥΠΕ-ΘΑ και ΓΕ.

Σε **στρατιωτικό επίπεδο**, η ακολουθούμενη από την ελληνική πλευρά πολιτική ενθάρρυνσης της εισόδου νέων κρατών σε Σχηματισμούς Μάχης (ΣΜ) όπως η Ταξιαρχία Νοτιοανατολικής Ευρώπης (SEEBRIG), ή το Στρατηγείο NRDC-GR συντελεί στην αύξηση του επίπεδου πολυεθνικότητάς τους και στην ενίσχυση του κύρους της χώρας.

Η Ελλάδα, αναλαμβάνει, στο πλαίσιο των στόχων της ΠΕΑ, συνδυασμένες ενέργειες στο χώρο της **στρατιωτικής διπλωματίας** και της **εξωτερικής πολιτικής**, με σκοπό την στήριξη των εθνικών μας συμφερόντων και την αναβάθμιση του περιβάλλοντος ασφάλειας στην Α. Μεσόγειο και τις λοιπές περιοχές υψηλού ενδιαφέροντος.

Ο ρόλος της Ελλάδας στο περιφερειακό και διεθνές σύστημα ασφαλείας, είναι αρκετά σημαντικός, ενώ φιλοδοξεί να αποτελέσει ένα βραχίονα σταθερότητας στην ευρύτερη περιοχή της ΝΑ Ευρώπης. Προκειμένου να πετύχει στο δύσκολο αυτό έργο,

χώρα μας διατηρεί εξαιρετικά σημαντικές εγκαταστάσεις και διευκολύνσεις που δίνουν ένα μοναδικό πλεονέκτημα για μια πιθανή ανάπτυξη αεροπορικών και ναυτικών δυνάμεων των συμμάχων στην ευρύτερη περιοχή της Α. Μεσογείου και της Μ. Ανατολής.

Μέσω των διμερών στρατιωτικών συνεργασιών και των ετησίων Προγραμμάτων Στρατιωτικής Συνεργασίας (ΠΣΣ), επιτυγχάνεται η δημιουργία ισχυρών δεσμών μεταξύ των ΕΔ των χωρών άμεσου ενδιαφέροντος, προκειμένου να βελτιωθεί το επίπεδο ασφαλείας, συνεργασίας, ο βαθμός εμπιστοσύνης και η βάση για την ανάπτυξη επιπλέον μορφών διακρατικής συνεργασίας.

Το αποτέλεσμα των δράσεων στον τομέα των διεθνών σχέσεων είναι η υπογραφή διμερών Συμφωνιών, Πρωτοκόλλων και Μνημονίων Στρατιωτικής Συνεργασίας

Πολυμερείς Συνεργασίες. Μέσα από συνδυασμένες ενέργειες η Στρατιωτική Διπλωματία πραγματοποιεί τις ακόλουθες δράσεις/ενέργειες (Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, 2015, σ. 81):

- Ετήσια σύνοδο των Υπουργών Άμυνας των χωρών της ΝΑ Ευρώπης, η οποία στοχεύει στη συνεχή υποστήριξη της σταθερότητας και της ασφάλειας στην ανωτέρω περιοχή.
- Διαβαλκανική Σύνοδο των Α/ΓΕΕΘΑ, η οποία διεξάγεται από το 2007 σε ετήσια βάση κατόπιν ελληνικής πρωτοβουλίας.
- Πραγματοποίηση επίσημων επισκέψεων και διμερών ή τριμερών επαφών, σε επίπεδο Α/ΓΕΕΘΑ, στο πλαίσιο της Στρατιωτικής Διπλωματίας, οι οποίες πραγματοποιούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Διμερείς Συνεργασίες. Οι διμερείς στρατιωτικές συνεργασίες, σε επίπεδο ΓΕΕΘΑ υλοποιούνται με τα ετήσια ΠΣΣ με κατά μέσο όρο είκοσι χώρες, καθώς και με τους Κύκλους Συνομιλιών, που διεξάγονται σε διμερές επίπεδο με κράτη-μέλη του ΝΑΤΟ και της ΕΕ σε 12μηνη, 18μηνη, ή 24μηνη βάση (Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, 2015, σ. 82).

Οι παραπάνω διμερείς στρατιωτικές συνεργασίες περιλαμβάνουν πλήθος δραστηριοτήτων/δράσεων στους παρακάτω κύριους τομείς:

- Την εκπαίδευση στελεχών σε Σχολεία των τριών Κλάδων (ΣΞ, ΠΝ και ΠΑ), την συνεκπαίδευση επίλεκτων στρατιωτικών τμημάτων, την

εκπαίδευση στελεχών στο ΚΕΝΑΠ και στο ΠΚΕ-ΕΥΕ, την εκπαίδευση στελεχών σε ειδικά κέντρα εκπαίδευσης συνεργαζόμενων χωρών.

- Τη λειτουργία Σχολείων εκμάθησης ελληνικής γλώσσας.
- Τη πρόσκληση ξένων στελεχών (ως παρατηρητές) σε ελληνικές εθνικές ή διακλαδικές ασκήσεις.

- Τη συμμετοχή σε εθνικές διακλαδικές ασκήσεις.
- Τη διεξαγωγή κοινών ναυτικών και αεροπορικών ασκήσεων.
- Τη διασύνδεση δυνάμεων των βαλκανικών χωρών με το Στρατηγείο NRDC-GR και τη συμμετοχή με προσωπικό στη στελέχυσή του ή ως παρατηρητές.

- Τις ανταλλαγές επισκέψεων σε επίπεδο Αρχηγών ΓΕ.
- Τις εκατέρωθεν επισκέψεις επιτελικών ομάδων, για ανταλλαγές απόψεων σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος.

- Τη συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας μέσω ανταλλαγής πληροφοριών.

- Τη συνεργασία σε θέματα Αεράμυνας, τον σχεδιασμό για θέματα Έρευνας και Διάσωσης, Ανταλλαγής Αεροπορικής Εικόνας .

- Τις περιφερειακές συνεργασίες και πρωτοβουλίες όπως η Διαβαλκανική Σύνοδος και η Αδριατική-Ιόνια Πρωτοβουλία.

- Συμμετοχή σε πολυεθνικές επιχειρήσεις, υπό την αιγίδα ΟΗΕ, ΝΑΤΟ και ΕΕ.

- Την παροχή υποτροφιών για εκπαίδευση στελεχών των ΕΔ χωρών ενδιαφέροντος σε ΑΣΕΙ - ΑΣΣΥ, σε Σχολές Επιμόρφωσης όλων των επιπέδων [ΣΠΣΕ (πρώην ΣΔΙΕΠ), ΑΔΙΣΠΟ, ΣΕΘΑ] και σε Σχολεία Εξειδίκευσης των Κλάδων.

Υλοποίηση Στρατιωτικής Διπλωματίας της Ελλάδας. Σε θεσμικό επίπεδο η Στρατιωτική Διπλωματία, στη χώρα μας, υλοποιείται από τη Γενική Διεύθυνση Πολιτικής Εθνικής Άμυνας και Διεθνών Σχέσεων (Ελληνική Δημοκρατία. ΥΠΕΘΑ, 2019). Αποτελεί διεύθυνση του ΥΠΕΘΑ και είναι αρμόδια για τη μελέτη, την υποβολή εισηγήσεων, την παρακολούθηση υλοποίησης των αποφάσεων για την ΠΕΑ και τον ΕΘΣΣ. Επίσης είναι υπεύθυνη για θέματα διεθνών σχέσεων και συμφωνιών αμυντικής συνεργασίας, διεθνούς δικαίου και διεθνών οργανισμών, αρμοδιότητας του ΥΠΕΘΑ. Η συγκρότηση και λοιπές λεπτομέρειες για τη ΓΔΠΕΑΔΣ, στο Παράρτημα «Α» της παρούσης.

Στρατιωτικές Διπλωματικές Σχέσεις Ελλάδας-ΗΠΑ.

“The interests of the US in the Eastern Mediterranean are basically military, and our ability to protect them depends on agreements for military facilities that we conclude from time to time with local governments.”

US Ambassador to Athens (former) Monteagle Stearns

Γενικά. Στη νέα περίοδο που εγκαινιάστηκε με το τέλος του ΨΠ, ο ρόλος και η ποιότητα της στρατιωτικής διπλωματίας έχουν αναβαθμιστεί σημαντικά.

Η πρόσφατη κρίσιμη οικονομική κατάσταση της χώρας είχε οδηγήσει το τελευταίο διάστημα, τις σχέσεις στρατιωτικής διπλωματίας μεταξύ Ελλάδας-ΗΠΑ σε σημείο στασιμότητας. Η δυσμενής οικονομική κατάσταση έχει αποτελέσει ανασταλτικό παράγοντα και στις εξοπλιστικές προσπάθειες της Ελλάδας, οι οποίες έχουν συναντήσει πρωτόγνωρες δυσκολίες υλοποίησης, τα τελευταία χρόνια.

Οι όποιες εγγενείς δυσκολίες, σε μία εποχή ρευστότητας και αστάθειας σε παγκόσμιο επίπεδο συνολικά και ειδικότερα στην ευρύτερη περιοχή διαβίωσης του Ελληνισμού (Βαλκάνια, Ανατολική Μεσόγειος, Μέση Ανατολή, Παρευξείνια Ζώνη), καθιστούν την ανάγκη διεύρυνσης και εμβάθυνσης της διμερούς συνεργασίας, τόσο σε καθαρά στρατιωτικό επίπεδο όσο και γενικότερα σε ευρύτερο πολιτικό πλαίσιο, πλέον απαραίτητη στις μέρες μας.

Ακριβώς όμως, οι βαθμοί δυσκολίας, όπως αναφέρθηκαν ανωτέρω, καθιστούν πολύ σημαντικό το Στρατηγικό Διάλογο μεταξύ Ελλάδας-ΗΠΑ, που πραγματοποιήθηκε πρόσφατα (Δεκέμβριο 2018), στην Ουάσιγκτον.

Τα μακροπρόθεσμα οφέλη από την στενή συνεργασία που μπορεί να αξιοποιηθεί τόσο με την επιτυχή προβολή της χρησιμότητας προς τις ατλαντικές δυνάμεις του γεωπολιτικού ρόλου της Ελλάδας όσο και με την προβολή της χώρας μας ως παράγοντα σταθερότητας, δημοκρατικής διακυβέρνησης και συνεργασίας στην ευρύτερη περιοχή, η οποία είναι κρίσιμη για τα συμφέροντα του αμερικανικού παράγοντα στην Ευρασία.

Παράλληλα με την εμβάθυνση των διμερών πολιτικό-στρατιωτικών σχέσεων της Ελλάδας με τις ΗΠΑ σε διμερές επίπεδο, πολλαπλά ωφέλιμη μπορεί να είναι επίσης και η στενότερη συνεργασία μεταξύ των δυο χωρών στα πλαίσια του NATO.

Ο νέος αιώνας και οι ραγδαίες αλλαγές που έχουν λάβει χώρα στο διεθνές σύστημα και στο περιβάλλον ασφαλείας, έχουν δημιουργήσει νέες προκλήσεις για την

συμμαχία, η οποία καλείται να ανταπεξέλθει απέναντί τους με την ίδια επιτυχία με την οποία ανταποκρίθηκε στην προηγούμενη αποστολή της.

Αμερικανικές Στρατιωτικές Βάσεις Στην Ελλάδα. Η αρχική εγκατάσταση των βάσεων έγινε με πρωτοβουλία της ελληνικής πλευράς με συμφωνία που υπεγράφη το 1953. Εκτός από το κυρίως κείμενο της συμφωνίας, υπεγράφησαν επιμέρους παραρτήματα και πρωτόκολλα. Με τη μεταπολίτευση το 1974 τα κείμενα των συμφωνιών επικαιροποιήθηκαν ώστε να προσαρμοστούν στα νέα πολιτικό-στρατιωτικά δεδομένα.

Οι σημαντικότερες βάσεις που λειτούργησαν στον ελληνικό χώρο στη διάρκεια του ΨΠ (Παπαδάκης, 2013, σ.28), ήταν:

- Ελληνικό. Επιχειρούσε ως στρατηγείο αεροπορικών μετακινήσεων της περιοχής και ως βασικό κέντρο διοικητικής μέριμνας και υποστήριξης όλων των αμερικανικών δυνάμεων στην Ελλάδα. Εξυπηρετούσε αεροσκάφη ηλεκτρονικής αναγνώρισης με σκοπό τη συλλογή πληροφοριών από την Αν. Ευρώπη και τις χώρες της Μ. Ανατολής. Η βάση αυτή έχει την ευθύνη όλων των ηλεκτρονικών εγκαταστάσεων και τηλεπικοινωνιών των αμερικανικών δυνάμεων στην Ελλάδα.
- Σούδα. Αρχικά ήταν κέντρο αποθηκών καυσίμων και πυρηνικών του 6ου Στόλου, εξυπηρετώντας αεροσκάφη ανθυποβρυχιακής έρευνας και συλλογής πληροφοριών.
- Γούρνες Ηρακλείου. Ήταν σταθμός εφοδιασμένος με συσκευές ηλεκτρονικών αντιμέτρων και επεξεργασία των πληροφοριών, που συγκέντρωναν οι περιφερειακοί σταθμοί Ελλάδας - Τουρκίας και τα αεροσκάφη ηλεκτρονικής παρακολούθησης. Αυτές μετά από κωδικοποίηση, από ειδικούς της CIA, διαβιβάζονταν στις ΗΠΑ.
- Νέα Μάκρη. Ήταν κέντρο στρατιωτικών επικοινωνιών και ραντάρ της περιοχής, που κάλυπτε τις στρατιωτικές τηλεπικοινωνίες και την συλλογή πληροφοριών για τις ΗΠΑ στην Ανατολική Μεσόγειο. Η Βάση Κάτω Σουλίου-βοηθητική της Ν. Μάκρης- κάλυπτε την αεροπορική δραστηριότητα αεράμυνας και συνέδεε τον 6ο αμερικανικό Στόλο, με μία βάση στην Ιταλία και μία στην Ισπανία.
- Ελευσίνα. Με αποσπάσματα στη Μακεδονία, τη Θράκη και την Κεντρική Ελλάδα και διοικητικό κέντρο εκσυγχρονισμένου τακτικού πυρηνικού εξοπλισμού.

Το τέλος του ΨΠ είχε ως αποτέλεσμα τον τερματισμό επιχειρησιακής λειτουργίας των Αμερικανικών εγκαταστάσεων στην Ελλάδα με **εξαίρεση τη Βάση της Σούδας**.

Υφιστάμενη Κατάσταση Στρατιωτικής Συνεργασίας. Η στρατιωτική συνεργασία Ελλάδος-ΗΠΑ υλοποιείται, αφενός εντός του πλαισίου δράσεων του ΝΑΤΟ και αφετέρου εντός του θεσμικού πλαισίου διμερών στρατιωτικών Συμφωνιών.

Συμφωνίες. Οι σημαντικότερες εκ των οποίων είναι οι ακόλουθες :

- Συμφωνία Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας (MDCA)
Κυρώθηκε από τη Βουλή το 1990 και ανανεώνεται κάθε έτος (Ελληνική Δημοκρατία, 1990). Η συμφωνία ρυθμίζει, μεταξύ άλλων, ο νομικό καθεστώς των Αμερικανικών ευκολιών στην Ελλάδα και αποτέλεσε μία προσπάθεια ενοποίησης και εκλογίκευσης του συχνά απροσπέλαστου νομικού καθεστώτος, που συνιστούσαν οι δεκάδες αμυντικές συμφωνίες διαφόρων τύπων που είχαν συναφθεί μεταπολεμικά με τις ΗΠΑ (Βασίλειο της Ελλάδος, 1957). Το 2019 (Οκτώβριος) και κατά τις διαπραγματεύσεις στα πλαίσια του 2^{ου} Στρατηγικού Διαλόγου, ένα από κύρια αιτήματα της Αμερικανικής πλευράς ήταν η τροποποίηση της MDCA, προκειμένου να μην απαιτείται η ετήσια τροποποίηση της. Έως και τη χρονική στιγμή συντάξεως της παρούσης διατριβής, δεν έχουν ανακοινωθεί επίσημα οι τελικές αποφάσεις επί του ζητήματος.

- Συνολική Τεχνική Συμφωνία (CTA). Κυρώθηκε από τη Βουλή το 2003 και ισχύει καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος της MDCA (Ελληνική Δημοκρατία, 2003). Ρυθμίζει θέματα του νομικού καθεστώτος των δυνάμεων των ΗΠΑ στην Ελλάδα και αντίστροφα, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται η ποινική δικαιοδοσία επί του στρατιωτικού προσωπικού των δύο χωρών, θέματα ασφαλείας του προσωπικού, θέματα τελωνειακών διαδικασιών κατά τις μετακινήσεις του προσωπικού κλπ.

- Συμφωνία Αμοιβαίας Υποστήριξης για Παροχή Υπηρεσιών και Προμήθειας Υλικών (MLSA). Η συμφωνία υπογράφηκε το 1996. Καθορίζει τους βασικούς όρους, συνθήκες και μηχανισμούς για την προμήθεια αμοιβαίας υποστήριξης υλικών και υπηρεσιών μεταξύ των στρατιωτικών δυνάμεων των δύο χωρών.

- Οδικός χάρτης Συνεργασίας Ελλάδας-ΗΠΑ. Ο οδικός χάρτης περιλαμβάνει :

- (1) Παροχή εκπαίδευσης σε ελληνικό προσωπικό, στο πλαίσιο των προγραμμάτων :

- (α) Foreign Military Sales (FMS).

(β) International Military And Education Training

(γ) Counter Terrorism Fellowship Program.

(2) Τοποθέτηση Αμερικανών εκπαιδευτών ή επιτελών στο ΚΕΝΑΠ για υποστήριξη/προώθηση του.

(3) Τοποθέτηση Αμερικανών επιτελών στο HQ NRDC-GR (Θεσσαλονίκη).

(4) Συνεκπαιδεύσεις Ειδικών Δυνάμεων ΣΞ/ΠΝ/ΠΑ Ελλάδα-ΗΠΑ.

(5) Απόκτηση και μέσω παραχώρησης Αμερικανικού στρατιωτικού υλικού και εξοπλισμού, μέσω διαδικασιών EDA και FMS.

Η **διμερής** στρατιωτική συνεργασία των δύο χωρών, υλοποιείται ως ακολούθως :

- Μέσω της διατήρησης και λειτουργίας σε Ελληνικό έδαφος της **Αμερικάνικης Ευκολίας Αεροπορικής Βάσης Σούδας (ΑΕΑΒΣ)**, εντός των ορίων της 115 ΠΜ (Παπαδάκης, 2013, σ. 31) :

(1) Η στρατηγική θέση της Σούδας, σε συνδυασμό με τις υποδομές της (υποστήριξης, ανεφοδιασμού, συντήρησης καθώς και εκτεταμένο δίκτυο επικοινωνιών), προσδίδουν στην ΑΕΑΒΣ ιδιαίτερη στρατηγική και επιχειρησιακή σπουδαιότητα για τα συμφέροντα των ΗΠΑ στην ευρύτερη περιοχή της ΝΑ Μεσογείου. Επίσης η παραχώρηση της περιοδικής χρήσης του κρηπιδώματος K-14 στη χερσόνησο του ακρωτηρίου όρμου Σούδας, από τα πλοία του ΠΝ (USA), ενισχύει περαιτέρω τις επιχειρησιακές δυνατότητες των ΕΔ των ΗΠΑ στην περιοχή. Το K-14 κατασκευάστηκε με κονδύλια του NATO και μπορεί να φιλοξενήσει αεροπλανοφόρο, ενώ το μήκος του υπολογίζεται περίπου 300 m και το πλάτος του περίπου 100 m. Αυτό το στοιχείο προσφέρει συγκριτικό πλεονέκτημα στη Σούδα, καθώς πρόκειται για τη μοναδική τέτοια εγκατάσταση στη Μεσόγειο.

(2) Η βάση της Σούδας βρίσκεται υπό ελληνική διοίκηση, ενώ το αμερικανικό ΠΝ διατηρεί τη διοίκηση και τον έλεγχο του προσωπικού του. Για τις ΗΠΑ όμως, η Σούδα αποτελεί προκεχωρημένη βάση ανεφοδιασμού για τις επιχειρήσεις τους στην Αν. Μεσόγειο και στη Μέση Ανατολή. Οι Αμερικανοί μπορούν να χρησιμοποιούν δεξαμενές καυσίμων στη Σούδα, τις οποίες γεμίζουν με δικό τους καύσιμο. Παράλληλα, διαθέτουν και αποθήκες στρατιωτικού υλικού.

(3) Στο αεροπορικό κομμάτι της βάσης, οι Αμερικανοί διατηρούν δικό τους τμήμα, που το διοικούν αποκλειστικά οι ίδιοι, εντός της 115 ΠΜ

της ΠΑ, όπου μπορούν να φιλοξενηθούν όλοι οι τύποι αεροσκαφών, από μαχητικά ως και μεταγωγικά C-130.

(4) Επίσης υπάρχει ένα από τα ελάχιστα ανά τον κόσμο κέντρα Foracs. Πρόκειται για κέντρο στο οποίο επισκευάζονται τα ηλεκτρονικά συστήματα πολεμικών πλοίων όταν αυτά απομαγνητίζονται και αποσυντονίζονται. Ανάλογες δυνατότητες υπάρχουν σε ελάχιστες χώρες, όπως οι ΗΠΑ και η Γαλλία.

(5) Τέλος υπάρχει και το Πεδίο Βολής Κρήτης, χώρες χρήστες του οποίου είναι η Ελλάδα, το Βέλγιο, η Γερμανία και η Ολλανδία, χωρίς να αποκλείεται η ενοικίασή του και σε άλλα νατοϊκά κράτη, ενώ λειτουργεί στη Σούδα και το ΚΕΝΑΠ.

- Μέσω του τομέα των **αμυντικών εξοπλισμών**, όπου η χώρα μας, επί σειρά, ετών αποτελεί σημαντικό αγοραστή και χρήστη αμυντικού υλικού αμερικανικής προελεύσεως. Η Ελληνική πλευρά έχει ζητήσει σε διάφορους χρόνους την παραχώρηση πλεονάζοντος αμυντικού υλικού (EDA) από τις ΗΠΑ.

- Μέσω της **κοινής δράσης**, εντός του πλαισίου των επιχειρήσεων του NATO, της ΕΕ και του ΟΗΕ.

- Μέσω του τομέα της **στρατιωτικής εκπαίδευσης**. Ιδιαίτερης επισήμανσης χρήζει η εκπαίδευση στελεχών των Ελληνικών ΕΔ σε ανώτατα στρατιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα και σχολεία εξειδίκευσης των ΗΠΑ.

Σε επίπεδο ΥΠΕΞ-ΥΠΕΘΑ-ΓΕΕΘΑ, η **διμερής στρατιωτική συνεργασία** των δύο χωρών, υλοποιείται μέσω της διεξαγωγής των ακόλουθων συναντήσεων

- Της ετήσιας συνάντησης της **Συμβουλευτικής Επιτροπής Υψηλού Επιπέδου (HLCC)**, η οποία πραγματοποιείται εναλλάξ στις δύο χώρες. Στην εν λόγω συνάντηση επιπέδου ΥΠΕΘΑ, αντιπροσωπείες της ηγεσίας των ΕΔ των δύο χωρών, προβαίνουν στη συνολική εξέταση των διμερών αμυντικών τους σχέσεων. Η τελευταία συνάντηση (18η HLCC) πραγματοποιήθηκε στο ΓΕΕΘΑ την 12 Απρ 18. Επικεφαλής της Αμερικανικής πλευράς ήταν ο Βοηθός Υφυπουργός Άμυνας Thomas W. Goffus και ο Βοηθός Υφυπουργός Εξωτερικών για Ευρωπαϊκές και Ευρασιατικές Υποθέσεις, Jonathan Cohen. Συζητήθηκαν θέματα κοινού στρατηγικού ενδιαφέροντος όπως η σταθεροποίηση της Ανατολικής και Νότιας Πτέρυγας του NATO, οι κοινές επιχειρήσεις του NATO και ευκαιρίες εμβάθυνσης της συνεργασίας στη Μ. Ανατολή και την Αν. Μεσόγειο. Επίσης εξετάστηκαν ζητήματα συνεργασίας στις περιφερειακές προκλήσεις ασφάλειας και διμερούς αμυντικής συνεργασίας. Αποτιμήθηκε θετικά και

από τις δύο πλευρές. Χαρακτηριστικά η Αμερικανική πλευρά (US Embassy of Greece, 2018), μεταξύ άλλων, ανέφερε :

«Εκφράσαμε τη βαθύτατη εκτίμησή μας για τη δέσμευση της Ελλάδας στη διμερή μας σχέση μέσω της φιλοξενίας της Αμερικανικής Ναυτικής Ευκολίας Σούδας, μιας πλατφόρμας κρίσιμης σημασίας για την επίτευξη των κοινών μας στόχων για την άμυνα και ασφάλεια στην περιοχή. Επίσης ευχαριστήσαμε την Ελλάδα καθώς συνεχίζει να εκπληρώνει τη δέσμευσή της προς το NATO και επενδύει τουλάχιστον το 2% του ΑΕΠ για άμυνα ετησίως...»

- Των τριμηνιαίων συναντήσεων της **Μικτής Επιτροπής Αμυντικής Συνεργασίας (Joint Commission)**, με σκοπό την επίλυση ζητημάτων ή διαφορών που τυχόν ανακύπτουν σχετικά με την ερμηνεία και εφαρμογή της MDCA και δεν έχουν επιλυθεί σε κατώτερο επίπεδο. Η επιτροπή συνέρχεται υπό το ΥΠΕΞ και συμμετέχουν εκπρόσωποι από το ΥΠΕΘΑ-ΓΕΕΘΑ από ελληνικής πλευράς και εκπρόσωποι της πρεσβείας των ΗΠΑ και του Γραφείου Αμυντικής Συνεργασίας, από αμερικανικής πλευράς.

- Της διεξαγωγής **Κύκλων Συνομιλιών** μεταξύ επιτελών του ΓΕΕΘΑ και επιτελών της USEUCOM. Ο πλέον πρόσφατος κύκλος συνομιλιών πραγματοποιήθηκε το 2017.

Η συνεργασία των Ναυτικών των δύο χωρών στο πρόγραμμα αντιβαλλιστικής άμυνας του NATO στην Ευρώπη, υλοποιείται με την εκπόνηση σεναρίων ασκήσεων για συνεκπαίδευση και εφαρμογή τους σε κάθε παρουσιαζόμενη ευκαιρία (συνήθως κατά την άφιξη-αναχώρηση μονάδων USN BMD στον όρμο της Σούδας).

Η Ελλάδα συμμετέχει στο Στρατηγείο της US CENTCOM των ΗΠΑ από το 2003, με διάθεση στελεχών, στο πλαίσιο της 'ENDURING FREEDOM'. Διατίθενται Αξκοι του ΠΝ, για θέματα ελληνικής συμμετοχής στην περιοχή ευθύνης του Στρατηγείου.

Ο ΣΞ συμμετέχει στο Πρόγραμμα Ανταλλαγής Στρατιωτικού Προσωπικού (MPEP), με αριθμό στελεχών του σε μονάδες των ΗΠΑ στην Ευρώπη (USAREUR), ως Liaison Officers

Ειρηνευτικές Αποστολές. Η Ελλάδα ως πλήρες μέλος του ΟΗΕ, του NATO, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άλλων Διεθνών Οργανισμών, συμμετέχει σε Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις με ιδιαίτερη έμφαση σ' αυτές που λαμβάνουν χώρα σε περιοχές άμεσου ενδιαφέροντος, όπως είναι τα Βαλκάνια και η ευρύτερη περιοχή της Μ. Ανατολής. Η

χώρα μας, συμμετέχει σε Ειρηνευτικές Αποστολές διαθέτοντας στελέχη και από τους τρεις κλάδους των Ενόπλων Δυνάμεων.

Οι Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης, στις οποίες συμμετέχουν οι Ελληνικές ΕΔ, έχουν αποδείξει πως μπορούν γρήγορα και αποτελεσματικά να προσαρμοστούν σε οποιαδήποτε νέα σενάρια και απαιτήσεις, που απασχολούν τη Διεθνή Κοινότητα.

Θα πρέπει να τονιστεί ότι η συμμετοχή σε Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις προϋποθέτει τη τήρηση ορισμένων βασικών αρχών, όπως την ύπαρξη απόφασης (resolution) και εντολής (mandate) του ΟΗΕ πριν τη συγκρότηση της δύναμης, τη διαμόρφωση καθορισμένης Ιεραρχίας, Διοίκησης και μεγέθους, όπως επίσης και την υιοθέτηση ξεκάθαρων κανόνων εμπλοκής. Έτσι η συμμετοχή της χώρας (ΥΠΕΘΑ, 2019), σε επιχειρήσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη, έχει ως κάτωθι :

- "SEA GUARDIAN" (OSG)-ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ

- (1) ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ: Του ΠΝ και ΠΑ
- (2) ΜΕΣΑ:
 - (α) Μία (1) ΤΠΚ ή Κ/Φ,
 - (β) Μία (1) ομάδα ΟΥΚ,
 - (γ) Ένα (1) αεροσκάφος C-130 ή C-27,
 - (δ) Ένα (1) Υ/Β,
 - (ε) Ναύσταθμος Κρήτης ως Προκ/μένη Βάση Υπ.

ΔΜ

- ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ (SNMG2)

- (1) ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ: Του ΠΝ και ΠΑ
- (2) ΜΕΣΑ:
 - (α) Ένα (1) 1 Α/Φ ΑΣΕΠΕ, σε ρόλο έρευνας –
 - (β) Ένα (1) Ε/Π Super Puma,
 - (γ) Μία (1) ΤΠΚ,
 - (δ) Δύο (2) Ναυτ. Μονάδες (Κ/Φ ή Ν/ΘΗ),
 - (ε) Τρείς (3) Κ/Φ
 - (στ) Έξι (6) ΠΠ υπό εθνικό έλεγχο για συναφή

επιτήρησης,

υποστήριξη

- ΔΥΝΑΜΗ ΚΟΣΣΟΒΟΥ (KFOR)

- (1) ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ: Του ΣΞ/ΠΝ/ΠΑ (10 επιτελείς ΣΞ)
- (2) ΜΕΣΑ:
 - (α) Ένας (1) Λόχος Ελιγμού (Pristina),
 - (β) Δρια LMT's (Mitrovica),
 - (γ) Ομάδα JRD-N, KFOR HQ 5,
 - (δ) SPOU - Sea Port Operations Unit (Θεσ/νίκη),
 - (ε) Τακτική Πτήση NATO με C – 130,
 - (στ) Λόχος Γενικών Μεταφορών (Θεσ/νίκη)

- EUNAVFOR MED -SOPHIA (ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ)

- (1) ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ: Του ΠΝ και ΠΑ και επιτελής του ΠΝ
- (2) ΜΕΣΑ:
 - (α) Ένα (1) Υ/Β (εναλλάξ με OSG),
 - (β) Επιτελείο OHQ (Ρώμη),
 - (γ) Επιτελείο FHQ εν πλω (Στο πλοίο Διοικήσεως),
 - (δ) Ναύσταθμος Κρήτης ως Προκεχωρημένη Βάση Υποστήριξης ΔΑΜ FLS -Forward Logistic Site),
 - (ε) 115 ΠΜ στη Σούδα ως Προκεχωρημένη Βάση Επιχειρήσεων (FOB -Forward Operations Base),
 - (στ) ΚΕΝΑΠ για παροχή εκπαίδευσης

- UNIFIL (ΛΙΒΑΝΟΣ),

- (1) ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ: Του ΠΝ
- (2) ΜΕΣΑ:
 - (α) Ένα (1) ΤΠΚ ή Κ/Φ,
 - (β) Ένα (1) Α/Γ

• Με συμμετοχή αποκλειστικά προσωπικού (επιτελής), στις επιχειρήσεις:

- (1) RESOLUTE SUPPORT MISSION (RSM)-
(ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ).
- (2) ALTHEA (ΒΟΣΝΙΑ-ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ).
- (3) EUTM MALI (ΜΑΛΙ).
- (4) ATALANTA (ΚΕΡΑΣ ΑΦΡΙΚΗΣ).
- (5) ENDURING FREEDOM" (ΙΡΑΚ-ΙΝΔΙΚΟΣ
ΩΚΕΑΝΟΣ).

Λοιπές Δράσεις (Επισκέψεις, Εξοπλισμοί, Ασκήσεις κ.α). Πέραν των ανωτέρω δράσεων, η Στρατιωτική Διπλωματία της Ελλάδας, περιλαμβάνει μεγάλο αριθμό δραστηριοτήτων, μέσω των οποίων επιδιώκει την επίτευξη των στόχων της. Κύριος στόχος, αυτών των δράσεων είναι, μέσω της συνεργασίας, επαφής και επιτυχούς εξωστρέφειας, να πείσουν για την ισχύ της χώρας και να ενισχύσουν την αξιοπιστία της. Χαρακτηριστικά αναφέρονται, ως τέτοιες δράσεις :

- Οι επισκέψεις μεταξύ αξιωματούχων.
- Η πραγματοποίηση κοινών στρατιωτικών ασκήσεων.
- Οι μετεκπαιδεύσεις στελεχών.
- Οι επιχειρήσεις υποστήριξης φιλοξενούντος Έθνους.
- Η τοποθέτηση Αξκών συνδέσμων μεταξύ των χωρών.
- Ανταλλαγή Στρατιωτικού Προσωπικού Ελλάδος-ΗΠΑ
- Συνεργασία μέσω Σχηματισμών NATO.
- Τα εξοπλιστικά προγράμματα.
- κ.α.

Δεδομένου ότι ένα μεγάλο μέρος των πληροφοριών, σχετικά με τις δράσεις της Στρατιωτικής Διπλωματίας είναι διαβαθμισμένο, στο πλαίσιο εκπόνησης της παρούσης διατριβής και προκειμένου να καταφανεί η δράση της Στρατιωτικής Διπλωματίας, επιλέχθηκε η μνεία δραστηριοτήτων και στοιχείων Στρατιωτικής Διπλωματίας, που αφορούν τον ένα εκ των τριών κλάδων των ΕΔ και συγκεκριμένα τον ΣΞ, η δε συλλογή των στοιχείων στηρίχθηκε σε πληθώρα σχετικών ιστοσελίδων.

Σκοπός αυτής της καταγραφής, είναι να εξετάσω τη μεταβολή της «κινητικότητας» της Στρατιωτικής Διπλωματίας, μεταξύ Ελλάδας-ΗΠΑ, στα τελευταία έτη.

Κατόπιν έρευνας διαπιστώθηκε και εμφανίζεται στα γραφήματα που παρατίθενται, ότι αναμφισβήτητα υπάρχει μία τάση αύξησης της «κινητικότητας», της Στρατιωτικής Διπλωματίας, μεταξύ των δύο χωρών, κατά την τελευταία χρονική περίοδο.

Αναλυτικότερα :

- Επισκέψεις μεταξύ αξιωματούχων. Οι επισκέψεις των ανώτερων και ανώτατων αξιωματούχων, πέραν του εθιμοτυπικού πλαισίου, παρέχουν πληθώρα ευκαιριών για την ενίσχυση της στρατηγικής πολιτικής. Αυτό συμβαίνει διότι πολλές φορές, υλοποιούνται επαφές και πέραν της επίσημης «ατζέντας», παρακάμπτοντας,

αφενός, πληθώρα γραφειοκρατικών κωλυμάτων και παρουσιάζοντας, αφετέρου, το επίπεδο της ισχύος, που επιθυμούμε. Ενδεικτικά θα αναφερθώ στην επίσκεψή του Έλληνα κ. Α/ΓΕΕΘΑ στις ΗΠΑ τον Οκτ 17, στη σύνοδο με αντικείμενο "Counter-Violent Extremist Organizations". Στη σύνοδο συμμετείχαν Αρχηγοί ΓΕΕΘΑ από **76 κράτη** από όλες τις ηπείρους, οι Διοικητές των Στρατηγικών Διοικήσεων ΗΠΑ, καθώς και οι Πρόεδροι των Στρατιωτικών Επιτροπών NATO και ΕΕ, ενώ ο Α/ΓΕΕΘΑ της Ελλάδας, μετέβη μετά από πρόσκληση του Αρχηγού των ΕΔ των ΗΠΑ, General Joseph F. Dunford-US Marine Corps. Ο κ. Α/ΓΕΕΘΑ, πέραν των παρεμβάσεων του στην εν λόγω σύνοδο, είχε επαφές, στο περιθώριο της συνόδου με :

(1) Τον Ανώτατο Διοικητή των Συμμαχικών Δυνάμεων στην Ευρώπη και τους Αρχηγούς των ΕΔ των ΗΠΑ, του Ισραήλ, της Γερμανίας, Ιρλανδίας, Αρμενίας και Γεωργίας και με ομολόγους του άλλων κρατών, αλλά και με Διοικητές των Στρατηγικών Διοικήσεων των ΗΠΑ.

(3) Την 23 Οκτ 17, ο κ. Α/ΓΕΕΘΑ συμμετείχε σε συζήτηση στρογγυλής τραπέζης που διοργάνωσε το Lexington Institute σε συνεργασία με το American Hellenic Institute, επ' ευκαιρία της παρουσίας του στις ΗΠΑ.

(4) Κατά τις επαφές του ο κ. Α/ΓΕΕΘΑ τόνισε :

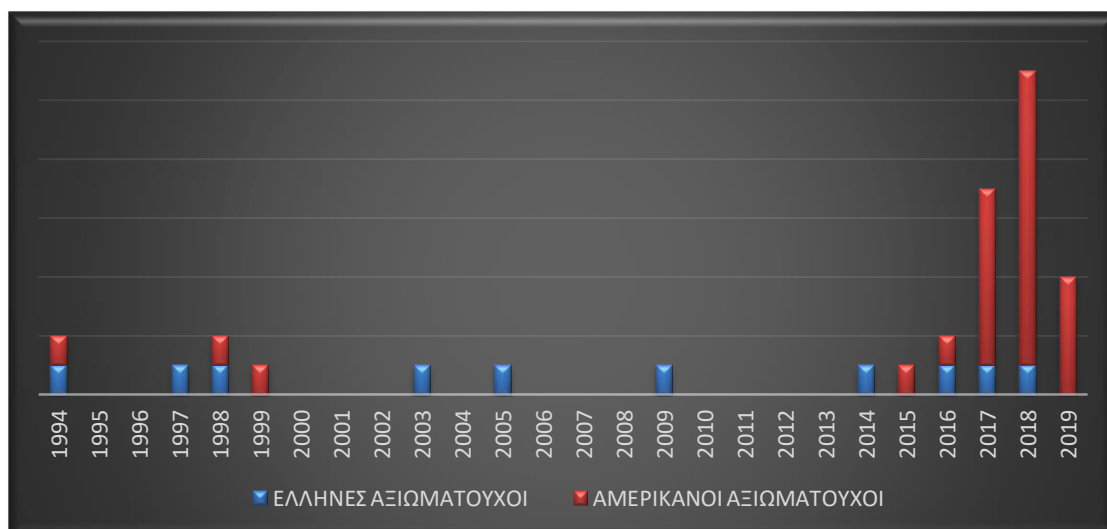
α. Το εξαιρετικό επίπεδο της διμερούς στρατιωτικής συνεργασίας (με τις ΗΠΑ, το Ισραήλ κλπ) και τη δυνατότητα περαιτέρω ενίσχυσής της, ειδικά στους τομείς των συνεκπαιδεύσεων των τριών Κλάδων και των ειδικών επιχειρήσεων.

β. Το εξαιρετικό επίπεδο της υφιστάμενης **στρατιωτικής συνεργασίας Ελλάδας-ΗΠΑ**, αλλά και τις δυνατότητες για περαιτέρω ανάπτυξής της, τόσο στον τομέα της εκπαίδευσης όσο και στον τομέα της αμυντικής βιομηχανίας.

γ. Την εκπλήρωση των αμυντικών υποχρεώσεων της Χώρας μας , έναντι του NATO.

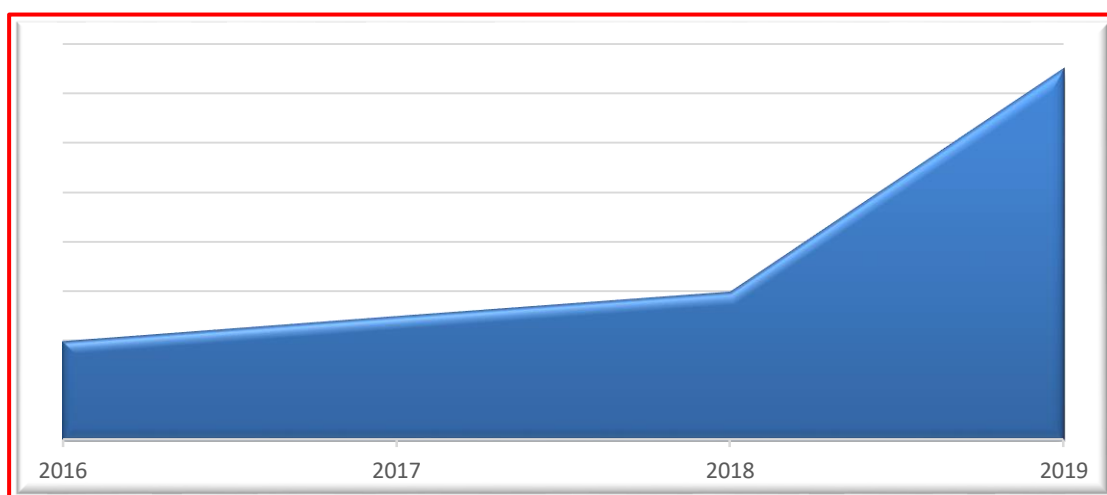
Τέλος και προκειμένου να γίνει εμφανής η διαφοροποίηση της «κινητικότητας» της Στρατιωτικής Διπλωματίας, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, παρατίθεται το κάτωθι γράφημα, στο οποίο έχει καταγραφεί η αύξηση των επισκέψεων, μεταξύ αξιωματούχων των δύο χωρών, από το 1994 έως σήμερα. Παρατηρείται η απουσία επισκέψεων, για κάποια έτη ή η πολύ μικρή επαφή, με την τάση για αύξηση να είναι ολοφάνερη, τα τελευταία χρόνια.⁷

⁷ Τα στοιχεία για το 2019, αφορούν το 1ο δίμηνο του έτους.

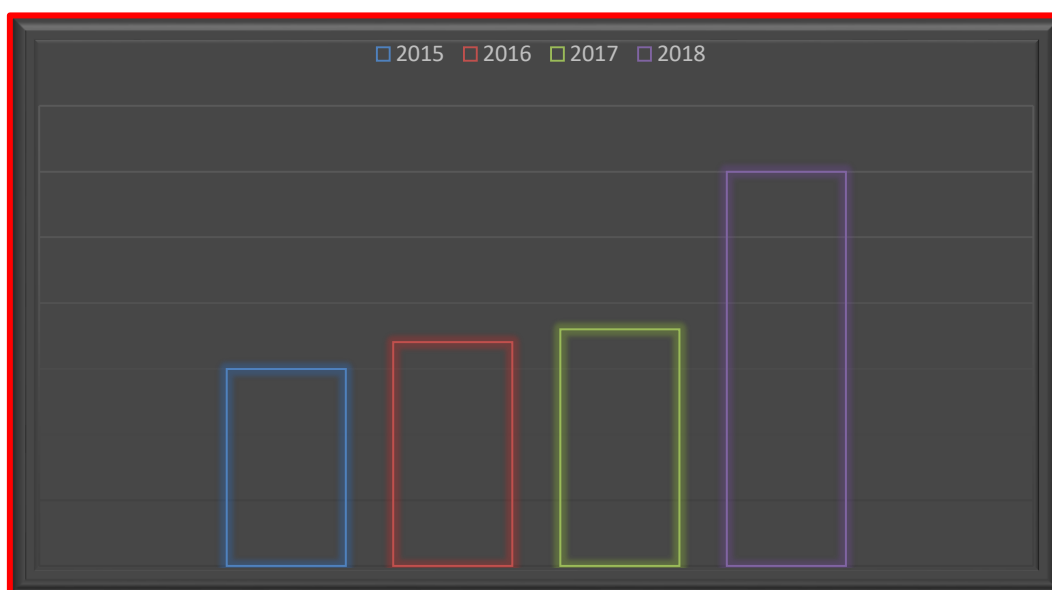
Γράφημα 1. Επισκέψεις Αξιωματούχων Ελλάδας-ΗΠΑ

- Κοινές Στρατιωτικές Ασκήσεις. Η πραγματοποίηση κοινών συνεκπαιδεύσεων και κυρίως στρατιωτικών ασκήσεων, αποτελεί ένα από τα πλέον σημαντικά πεδία δράσης της Στρατιωτικής Διπλωματίας, διότι παρέχεται η ευκαιρία για να αποδειχθεί, «στο πεδίο», το πραγματικό επίπεδο γνώσεων, εμπειριών, πειθαρχίας, πρωτοβουλιών, διαλειτουργικότητας, ικανοτήτων οργάνωσης-διεξαγωγής ιδιαίτερων σεναρίων και κυρίως να αποδειχθεί η υπάρχουσα ισχύς. Επίσης και στον τομέα των ασκήσεων, παρατηρείται μία αύξηση της επιθυμίας για κοινή εκπαίδευση μεταξύ των δύο χωρών και κυρίως για σχεδιασμό και υλοποίηση ασκήσεων και όχι μόνο απλών συνεκπαιδεύσεων. Συγκεκριμένα καταγράφεται μία αύξηση από το 16% στο 45 %, των κοινών ασκήσεων για την τετραετία 2016-2019, όπως φαίνεται και στο κάτωθι γράφημα.

Γράφημα 2. Κοινές ασκήσεις Ελλάδας-ΗΠΑ

- Μετεκπαιδεύσεις Στελεχών. Οι μετεκπαιδεύσεις στελεχών, αφορούν ένα ευρύ φάσμα αντικειμένων εκπαίδευσης. Το πλαίσιο της συνεργασίας, σε αυτό τον τομέα, εκτείνεται από τη μετεκπαίδευση σε απολύτως στρατιωτικά αντικείμενα, έως και την εξειδίκευση, μέσω μεταπτυχιακών προγραμμάτων, επί ζητημάτων Διεθνών Σχέσεων, Διπλωματίας, Διεθνούς Ασφάλειας κλπ. Η εκπαίδευση Ελλήνων στρατιωτικών, στις ΗΠΑ, αποτελεί μία άριστη ευκαιρία για εξωστρέφεια και προβολή των δυνατοτήτων που έχει το έμπνηχο δυναμικό της χώρας. Δεν είναι υπερβολή να υποθέσω ότι είναι ανεκτίμητης αξίας, η προβολή των ΕΔ της Χώρας, που επιτυγχάνεται όταν ένα στέλεχος εκπαιδεύεται σε ένα ανώτερο-ανώτατο ίδρυμα των ΗΠΑ, στο οποίο φοιτούν στελέχη από όλες τις χώρες αλλά και σπουδαστές από τις ΗΠΑ και παρόλα αυτά αποφοιτά 1^{ος}/_η και με τις υψηλότερες διακρίσεις. Παρ' ολο το γεγονός ότι οι μετεκπαιδεύσεις, στις ΗΠΑ, είναι συνεχής, το πρόσφατο χρονικό διάστημα, καταγράφεται διπλασιασμός (αύξηση 100%) των μετεκπαιδεύσεων, μεταξύ 2015 και 2018, όπως φαίνεται και στο κάτωθι γράφημα.

Γράφημα 3. Μετεκπαιδεύσεις στελεχών στις ΗΠΑ

- Επιχειρήσεις Υποστήριξης Φιλοξενούντος Έθνους (ΥΦΕ)-HNS. Για την επιτυχημένη διεξαγωγή μίας πολυεθνικής ασκήσεως ή επιχείρησης, απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ύπαρξη και λειτουργία των λεγομένων Επιχειρήσεων (ΥΦΕ). Κατά τις επιχειρήσεις ΥΦΕ παρέχεται τόσο στρατιωτική όσο και μη στρατιωτική βοήθεια σε συμμαχικούς στρατούς-δυνάμεις-οργανισμούς. Οι δυνάμεις αυτές επιχειρούν είτε σε ειρηνική περίοδο, είτε σε επείγουσες καταστάσεις

(πόλεμος, κρίση). Επίσης οι εν λόγω δυνάμεις κινούνται διαμέσου της χώρας που παρέχει βοήθεια ή ενεργούν εντός της επικρατείας της. Υπό αυτό το πρίσμα υλοποιήθηκαν επιχειρήσεις ΥΦΕ προς υποστήριξη Αμερικανικών δυνάμεων, αποκομίζοντας ιδιαίτεως θετικά σχόλια από τις ΗΠΑ, τόσο για την ποιότητα της υποστήριξης, όσο και για τον άψογο σχεδιασμό. Ενδεικτικά αναφέρονται οι δηλώσεις κατά τις εξής δράσεις :

(1) 10th Combat Aviation Brigade (CAB). Το 2017 μεταστάθμευσε η 10th CAB, στο Ευρωπαϊκό Θέατρο Επιχειρήσεων, με ανάπτυξη και εν συνεχεία, αναδίπλωσή της, προς και από τη Ρουμανία. Η Αμερικανική πρεσβεία (US Embassy of Greece, 2017) ανακοίνωσε :

«Yesterday, members of the 10th Combat Aviation Brigade based in Ft. Drum New York completed their training deployment and returned home via Alexandroupoli, Greece. This UH-60 Blackhawk unit has been supporting numerous training events and support requirements throughout the European theater and are happy to be spending a little time in Greece before returning to the US. Excellent support from Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, Limeniko Soma, Alexandroupoli Harbormaster and excellent example of U.S.-Greece security cooperation. Thanks!! .U.S. European Command (EUCOM) ».

(2) Άσκηση «JACKAL STONE 19». Η μεγαλύτερη αντιτρομοκρατική άσκηση του Αμερικανικού Στρατού, πραγματοποιήθηκε στην Κρήτη τον Δεκέμβριο του 2018. Με τη λήξη της ασκήσεως έλαβε χώρα συνάντηση στο ΥΠΕΘΑ, μεταξύ του Έλληνα κ. ΥΕΘΑ, του Α/ΓΕΕΘΑ, του πρεσβευτή των ΗΠΑ (Geoffrey R. Pyatt), του Υποδιοικητή της Διοίκησης Ειδικών Επιχειρήσεων της Αμερικής-(USSOCOM) και του Διοικητή της Διοίκησης Ειδικών Επιχειρήσεων των ΗΠΑ στην Ευρώπη (SOCEUR) (Ιγνατίου, 2018). Για την άσκηση ο πρεσβευτής των ΗΠΑ, δήλωσε (US Embassy of Greece, 2019) :

«...whether it is the exercises that our forces have conducted together in Crete in December through Jackal Stone, the largest interagency counterterrorism exercise that the United States will conduct anywhere in Europe in 2018-2019, or the constant support that the Hellenic Navy provides to U.S. military operations in the Eastern Mediterranean and beyond. We are very, very grateful for our alliance.»

- Αξιωματικοί Σύνδεσμοι. Κατά την παρούσα χρονική περίοδο (2019), έχουν τοποθετηθεί ως Αξιωματικοί σύνδεσμοι περί τους 6 Αξιωματικούς (ΣΞ).

Ταυτόχρονα Αξκοί σύνδεσμοι που υπηρετούν στην Ελλάδα συνεργάζονται με το ΥΠΕΘΑ, για πληθώρα ζητημάτων (ασκήσεις, προμήθειες, κ.α).

- Ανταλλαγή Στρατιωτικού Προσωπικού Ελλάδας-ΗΠΑ. Ο Αμερικανικός Στρατός, όπως προαναφέρθηκε, λειτουργεί πρόγραμμα ανταλλαγής στρατιωτικού προσωπικού με συμμαχικές χώρες (Military Exchange Programme – MPEP). (US ARMY, 2011). Σε περίπτωση που η Ελλάδα επιλέξει τη συμμετοχή της, σε αυτό το πρόγραμμα, όχι μόνο με Αξκούς Συνδέσμους αλλά με Αξκούς εντασσόμενους πλήρως στην Αλυσίδα Διοίκησης, θα υπάρχει η δυνατότητα, μελλοντικά, της ανταλλαγής στελεχών μεταξύ Ελλάδος-ΗΠΑ, προκειμένου να μεταφερθεί αξιόλογη τεχνογνωσία (π.χ. σε θέματα διοικητικής μέριμνας κτλ.). Ήδη στο πρόγραμμα συμμετέχουν αρκετές χώρες, ενώ πρόσφατα έγινε ανταλλαγή μεταξύ ΗΠΑ-Γαλλίας, σε επίπεδο Ταξιαρχών (Devon, 2019).

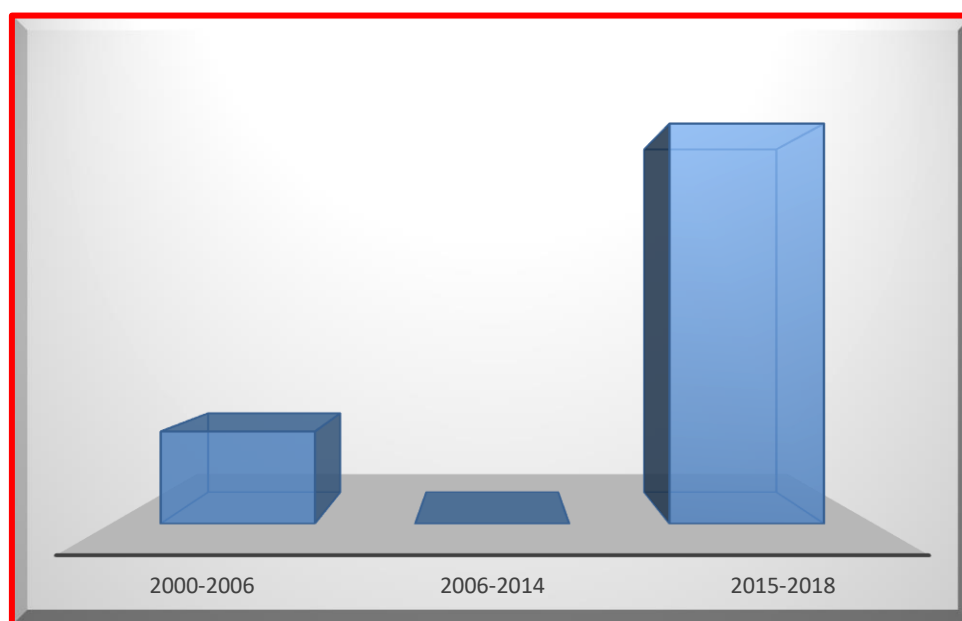
- Συνεργασία μέσω Σχηματισμών NATO. Η Ελλάδα συνεισφέρει ενεργά στη συμμαχία και μέσω της άριστης υποστήριξης και λειτουργίας του NRDC-GR ως Στρατηγείου Υψηλής Ετοιμότητας [HRF (L) HQ].

- Εξοπλιστικά-Προμήθειες. Η ύπαρξη Αμερικανικού υλικού στις Ελληνικές ΕΔ, είναι αυτονόητη και απολύτως κατανοητή, με δεδομένη την παρουσία της χώρας μας στο NATO, αλλά και των ιστορικών μας σχέσεων με τις ΗΠΑ, μετά τον Β'ΠΠ. Το αμερικανικό υλικό που βρίσκεται στο Ελληνικό οπλοστάσιο, προέρχεται μέσω των εξοπλιστικών προγραμμάτων, αγοράς αμυντικού κύριου υλικού (άρματα, αεροσκάφη κτλ) από τις ΗΠΑ, αλλά και μέσω των προγραμμάτων υποστήριξης αυτών (προμήθεια ανταλλακτικών, κτλ). Όσον αφορά τη δεύτερη περίπτωση, η εν λόγω υποστήριξη πραγματοποιείται, σε μεγάλο βαθμό, μέσω της πηγής προμήθειας των FMS (Foreign Military Sales). Σύμφωνα με την ARMS EXPORT CONTROL ACT (AECA) μία χώρα ή διεθνής οργανισμός, δύναται να προμηθευτεί αμυντικό υλικό και υπηρεσίες από τις ΗΠΑ, είτε μέσω του προγράμματος FMS, είτε απευθείας από την βιομηχανία των ΗΠΑ (DIRECT COMMERCIALSALES- DCS), κατόπιν έγκρισης του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ (Πρεσβεία της Ελλάδος στις ΗΠΑ, 2017/ 2018). Εκτιμώ ότι ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί στην λειτουργία των εξοπλισμών, μέσω ΗΠΑ, κατά την πρόσφατη χρονική περίοδο, προκειμένου να εξαχθούν συμπεράσματα για την υψηλή ή μη αξία της συμμαχικής μας σχέσης. Προκειμένου να διερευνηθεί το ανωτέρω ερώτημα εξετάστηκε η ενίσχυση του Ελληνικού οπλοστασίου με κύρια υλικά

(ελικόπτερα, άρματα, κλπ), καθώς και η «συμμετοχή» των FMS στην υποστήριξη των οπλικών συστημάτων των Ελληνικών ΕΔ. Αναλυτικότερα :

(1) Προμήθεια Κύριων Υλικών. Το 2014 παρελήφθησαν 460 M113 (ΤΟΜΠ), με μηδενικό κόστος προμηθείας (το μοναδικό κόστος αφορούσε τη μεταφορά τους από τις ΗΠΑ στη χώρα μας). Το 2019 ολοκληρώθηκε η παραλαβή των **10 Ελικοπτέρων CH-47D** και των **70 Ελικοπτέρων KIOWA WARRIOR**. Αξίζει να επισημανθεί η παραλαβή μεγάλου αριθμού ανταλλακτικών για την υποστήριξη των Ε/Π, τα οποία ανταλλακτικά μας χορηγήθηκαν δωρεάν, από τις ΗΠΑ, παρόλο το αρχικό υψηλό τους κόστος προμηθείας (αρκετά εκατομμύρια ευρώ).

(2) FMS. Η χώρα μας υποστηρίζει τα οπικά της συστήματα, μέσω των FMS, αρκετές δεκαετίες. Η πηγή προμήθειας των FMS, είναι αυτή που ικανοποιεί μεγάλο ποσοστό των αναγκών των ΕΔ, ιδιαίτερα στη περίοδο της οικονομικής κρίσης. Όπως φαίνεται και στο κάτωθι γράφημα, το ποσοστό των προμηθειών, μέσω FMS, κατά την περίοδο 2015-18, εκτιμάται ότι καλύπτει κατά πολύ περισσότερο το ποσοστό υποστήριξης των οπλικών συστημάτων, από άλλες πηγές προμήθειας.

Γράφημα 4. Συβάσεις FMS, επί του συνόλου των συμβάσεων

Κεφάλαιο Τέταρτο

Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο καταβάλλεται προσπάθεια μελέτης καταστάσεων, ενεργειών και εξελίξεων που αφορούν στον παρόντα χρόνο και συγκεκριμένα το χρονικό διάστημα από την ανάληψη της παρούσης διατριβής έως και σήμερα (Οκτώβριος 2018 - Δεκέμβριος 2019). Ταυτόχρονα επιδιώκεται ο προσδιορισμός των προοπτικών που εδράζονται στις ανωτέρω δράσεις και αναμένεται να επιτευχθούν στο επόμενο χρονικό διάστημα.

Στον τομέα της Διπλωματίας και της Στρατιωτικής Διπλωματίας, μπορούμε να επισημάνουμε δύο γεγονότα που δύναται να χαρακτηρισθούν ως «νεωτερικά», για τα Ελληνικά δεδομένα. Αναφέρομαι στην θέσπιση των :

- «Γραφείο Συμβούλου Εθνικής Ασφάλειας» και
- «Αυτοτελούς Γραφείου Αμυντικής Διπλωματίας».

Στα προηγούμενα κεφάλαια έγινε αναφορά σε όλα τα στοιχεία των ελληνοαμερικανικών σχέσεων, από ενάρξεως αυτών μέχρι και πρόσφατα. Είναι γεγονός ότι οι σχέσεις Ελλάδας-ΗΠΑ χαρακτηρίζονται από τους καθοριζόμενους κανόνες των διμερών σχέσεων δύο χωρών. Είναι μία διπλωματική σχέση με εντάσεις και υφέσεις, αλλά πάντα εντός πλαισίων της θέλησης για συνέχιση και βελτίωσή τους.

Κατά καιρούς η διπλωματική αυτή σχέση, χαρακτηρίστηκε ως σχέση «στασιμότητας». Ακόμη, όμως και εάν υπήρχε στασιμότητα, στο πρόσφατο παρελθόν, οι εξελίξεις του Δεκεμβρίου 2018, σίγουρα τάραξαν τα, τυχόν, «λιμνάζοντα ύδατα». Οι εξελίξεις αυτές, αφορούν την έναρξη του «*Στρατηγικού Διαλόγου*», μεταξύ των δύο χωρών.

Παρούσα Κατάσταση - Προοπτικές

Παρούσα Κατάσταση (Στρατιωτική Διπλωματία). Το 2019 (Αύγουστο) θεσπίστηκε η θέση του Συμβούλου Εθνικής Ασφαλείας και ακολούθησε (Οκτώβριο) η θέσπιση της θέσεως του Αναπληρωτή Συμβούλου Εθνικής Ασφαλείας. Το «Γραφείο Συμβούλου Εθνικής Ασφάλειας»⁸ (Ελληνική Δημοκρατία, 2019) είναι :

«...αρμόδιο για την υποστήριξη του Πρωθυπουργού και του ΚΥ.Σ.Ε.Α. για κάθε θέμα που άπτεται της εξωτερικής και εσωτερικής ασφάλειας της Χώρας και της διαχείρισης κινδύνων και κρίσεων που σχετίζονται με αυτήν.»

⁸ Έως και το χρονικό διάστημα συντάξεως της παρούσης διατριβής, δεν έχει θεσπιστεί Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας.

Επίσης το 2019, υπεγράφη μνημόνιο συνεργασίας μεταξύ ΥΠΕΘΑ και ΥΠΕΞ, για τη ίδρυση «Αυτοτελούς Γραφείου Αμυντικής Διπλωματίας». Το εν λόγω μνημόνιο εντάσσεται απόλυτα στις προσδοκίες για την ενάσκηση Στρατιωτικής Διπλωματίας, διότι ο σκοπός της σύναψης του μνημονίου είναι ο καθορισμός της συνεργασίας μεταξύ των 2 Υπουργείων, σε θέματα αμυντικής διπλωματίας και διεθνών σχέσεων, που άπτονται του τομέα της Άμυνας, ενώ αποσκοπεί στην επίτευξη ενιαίας εξωτερικής πολιτικής.

Προοπτικές (Στρατιωτική Διπλωματία). Τόσο το «Γραφείο Συμβούλου Εθνικής Ασφάλειας», όσο και το «Αυτοτελές Γραφείο Αμυντικής Διπλωματίας», δύνανται να προσφέρουν άριστες υπηρεσίες στην Πατρίδα, εφόσον λειτουργήσουν εντός των νομοθετημένων ορίων και με γνώμονα τη σύνεση και τον ορθολογισμό. Είναι αυτονόητο ότι το χρονικό διάστημα που έχει μεσολαβήσει από τη θέσπιση τους, είναι πολύ μικρό για να μας αποδώσει συγκεκριμένα αποτελέσματα, για την όποια δράση τους.

Παρούσα Κατάσταση (Στρατηγικός Διάλογος). Ο Στρατηγικός Διάλογος έχει πραγματοποιηθεί από το 2018 έως σήμερα, δύο (2) φορές και συγκεκριμένα :

- 1^{ος} Στρατηγικός Διάλογος. Την 13 και 14 Δεκ 18, στις ΗΠΑ (Ουάσιγκτον) και εγκαινιάστηκε από τον Υπ. Εξ. των ΗΠΑ, Μάικ Πομπέο (Mike Pompeo), και τον Αν. Υπ. Εξ. της Ελλάδας, Γεώργιο Κατρούγκαλο.

- 2^{ος} Στρατηγικός Διάλογος. Την 07 και 08 Οκτ 19, στην Ελλάδα (Αθήνα) και εγκαινιάστηκε από υπό τον Υπ. Εξ. της Ελλάδας κ. Νικο Δένδια και τον ΥΠΕΞ των ΗΠΑ Μάικ Πομπέο (Mike Pompeo). Αποτέλεσε δε, συνέχεια του 1^{ου} Στρατηγικού Διαλόγου.

Ο Στρατηγικός Διάλογος αποτελεί ένα πολύ σημαντικό γεγονός για την εξωτερική πολιτική της Ελλάδας, ενώ θα πρέπει, επίσης, να τονιστεί ότι **δεν** αφορά τα ζητήματα άμυνας. Στηρίζεται επί μίας ευρείας ατζέντας θεμάτων, μέρος της οποίας είναι και τα θέματα Άμυνας.

Προ της εξέτασης των διαμνηθειθέντων, στους δύο Στρατηγικούς Διαλόγους, θα αναφερθώ στα γεγονότα που προηγήθηκαν της έναρξης του 1ου Στρατηγικού Διαλόγου, ενώ προκειμένου να κατανοηθεί το εύρος των ζητημάτων που πραγματεύεται ο Στρατηγικός Διάλογος, αλλά και τις τυχόν επιπτώσεις αυτού, θα αναφερθώ :

- Στη θεματολογία.
- Στα αποτελέσματα.
- Στη σύγκριση των αποτελεσμάτων.

Προ Ενάρξεως του 1^{ου} Στρατηγικού Διαλόγου. Πριν την έναρξη του διαλόγου πραγματοποιήθηκαν διπλωματικές δράσεις προεργασίας για την εγκαθίδρυση του Στρατηγικού Διαλόγου. Είναι σημαντικό να καταγραφεί η διαδικασία για την επίτευξη Στρατηγικών προοπτικών για την Χώρα, διότι έτσι μόνο κατανοούμε την λειτουργία των Διεθνών Σχέσεων και της Διπλωματίας.

Ενδεικτικά αναφέρονται, χρονολογικά, οι παρακάτω δράσεις-επισκέψεις:

- 14-17 Οκτωβρίου 2017, ο κ. Πρωθυπουργός της Ελλάδας, επισκέφθηκε τις ΗΠΑ, όπου μεταξύ άλλων, επικεντρώθηκε στην περαιτέρω ενίσχυση της στρατηγικής εταιρικής σχέσης και της διμερούς συνεργασίας Ελλάδας-ΗΠΑ σε όλους τους τομείς.
- 21-23 Μαΐου 18, επίσκεψη του Υπ. Εξ., στην Ουάσινγκτον, όπου συναντήθηκε με τον ομόλογό του Αμερικανό Υπ. Εξ. και τον Σύμβουλο Εθνικής Ασφάλειας, με τους οποίους συζήτησε την περαιτέρω ανάπτυξη της στρατηγικής σχέσης ΗΠΑ-Ελλάδας, την ελληνική θεώρηση στην ευρύτερη περιοχή της Αν. Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής, τα Βαλκάνια και την πολιτική σταθερότητας και πρωτοβουλιών, που έχει αναλάβει η Ελλάδα, την επέκταση της συνεργασίας στον τομέα ενέργειας και ασφάλειας, κ.α.
- 08 – 16 Σεπτεμβρίου, παρεβρέθησαν στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης, ο Υπουργός Εμπορίου, Υφυπουργός Ενέργειας, ένας Γερουσιαστής, ο Βοηθός ΥΠΕΞ, των ΗΠΑ, ενώ υλοποιήθηκαν συνεργασίες για πολιτιστικά, εκπαιδευτικά θέματα κ.α.
- Οκτώβριος 18. Ο κ. Α/ΓΕΕΘΑ της Ελλάδας επισκέφθηκε τις ΗΠΑ, ενώ πρώτα επισκέφθηκε την Ελλάδα ο Αρχηγός του ΓΕΕΔ των ΗΠΑ, Στρατηγός Joseph Dunford (Τζόζεφ Ντανφορντ), την 03 Σεπ 18. Αυτή ήταν η 3^η συνάντηση των επικεφαλής των ΕΔ Ελλάδας και ΗΠΑ, μέσα σε διάστημα τριών μηνών, ενδεικτικό του εξαιρετικού, κατά πολλούς, επιπέδου στο οποίο βρίσκεται η ελληνοαμερικανική αμυντική συνεργασία.

Θεματολογία 1^{ου} και 2^{ου} Στρατηγικού Διαλόγου. Οι θεματικές ενότητες, οι οποίες συζητήθηκαν στους δύο Στρατηγικούς Διαλόγους, αφορούσαν, αντίστοιχα :

- 1^{ος} Στρατηγικός Διάλογος

- ο Περιφερειακή Συνεργασία.
- ο Άμυνα και Ασφάλεια.
- ο Επιβολή Νόμου και Καταπολέμηση της τρομοκρατίας.
- ο Εμπόριο και Επενδύσεις.
- ο Ενέργεια.
- ο Επαφές των Πολιτών.

Στο Παράρτημα «Β» παρατίθεται το ανακοινωθέν της συνάντησης για τα ανωτέρω θέματα (Ελληνική Δημοκρατία. ΥΠΕΞ, 2018).

- 2^{ος} Στρατηγικός Διάλογος
 - ο Περιφερειακή Συνεργασία.
 - ο Άμυνα και Ασφάλεια.
 - ο Επιβολή Νόμου και Καταπολέμηση της τρομοκρατίας.
 - ο Εμπόριο και Επενδύσεις.
 - ο Ενέργεια.
 - ο Επαφές μεταξύ κοινωνίας των Πολιτών.

Στο Παράρτημα «Β» παρατίθεται το ανακοινωθέν της συνάντησης για τα ανωτέρω θέματα (Ελληνική Δημοκρατία. ΥΠΕΞ, 2019):

Αποτελέσματα 1^{ου} και 2^{ου} Στρατηγικού Διαλόγου. Ο Στρατηγικός Διάλογος εκτιμήθηκε ως εξέλιξη «ιστορικής προόδου» στις ελληνοαμερικανικές σχέσεις και αποσαφήνισης του ηγετικού περιφερειακού ρόλου της Ελλάδας.

Η Ελλάδα περιεγράφηκε ως ένας «κρίσιμος σύμμαχος» ενώ αποτελεί ικανοποιητική εξέλιξη το γεγονός ότι η Ελλάδα αναδύθηκε ξανά ως ηγέτιδα δύναμη της περιφερειακής σταθερότητας στην Αν. Μεσόγειο. Η περιοχή αυτή επαναβεβαιώνεται ως ένα σημαντικό στρατηγικό σύνορο. Ιδιαίτερης σημασίας ήταν η αναφορά στο ρόλο της Ελλάδας στα ενεργειακά ζητήματα της περιοχής, καθώς και ο χαρακτηρισμός, από Ελληνικής πλευράς, του διαλόγου, ως «ορόσημο» στη σχέση των δύο χωρών, διότι αποδεικνύει την ευθυγράμμιση των συμφερόντων στην περιοχή, τις κοινές αξίες και την αναγνώριση των προσπαθειών σταθεροποίησης που καταβάλει η Ελλάδα σε ολόκληρη την περιοχή των Βαλκανίων, αλλά και στη Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή.

Όσα αναφέρθηκαν στην προηγούμενη παράγραφο μπορούν να εκληφθούν, από ιδιαίτερος ενθαρρυντικά έως απλές τυπικές εκφράσεις διπλωματικών ανακοινώσεων. Επομένως θα ήταν χρήσιμο να εξετάσουμε, στο μικρό διάστημα που μεσολάβησε, από

την ολοκλήρωση του διαλόγου (Δεκ 18) έως και σήμερα (Δεκ 19), τι ακολούθησε των διπλωματικών ανακοινώσεων.

Μέσω της παρακολούθησης διαφόρων πηγών του διαδικτύου, του έντυπου τύπου και δεδομένης της διαβάθμισης των πληροφοριών, ιδιαίτερος όσων θεμάτων σχετίζονται με τα θέματα της άμυνας και των περιφερειακών συνεργασιών, διαπιστώνεται ότι σε μεγάλο βαθμό επαναλαμβάνονται, από διάφορους αξιωματούχους, οι διαπιστώσεις-διαβεβαιώσεις του Στρατηγικού Διαλόγου.

Δεδομένου ότι είναι πολύ πρόσφατη η λήξη των εργασιών του 2ου Στρατηγικού Διαλόγου, για τη μελέτη ικανού αριθμού ανακοινώσεων, θα επικεντρωθώ σε δράσεις-ανακοινώσεις αξιωματούχων, που σχετίζονται με τον 1ο Στρατηγικό Διάλογο. Εξ' άλλου εύκολα διαπιστώνεται ότι οι ανακοινώσεις των διαφόρων αξιωματούχων, δεν διαφοροποιούνται ιδιαίτερα σε ότι αφορά τα θέματα του Στρατηγικού Διαλόγου (1^{ου} και 2^{ου}).

Προς επίρρωση των ανωτέρω, θα αναφερθώ, σε ενδεικτικές δράσεις-δηλώσεις αξιωματούχων και συγκεκριμένα, στη συνέντευξη (Washington Times) του κ. ΥΠΕΞ της Ελλάδας, αμέσως μετά τον 1^ο Στρατηγικό Διάλογο, στις δηλώσεις του Αμερικανού Πρεσβευτή της Ελλάδας τον Φεβρουάριο 2019 και στην πραγματοποίηση του διαλόγου μεταξύ των «Ομάδων Εργασίας» των δύο πλευρών τον Φεβρουάριο 2019. Αναλυτικότερα :

• Συνέντευξη του κ. Υπ. Εξ. της Ελλάδας την 18 Δεκ 18. Ως κύρια σημεία της συνεντεύξεως επισημαίνονται τα εξής (ΥΠΕΞ, 2018):

«Πρόκειται πράγματι για το αποκορύφωμα των διμερών μας σχέσεων», «Η σημερινή επανορθοθέτηση της στρατηγικής μας σχέσης σε νέα βάση, επί ίσοις όροις, προέρχεται από την ευθυγράμμιση των συμφερόντων και τις νέες προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπίσουμε στην περιοχή μας», «Οι ΗΠΑ αναγνώρισαν στο πλαίσιο αυτό τον ηγετικό ρόλο και το όραμά μας και ειδικότερα τις πρωτοβουλίες μας για να επιλύσουμε διαφορές και να επιτύχουμε κοινά οφέλη για την οικονομία και την ασφάλεια στην περιοχή», «Η Ελλάδα οφείλει να καταστεί κόμβος εμπορίου, υπηρεσιών επιμελητειακής υποστήριξης (logistics), μεταφορών, αλλά και ενέργειας», «Υποστηρίζουμε τη διαφοροποίηση των ενεργειακών πηγών με πολλαπλασιασμό των αγωγών και των κέντρων υδροποιημένου φυσικού αερίου LNG, τόσο για οικονομικούς λόγους, όσο και για λόγους ενεργειακής ασφάλειας».

- Δηλώσεις του Αμερικανού Πρεσβευτή της Ελλάδας. Σε εκδήλωση του ΕΛΙΑΜΕΠ, στις 26 Φεβρουαρίου, με θέμα « Η προστιθέμενη Γεωπολιτική Αξία της Ελλάδας και οι Ελληνοαμερικανικές Σχέσεις: Προκλήσεις και Ευκαιρίες», συμμετείχε και ο πρέσβης των ΗΠΑ, όπου μεταξύ άλλων δήλωσε (Pyatt, 2019) :

«Ο Στρατηγικός Διάλογος Ελλάδας και ΗΠΑ έχει αναβαθμίσει και έχει θεσμοποιήσει πλέον τη σχέση των δύο χωρών», «Οι δύο χώρες μας έχουν μετατρέψει τις ευκαιρίες σε συγκεκριμένα επιτεύγματα», «Η Ελλάδα αποτελεί έναν αποφασιστικής σημασίας σύμμαχο για τις ΗΠΑ, αλλά και έναν πυλώνα σταθερότητας για όλη την Ανατολική Μεσόγειο», «Κομβικότερα πεδία που θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην περαιτέρω εμβάθυνση της συνεργασίας Ελλάδας και ΗΠΑ, είναι τόσο η άμυνα, η ασφάλεια και η μετανάστευση, όσο και το εμπόριο, η ενέργεια, η ναυτιλία, η εκπαίδευση και η εδραίωση των δημοκρατικών θεσμών στα κράτη της περιοχής»

- Διάλογος μεταξύ των δύο πλευρών-Ομάδες Εργασίας.

(1) Συνεκλήθη την 21 Φεβ 19, στην Αθήνα, ευρεία σύσκεψη εργασίας με αντιπροσωπεία των ΗΠΑ υπό τον Πρέσβη Τζ. Πάιατ, στο πλαίσιο του Στρατηγικού Διαλόγου Ελλάδας-ΗΠΑ, όπου οι δύο πλευρές έδωσαν έμφαση στην ανάπτυξη της συνεργασίας στους τομείς του εμπορίου και των επενδύσεων, της ενέργειας, της περιφερειακής οικονομικής συνεργασίας και των επαφών μεταξύ των πολιτών , ενώ συμφωνήθηκε να υπάρξει στενή παρακολούθηση της προόδου και καθορίστηκε συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα των επόμενων συναφών συναντήσεων.

(2) Παρατηρείται ότι στην ατζέντα, των θεμάτων της 1^{ης} σύσκεψης εργασίας, στο πλαίσιο του Στρατηγικού Διαλόγου Ελλάδας-ΗΠΑ, δεν συμπεριλήφθηκαν τα θέματα της άμυνας.

Σύγκριση αποτελεσμάτων 1^{ου} και 2^{ου} Στρατηγικού Διαλόγου. Όπως προαναφέρθηκε και με δεδομένη τη μικρή χρονική απόσταση από τη λήξη τόσο του 1^{ου} όσο και του 2^{ου} Στρατηγικού Διαλόγου, η όποια εκτίμηση για τα αποτελέσματά του, εκτιμάται ως υψηλού ρίσκου.

Βεβαίως οφείλουμε να μελετήσουμε τα όσα διεμηνύθησαν και να καταβάλλουμε, με σύνεση, προσπάθειες για την πρόβλεψη των όσων μπορούν να επιτευχθούν, με «όχημα» τον Στρατηγικό Διάλογο. Ως εκ τούτου ένα πρώτο βήμα για

τη μελέτη της εξέλιξης του Στρατηγικού Διαλόγου, θα ήταν η σύγκριση των όσων συζητήθηκαν από τις δύο πλευρές.

Εν συνεχεία παρατίθεται η σύγκριση, με βάση τις ανακοινώσεις του Ελληνικού ΥΠΕΞ, των ανακοινωθέντων για τα όσα συζητήθηκαν μεταξύ Ελλάδας-ΗΠΑ, για τα θέματα που αφορούν την ασφάλεια και την άμυνα. Η αντίστοιχη σύγκριση για τα λοιπά θέματα της ατζέντας των Στρατηγικών Διαλόγων (π.χ. κοινωνία πολιτών, κλπ), εκφεύγουν της θεματολογίας της παρούσης διατριβής. Βεβαίως υπάρχει συνάφεια κάποιων θεμάτων με την άμυνα (π.χ. τρομοκρατία, ενέργεια), αλλά ο χώρος ανάπτυξης της παρούσης δεν επιτρέπει την εις βάθος μελέτη των μεταξύ τους συσχετίσεων.

Με μία απλή ανάγνωση των ανακοινώσεων⁹, που ακολούθησαν, τη διενέργεια του 1^{ου} και 2^{ου} Στρατηγικού Διαλόγου, προκειμένου να διερευνηθεί η οποιαδήποτε διαφοροποίηση-εξέλιξη μεταξύ των δύο διαλόγων, διαπιστώνεται οι κάτωθι διαφοροποιήσεις :

- Άμυνα και Ασφάλεια.

« Οι Ηνωμένες Πολιτείες εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για το γεγονός ότι η Ελλάδα συνεχίζει να εκπληρώνει τη δέσμευση που ανέλαβαν όλοι οι Σύμμαχοι κατά τη Σύνοδο Κορυφής της Ουαλίας το 2014 αναφορικά με τις αμυντικές δαπάνες που θα πρέπει να αντιπροσωπεύουν το 2 % τουλάχιστον του ΑΕΠ τους και ενθάρρυναν την Ελλάδα να συνεχίσει να εργάζεται προς την κατεύθυνση της διάθεσης του 20% τουλάχιστον των αμυντικών της δαπανών για την αγορά εξοπλισμού. Η πρόσφατη συμφωνία μεταξύ της Ελλάδας και των ΗΠΑ σχετικά με την τροποποίηση του Παραρτήματος της Συμφωνίας Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας αντανάκλα την περαιτέρω ενίσχυση και επέκταση της αμυντικής μας συνεργασίας προς όφελος των δύο εθνών και της περιφερειακής σταθερότητας. Οι δύο κυβερνήσεις χαιρέτισαν τον προσφάτως αυξημένο ρυθμό πραγματοποίησης διμερών ασκήσεων και εξέφρασαν την επιθυμία τους να συνεχίσουν να εξελίσσουν την πολυδιάστατη αμυντική τους σχέση προκειμένου να ανταποκριθούν με καλύτερο τρόπο στις ανάγκες των δύο χωρών και να αντιμετωπίσουν πιο αποτελεσματικά τις περιφερειακές και παγκόσμιες προκλήσεις στον τομέα της ασφάλειας»

- Περιφερειακή Συνεργασία.

«Η Ελλάδα και οι Ηνωμένες Πολιτείες, υπογραμμίζοντας την ανάγκη σεβασμού της εδαφικής ακεραιότητας των χωρών της περιοχής, επισήμαναν με ανησυχία τις παράνομες και προκλητικές ενέργειες που προκαλούν εντάσεις στην περιοχή,

⁹ Οι ανακοινώσεις του Υπουργείου Εξωτερικών, παρατίθενται στο Παράστημα «Β» της παρούσης.

καθώς και την κακόβουλη επιρροή που ασκείται σε αυτή. Οι δύο κυβερνήσεις υπογράμμισαν τη σημασία του σεβασμού του διεθνούς δικαίου και της ειρηνικής επίλυσης των διαφορών ως κατευθυντήριας αρχής για τις σχέσεις καλής γειτονίας. Επίσης ανέλαβαν τη δέσμευση να ενισχύσουν τη στενή τους συνεργασία, χρησιμοποιώντας όλα τα κατάλληλα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους, προκειμένου να διασφαλίσουν τη σταθερότητα και την ασφάλεια στην ευρύτερη περιοχή»

Παρατηρούμε ότι, στο θέμα της **Άμυνας**, δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα, από την πλευρά των ΗΠΑ, στο ζήτημα τόσο της διάθεσης –τουλάχιστον- του 2 % του ΑΕΠ σε αμυντικές δαπάνες, και του 20% των αμυντικών δαπανών σε εξοπλισμούς, όσο και στον αυξανόμενο ρυθμό των κοινών δράσεων-ασκήσεων.

Η σημασία που δίνουν οι ΗΠΑ, στο θέμα του 2% του ΑΕΠ στην άμυνα είναι ιδιαίτερης σημασίας, αν παρατηρήσουμε τις σχετικές δηλώσεις, του Προέδρου των ΗΠΑ, κατά το τελευταίο έτος (2019). Η εν λόγω απαίτηση απευθύνεται, ακόμη και σε ισχυρές (οικονομικά) χώρες, όπως Γερμανία, Γαλλία κ.α, ενώ ταυτόχρονα με διάφορες δράσεις επιδεικνύουν την «αναγνώριση» όσων ανταποκρίνονται στην παραπάνω απαίτηση, με χαρακτηριστικό, πρόσφατο, παράδειγμα την παράθεση δείπνου,¹⁰ του Προέδρου των ΗΠΑ, στους ηγέτες των χωρών που επιτυγχάνουν τον παραπάνω στόχο για τις αμυντικές δαπάνες (Ελληνική Δημοκρατία. Πρωθυπουργός, 2019).

Στο θέμα της **Περιφερειακής Συνεργασίας**, καταγράφονται οι κοινές απόψεις περί σεβασμού του Διεθνούς Δικαίου, της ειρήνης, της διασφάλισης σταθερότητας, της εναντίωσης σε προκλητικές ενέργειες, κλπ. Από τα αναγραφόμενα στην ανωτέρω ανακοίνωση, εκτιμάται ότι αυτή αποτελεί το αποτέλεσμα των συζητήσεων και για τις εξελίξεις στην ευρύτερη περιοχή της Αν. Μεσογείου, λόγω της αναθεωρητικής στάσης της Τουρκίας. Όπως βέβαια είναι αναμενόμενο, η τελική ανακοίνωση περιορίζεται σε γενικές αιτιάσεις και σε μη προσδιορισμένες δεσμεύσεις.

Εκ των ανωτέρω αποδुकνείται ότι η συνεισφορά, των δράσεων της Ελληνικής Στρατιωτικής Διπλωματίας, στην εξωτερική πολιτική της Χώρας, μέσω των κοινών δράσεων Ελλάδας-ΗΠΑ, αλλά και των εξοπλισμών, είναι κεφαλαιώδους σημασίας για την εξωτερική πολιτική της Ελλάδας.

¹⁰ Κατά την επετειακή σύνοδο του NATO για τα 70 έτη, από την ίδρυση του οργανισμού.

Εξ άλλου στο αντίστοιχο κεφάλαιο της παρούσης διατριβής, οι επισημάνσεις των ΗΠΑ, όπως κατεγράφησαν στις ανακοινώσεις του Στρατηγικού Διαλόγου, έχουν προσδιοριστεί και αποδειχθεί, μέσω της παράθεσης των αντίστοιχων γραφημάτων¹¹

Προοπτικές (Στρατηγικός Διάλογος). Ο Στρατηγικός Διάλογος, όπως ήταν αναμενόμενο γέννησε πολλές προσδοκίες πριν αρχίσει, οριοθέτησε τη σημασία της χώρας μας για τις ΗΠΑ, και αναμένεται να προσδώσει αξιόλογα γεωπολιτικά οφέλη στο μέλλον. Είναι όμως οι συνθήκες τόσο ευοίωνες και ενθαρρυντικές, όπως διαφαίνεται από τις δηλώσεις των διάφορων αξιωματούχων ;

Εκτιμώ ότι δεν πρέπει να είμαστε ούτε απαισιόδοξοι, αλλά ούτε και υπερβολικά αισιόδοξοι, διότι:

- Αφενός :

(1) Ο Στρατηγικός Διάλογος έβγαλε από το τέλμα, των τελευταίων ετών, τις ελληνοαμερικανικές σχέσεις, ενώ οι σχέσεις των δύο χωρών είναι πιο στενές από ποτέ άλλοτε.

(2) Ο Στρατηγικός Διάλογος, αποτελεί ένα «ορόσημο», ένα γεγονός τεράστιας σημασίας για τη χώρα μας, σε πολλούς τομείς (άμυνα, ενέργεια οικονομία κλπ).

(3) Η χώρα μας προβάλλεται, από τις ΗΠΑ, ως πυλώνας σταθερότητας και αξιόπιστος και σταθερός σύμμαχος, ενώ η προβολή της χώρας γίνεται από υψηλότατο επίπεδο της Αμερικανικής ηγεσίας (Υπ. Εξ., Γερουσία, Ανώτ. ηγεσία των ΕΔ κ.α).

(4) Διαδραματίζονται σημαντικά γεγονότα, που «σχετίζονται» με τον Στρατηγικό Διάλογο και τα οποία έχουν τεράστια γεωπολιτική σημασία, στην περιοχή της Αν. Μεσογείου, με χαρακτηριστικότερο την Τριμερή Σύνοδο Κορυφής Ελλάδας-Κύπρου-Ισραήλ και με τη συμμετοχή του Αμερικανού ΥΠΕΞ, κ Πομπέο (Pompeo), στην Ιερουσαλήμ (20 Μαρ 19).

(5) Οι ΗΠΑ εκθειάζουν την ισχύ της χώρας μας, γεγονός που αυτομάτως, όμως πρέπει να μας οδηγήσει σε δράσεις συνεχούς ενίσχυσης της ισχύος μας, μέσω της Στρατιωτικής Διπλωματίας (εξοπλισμοί, εκπαίδευση, ασκήσεις κτλ.).

(6) Από τον Στρατηγικό Διάλογο «προκύπτει» ότι η χώρα μας αποτελεί για τις ΗΠΑ, μέρος της ζώνης των συνοριακών κρατών (frontier states)

¹¹ Γράφημα «2» και Γράφημα «4».

και υπό αυτό το πρίσμα πρέπει να λειτουργεί και η Στρατιωτική Διπλωματία (Νέδος, 2019).

(7) Για μία Χώρα όπως η Ελλάδα, η ύπαρξη τέτοιων συμμαχικών «οχημάτων» αποτελεί μοναδική ευκαιρία για την διασφάλιση των Εθνικών Συμφερόντων.

- Αφετέρου :

(1) Η Τουρκία ήταν και συνεχίζει να εκλαμβάνεται, από τις ΗΠΑ, ως η σημαντικότερη τους επιλογή. Η Τουρκία είναι ο σύμμαχος που κανείς δεν θέλει να απωλέσει (ΗΠΑ, NATO, ΕΕ) και αυτός είναι ο λόγος που όλοι ανέχονται τις απειλές, τους εκβιασμούς, τις προσβολές και την ασυδοσία της Τουρκίας, των τελευταίων ετών.

(2) Η πολιτική του Προέδρου Τραμπ (Trump), ως συμπεριφορά ενός «παγκόσμιου ηγεμόνα», είναι πρωτόγνωρη για τα δεδομένα των σύγχρονων Διεθνών Σχέσεων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να καθίσταται ιδιαίτερος δυσχερής η οποιαδήποτε πρόβλεψη και ο οποιοσδήποτε σχεδιασμός. Η αποκάλυπτα θετική σχέση του Προέδρου με την Τουρκία, ακόμη και σε θέματα που πιθανόν να βλάπτουν τα συμφέροντα των ΗΠΑ, έχει δημιουργήσει μία πρωτόγνωρα ρευστή κατάσταση και ένα περιβάλλον αρκετά δυσοίωνο για τα Εθνικά μας συμφέροντα. Χαρακτηριστικά θα αναφερθώ σε δύο περιστατικά που ενισχύουν τις παραπάνω διαπιστώσεις :

(α) Κατά τη διάρκεια διενέργειας του Στρατηγικού Διαλόγου, στην Αθήνα, ο Πρόεδρος Trump (Τραμπ):

1/ Την **07 Οκτωβρίου 2019**, απειλεί ότι θα καταστρέψει την Τουρκία, λόγω εισβολής στη Συρία.

2/ Την **08 Οκτωβρίου 19**, συγχαίρει την Τουρκία, ως σύμμαχο και προσκαλεί τον Τούρκο Πρόεδρο στις ΗΠΑ.

3/ Την **09 Οκτωβρίου 19**, απειλεί ξανά την Τουρκία, επαναλαμβάνοντας ότι θα καταστρέψει την οικονομία της.

(β) Κατά τη σύνοδο για τα 70 έτη από τη συγκρότηση του NATO, όπως προαναφέρθηκε, ο Πρόεδρος Τραμπ (Trump), παράθεσε γεύμα στους ηγέτες των χωρών που δίνουν το 2% του ΑΕΠ για τις αμυντικές δαπάνες (Ελληνική Δημοκρατία. Πρωθυπουργός, 2019). Εν αναμονή της συνάντησης ανακοινώθηκε ότι θα προηγείτο η συνάντηση των προέδρων ΗΠΑ-Τουρκίας, η οποία και δεν ήταν

προγραμματισμένη, τονίζοντας την απόλυτη στήριξη του Προέδρου Τραμπ (Trump) στις πολιτικές του Ερντογάν (Erdogan).

(3) Οι ανακοινώσεις των διαφόρων αξιωματούχων, πάντα φέρουν την ανάλογη σημασία, αλλά ως ένα βαθμό εντάσσονται στο πλαίσιο του διπλωματικού λόγου, γεγονός που σημαίνει ότι δεν πρέπει να επαφιέμεθα, απόλυτα, στις δηλώσεις, αλλά να αναμένουμε και τις αντίστοιχες πράξεις που θα ικανοποιούν τα συμφέροντα μας. Η «υπερβολή» στις ανακοινώσεις διαφόρων θεσμών, ηγεσιών, συνεδρίων, συνόδων κ.α, είναι σύνηθες φαινόμενο, αλλά κυρίως έχουν διάφορους στόχους που τις περισσότερες φορές δεν είναι οι ίδιοι για όλους τους συμμετέχοντες (Κωνσταντινίδης, 2019). Οι θριαμβολογίες πολλές φορές απομακρύνουν από το ρεαλισμό και τη σύνεση με διάφορα αποτελέσματα, όπως την εμπέδωση μίας ψευδούς αίσθησης ασφάλειας που με τη σειρά της οδηγεί σε εφησυχασμό και αδράνεια.

(4) Η μετουσίωση των λόγων και των διπλωματικών «ευχών», σε συγκεκριμένα αποτελέσματα, απαιτεί τη συνεχή εγρήγορση, σε όλους τους τομείς. Όπως προαναφέρθηκε στις συζητήσεις που ακολούθησαν τον 1^ο Στρατηγικό Διάλογο, στην ατζέντα των θεμάτων δεν συμπεριλήφθηκαν θέματα της Άμυνας. Θα πρέπει συνεχώς, στα πλαίσια της Στρατιωτικής Διπλωματίας, να υπενθυμίζουμε την αναγκαιότητα για την προβολή των θεμάτων της άμυνας, δείχνοντας έτσι την προσήλωση μας και την εφαρμογή των κανόνων της Στρατιωτικής Διπλωματίας. Μία τέτοια παράλειψη, θα πρέπει να αποφευχθεί, στο μέλλον.

(5) Η διαπραγμάτευση με μία υπερδύναμη δεν είναι εύκολη, αλλά ταυτόχρονα δεν πρέπει να παραχωρούμε χωρίς τα αντίστοιχα οφέλη. Επί παραδείγματι, η Αμερικανική πλευρά επιθυμεί την τροποποίηση της MDCA, ως προς το χρόνο ανανέωσης της. Τη στιγμή που συντάσσεται η παρούσα, έχει ολοκληρωθεί ο 2^{ος} Στρατηγικός Διάλογος, έχει ληφθεί η αντίστοιχη απόφαση, χωρίς όμως ακόμη να έχει κυρωθεί επίσημα. Ευκαταίο να έχει διαπραγματευτεί η Ελληνική πλευρά, το καλύτερο δυνατό.

Όσον αφορά το «διαδικαστικό» μέρος του Στρατηγικού Διαλόγου, πρέπει να επισημανθεί ότι, με το πέρας κάθε Στρατηγικού Διαλόγου συγκροτούνται «Ομάδες Εργασίας», προκειμένου τα θέματα Στρατηγικής να μετουσιωθούν σε συγκεκριμένες δράσεις και έργα, μέσω των συμφωνηθέντων στον αντίστοιχο «οδικό χάρτη» (roadmap). Όπως προαναφέρθηκε, τα θέματα της Άμυνας, δεν συζητήθηκαν κατά τις συνομιλίες, μεταξύ των ομάδων εργασίας, που ακολούθησαν τον 1^ο Στρατηγικό Διάλογο. Εκτιμάται ότι στις συζητήσεις που θα ακολουθήσουν τη λήξη του 2^{ου}

Στρατηγικού Διαλόγου, θα έχουν συγκροτηθεί οι κατάλληλες ομάδες εργασίας που θα επιδιώξουν, μέσω των εργαλείων της Στρατηγικής Διπλωματίας, να υποστηρίξουν τα Εθνικά Συμφέροντα. Θεωρώ ότι οι ομάδες, που θα πρέπει να συγκροτηθούν, κατ' ελάχιστο, θα πρέπει να διαπραγματευτούν θέματα :

(α) Κοινών Ασκήσεων-Εκπαιδεύσεων.

(β) Διοικητικής Μέριμνας (Logistics-Maintenance, κ.α).

(γ) Υποδομών στις ήδη υπάρχουσες εγκαταστάσεις υποστήριξης των συμμαχικών δυνάμεων, αλλά και σε τυχόν νέες που θα έχουν συμφωνηθεί. Η Ελλάδα οφείλει να εκμεταλλευτεί το γεγονός ότι αποτελεί ένα σημαντικό πάροχο διευκολύνσεων και να διαπραγματευτεί τη συμμαχική χρήση και άλλων υποδομών, πλην της Σούδας. Όπως δήλωσε και ο πρεσβευτής των ΗΠΑ στην Ελλάδα, Τζέφρεϊ Πάϊτ, η Σούδα αποτελεί την «ναυαρχίδα», αλλά είναι γεμάτη (Νέδος, 2019). Υπάρχουν και άλλες εγκαταστάσεις που ενδιαφέρουν τις ΗΠΑ, όπως π.χ :

1/ Στην περιοχή της Θεσσαλίας (π.χ Στεφανοβίκιο για τα Ελικόπτερα AH-64, BLACKHAWK, Λάρισα για τα Αεροσκάφη F-22).

2/ Στην Αλεξανδρούπολη. Δεν πρέπει να μας διαφεύγει η δυναμική της Αλεξανδρούπολης τόσο ως περιοχή ελέγχου του, μελλοντικού, πλωτού σταθμού επαναεριοποίησης του LNG, όσο και ως άξονας διασύνδεσης-διευκόλυνσης, σε δράσεις του NATO. Σε αυτό ακριβώς το πλαίσιο εντάσσεται π.χ η χρηματοδότηση έργων στο λιμάνι της Αλεξανδρούπολης (ανέλκυση πλοίου, για διευκόλυνση χρήσης του λιμανιού.)

(δ) Θέματα εξοπλισμών, όπως τη χορήγηση κυρίων υλικών, και πακέτων ανταλλακτικών, μέσω EDA, FMS.

(ε) Θέματα συμπαραγωγής αμυντικού υλικού.

Όπως προαναφέρθηκε, η ευκαιρίες που δημιουργούνται μέσω του Στρατηγικού Διαλόγου, είναι πολύ σημαντικές. Οφείλουμε να τις αξιοποιήσουμε. Και μπορούμε να πετύχουμε πολλά, εάν κινηθούμε με γνώμονα το συνετό σχεδιασμό και πυξίδα απόψεις και αντιλήψεις καινοτόμες και στοχευμένες. Σε αυτό το σημείο αξίζει να μελετήσουμε τα όσα ανέφερε ο κ. ΥΦΕΘΑ Αλκιβιάδης Στεφανής, για τη συμφωνία Ελλάδας-ΗΠΑ, ο οποίος μετείχε και του 2^{ου} Στρατηγικού Διαλόγου. Συγκεκριμένα, μεταξύ άλλων, θεώρησε την άμυνα και ως ένα δυνητικά σημαντικό μοχλό ανάπτυξης, της Ελληνικής Οικονομίας, ενώ ανέφερε για τις δυνατότητες, της χώρας να καταστεί κέντρο επισκευών-ανακατασκευών-συντήρησης (π.χ ελικοπτέρων). Περιέγραψε την Ελλάδα

ως ένα κόμβο, όπου πάνω του θα εφάπτονται τα Βαλκάνια, η Μ. Ανατολή, η Β. Αφρική και οι χώρες του Κόλπου, για θέματα εκπαίδευσης και συντήρησης (Νέδος, 2019).

Οι συμμετέχοντες που ουσιαστικά επωμίζονται την υποστήριξη των Εθνικών μας συμφερόντων, θα πρέπει να διαπραγματευτούν με γνώμονα το γεγονός ότι, μπορεί οι ΗΠΑ να ήταν και να είναι πολύ καλοί σύμμαχοι, οι αναφορές στην χώρα μας να είναι θετικότερες και να «γεννούν» ελπίδες, αλλά φυσικά, οι *ελπίδες δεν ισοδυναμούν με βεβαιότητες* (Κονδύλης, 2018, pp.404-440). Όλα θα κριθούν εκ του αποτελέσματος.

Συμπεράσματα

Από τη μελέτη του προβλήματος, προέκυψαν τα παρακάτω συμπεράσματα, σχετικά με την Ελληνική Στρατιωτική Διπλωματία προς τις ΗΠΑ, την παρούσα κατάσταση αλλά και τις μελλοντικές προοπτικές:

Το διεθνές σύστημα είναι άκρως ανταγωνιστικό, πολύπλοκο και ταχέως μεταβαλλόμενο. Η επιβίωση ενός κράτους και η διασφάλιση των συμφερόντων του, οφείλει να διαθέτει την απαραίτητη ισχύ, στους συντελεστές της οποίας, εντάσσονται, μεταξύ άλλων, η σύναψη συμμαχιών και η συμμετοχή σε διάφορους πολυεθνικούς οργανισμούς. Η Ελλάδα, για τη διασφάλιση των συμφερόντων της αφενός συμμετέχει σε πλήθος διεθνών οργανισμών, αφετέρου έχει συνάψει συμφωνίες (διμερείς, πολυμερείς) με πλήθος χωρών, εκ των οποίων προνομιακή θέση κατέχει η σχέση Ελλάδας-ΗΠΑ.

Οι όροι Αμυντική Διπλωματία και Στρατιωτική Διπλωματία πολλές φορές συγχέονται ή/και ταυτίζονται, ενώ ουσιαστικά αποτελούν έννοιες, οι οποίες, με βάση τη διεθνή βιβλιογραφία, περιγράφουν, ουσιαστικά διαφορετικά επίπεδα ισχύος.

Η Στρατιωτική Διπλωματία έχει, πλέον, καταστεί ένα χρήσιμο εργαλείο, στη διάθεση της εξωτερικής πολιτικής, μίας χώρας.

Οι ΗΠΑ, ως ηγεμονική δύναμη της διεθνούς πολιτικής, δύναται να ασκεί και ασκεί τόσο αμυντική όσο και Στρατιωτική Διπλωματία.

Η Ελληνική Στρατιωτική Διπλωματία, περιγράφεται με αριθμό θεσμικών κειμένων, από τη μελέτη των οποίων προκύπτει το όραμα, οι στόχοι, η αποστολή των ΕΔ, καθώς οι τρόποι και οι τομείς δράσεις της Στρατιωτικής Διπλωματίας.

Οι Ελληνικές ΕΔ δραστηριοποιούνται σε όλους τους τομείς που περιγράφονται από τη Στρατιωτική Διπλωματία (ασκήσεις, συνεκπαιδεύσεις, εξοπλιστικές συμφωνίες, ακαδημαϊκές εκπαιδεύσεις, παρουσίες σε διεθνείς οργανισμούς κ.α), ενώ προβάλλει ως ένας πολύ σημαντικός μοχλός προώθησης των Εθνικών μας συμφερόντων και της ασφάλειας στην περιοχή.

Η Ελλάδα, κατέχοντας σημαντική γεωστρατηγική θέση στα Βαλκάνια και την ανατολική Μεσόγειο καλείται να ανταποκριθεί στις προκλήσεις της «νέας εποχής» αναπτύσσοντας και αξιοποιώντας στο μέγιστο βαθμό τη στρατιωτική της διπλωματία μέσα από προσεκτικούς και ωφέλιμους μακροπρόθεσμους προσανατολισμούς.

Από το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο, διαφαίνεται τόσο η στρατηγική σημασία των διμερών σχέσεων μας με τις ΗΠΑ, όσο και η προνομιακή θέση της συμμάχου χώρας, στο πλαίσιο της εξωτερικής μας πολιτικής.

Οι «διευκολύνσεις» προς τις ΗΠΑ, αλλά και οι υποδομές της χώρας μας (π.χ Σούδα), έχουν στρατηγική σημασία όχι μόνο για τις ΗΠΑ, αλλά και για άλλες συμμάχους χώρες, όπως και για το ΝΑΤΟ.

Η χώρα μας αποτελεί, για πολλά χρόνια, έναν αξιόπιστο αγοραστή Αμερικανικού αμυντικού υλικού, με ότι αυτό συνεπάγεται στα οικονομικά μεγέθη και των δύο χωρών.

Η Ελλάδα, στα πλαίσια των δυνατοτήτων της, όπως αυτές περιγράφονται και από την οικονομική συγκυρία, συμμετέχει ενεργά σε πολλές δράσεις και αποστολές, όχι μόνο του ΝΑΤΟ, αλλά και άλλων οργανισμών, γεγονός που έχει θετική επίδραση στο βαθμό αποδοχής μας, τόσο από αυτούς, όσο και από τις ΗΠΑ.

Ο Στρατηγικός Διάλογος εκτιμάται ως το σημαντικότερο πολιτικό γεγονός, στις σχέσεις Ελλάδας-ΗΠΑ, τα τελευταία έτη. Ο Στρατηγικός Διάλογος, υπήρξε αποτέλεσμα σχεδιασμού επί συγκεκριμένου πλάνου και με στόχο τη διαπραγμάτευση όχι μόνο αμυντικών θεμάτων, αλλά και ζητημάτων που άπτονται άλλων σημαντικών προτεραιοτήτων της χώρας μας.

Τα αποτελέσματα του Στρατηγικού Διαλόγου, παρακολουθώντας τις δημόσιες ανακοινώσεις των δύο πλευρών, κρίνονται πολύ θετικά. Οι ΗΠΑ, επιπλέον «συνδέουν» τον Στρατηγικό Διάλογο, μεταξύ άλλων και με τη στρατηγική παρουσία της χώρας μας στην Αν. Μεσόγειο, αλλά και με διεθνείς συνεργασίες της Ελλάδας, όπως η τριμερής (Ελλάδα-Κύπρος-Ισραήλ), ενώ σημαντική μεταβλητή είναι και η γεωπολιτική αξία της Τουρκίας σε σχέση με την παρούσα γεωπολιτική της δράση.

Είναι αναγκαία η καταβολή συντονισμένης προσπάθειας, προκειμένου, εντός του Στρατηγικού Διαλόγου, να υπάρχει αν όχι προτεραιοποίηση των θεμάτων της Άμυνας, σίγουρα σταθερή μνημόνευση τους, σε κάθε συνάντηση, των αρμόδιων Ομάδων Εργασίας.

Η Ελλάδα, κατάφερε να αναγνωρισθεί ως σημαντικότερος παράγοντας σταθερότητας και αξιοπιστίας, με σαφείς δυνατότητες πραγματοποίησης των επικοδομητικών πρωτοβουλιών, των ΗΠΑ, στην ευρύτερη περιοχή. Εξάλλου ο κ. ΥΕΘΑ, κατά τη διάρκεια διαλέξεως στη ΣΕΘΑ, την 09 Απρ 19, δήλωσε ότι «Στον

άξονα Πολωνία-Ισραήλ, οι Ελληνικές ΕΔ είναι από τις πλέον αξιόπιστες, βάση των δηλώσεων των Αμερικανικών Αρχών»¹².

Στη γεωπολιτική «σκακιέρα» της «γειτονιάς» μας δεν είμαστε μόνοι μας, αλλά ούτε και αναντικατάστατοι. Στην περιοχή της Αν. Μεσογείου, υπάρχουν δρώντες, οι οποίοι όχι μόνο ενεργούν ανταγωνιστικοί ή και εχθρικά με τα συμφέροντα μας, αλλά διαθέτουν μοναδική γεωπολιτική στρατηγική αξία όχι μόνο για τις ΗΠΑ, αλλά και για τους περισσότερους διεθνείς δρώντες.

Ο Στρατηγικός διάλογος παρέχει τη μοναδική ευκαιρία, για θετική συνεισφορά στα Εθνικά συμφέροντα. Προϋπόθεση, η ανάλυση της διεθνούς πραγματικότητας, με βάση τη σχέση κόστους-οφέλους, τον ορθολογισμό, τη σύνεση, την αντικειμενικότητα και την αποφυγή «παράσυρσης» από δηλώσεις, δημοσιεύσεις και ανακοινώσεις διαφόρων δρώντων. Η σύνεση και η γνώση θα μας βοηθήσουν να μη παρασυρόμαστε σε θριαμβολογίες ή αντιθέτως σε φοβικές συμπεριφορές και αντιδράσεις. Ο σχεδιασμός και οι δράσεις να προκύπτουν ως αποτέλεσμα σχεδιασμού, οργάνωσης, εγρήγορσης και αποφασιστικότητας, γνωρίζοντας ότι οι ευκαιρίες στην πολιτική, δεν περιμένουν. Πρέπει να πορευτούμε όχι με τη λογική της «αυτόβουλης» παραχώρησης οποιασδήποτε διευκόλυνσης (Νέδος, 2019), αλλά διαπραγματευόμενοι τα αυτονόητα ανταλλάγματα.

Ο Στρατηγικός Διάλογος, αλλά και οποιαδήποτε άλλη ευκαιρία θα είναι τόσο θετικά για τα συμφέροντα μας, όσο περισσότερο δράσουμε με αποφασιστικότητα και μακροπρόθεσμο σχεδιασμό, χρησιμοποιώντας με τον πλέον αποδοτικό τρόπο τα μέσα που διαθέτουμε, όπως αυτό της Στρατιωτικής Διπλωματίας.

Η αποστολή της Στρατιωτικής Διπλωματίας είναι να συνεισφέρει στην ισχύ της Χώρας. Για να καταστεί αυτό εφικτό, οφείλει να χαρακτηρίζεται από αποφασιστικότητα και σταθερότητα, διότι *«η ισχύς είναι κρίσιμη όταν είναι αποτρεπτική, και είναι αποτρεπτική όταν αποτελεί διαχρονικά μια σταθερά της εθνικής πολιτικής»* (Γιαννίσης, 2019).

Τέλος, μπορεί να ειπωθεί με ασφάλεια, πως η ανάπτυξη στενών σχέσεων Στρατιωτικής Διπλωματίας με τις ΗΠΑ, κρίνεται ιδιαιτέρως θετική για τα εθνικά και γεωπολιτικά συμφέροντα της χώρας μας, ενώ η περαιτέρω σύσφιξή τους αποτελεί «μονόδρομο».

¹² Η δήλωση αυτή, είναι η απάντηση του κ. ΥΕΘΑ, σε ερώτηση του γράφοντος, σχετικά με το **Στρατηγικό Διάλογο**.

Πηγές-Βιβλιογραφία

Πηγές

Α΄ Νόμοι

Βασίλειο της Ελλάδος. (1957). Ν.Δ 3715/57 (ΦΕΚ Α'107/57). *Περί Κυρώσεως της εν Αθήναις τη 7^η Σεπτεμβρίου 1956 υπογραφείσης μεταξύ της Ελλάδος και των ΗΠΑ συμφωνίας «περί του νομικού καθεστώτος των εν Ελλάδι ΕΔ των ΗΠΑ»*. Αθήνα : Εθνικό Τυπογραφείο.

Ελληνική Δημοκρατία. (1990). Ν.1893/90 (ΦΕΚ Α'106/90). *Κύρωση Συμφωνίας Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας μεταξύ των Κυβερνήσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας και των ΗΠΑ*. Αθήνα : Εθνικό Τυπογραφείο.

Ελληνική Δημοκρατία. (2003). Ν. 3108/03 (ΦΕΚ Α'32/03). *Κύρωση της Συνολικής Τεχνικής Συμφωνίας (C.T.A) Συνεργασίας μεταξύ των Κυβερνήσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας και των ΗΠΑ*. Αθήνα : Εθνικό Τυπογραφείο.

Ελληνική Δημοκρατία. (2019). Ν. 4622/2019 (ΦΕΚ Α' 133/19). *Επιτελικό Κράτος: οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης*. (133,3231). Αθήνα : Εθνικό Τυπογραφείο.

Β΄ Ιστοσελίδες

Ελληνική Δημοκρατία. ΥΠΕΘΑ, (2019). *ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΔΝΣΕΙΣ ΥΠΕΘΑ. ΓΔΠΕΑΔΣ*. Αθήνα : ΥΠΕΘΑ. Διαθέσιμο στο : <http://www.mod.mil.gr/organikes-dieythynseis-ypetha/geniki-dnsi-politikis-ethnikis-amynas-diethnon-sheseon>. [Ανακτήθηκε στις 10 Δεκ 19].

Ελληνική Δημοκρατία. ΥΠΕΞ. (2018). *Κοινό Ανακοινωθέν του εναρκτήριου Στρατηγικού Διαλόγου ΗΠΑ-Ελλάδας*. Αθήνα : ΥΠΕΞ. Διαθέσιμο στο <https://www.mfa.gr/epikairotita/diloseis-omilies/koino-anakoinothen-tou-enarkteriou-strategikou-dialogou-epa-elladas.html> . [Ανακτήθηκε 10 Νοε 19].

Ελληνική Δημοκρατία. ΥΠΕΞ. (2019). *Κοινό Ανακοινωθέν σχετικά με τον Δεύτερο Στρατηγικό Διάλογο ΗΠΑ-Ελλάδας 2019*. Αθήνα : ΥΠΕΞ. Διαθέσιμο στο <https://www.mfa.gr/epikairotita/diloseis-omilies/koino-anakoinothen-skhetika-me-ton-deutero-strategiko-dialogo-epa-elladas-2019.html>. [Ανακτήθηκε 10 Νοε 19].

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Αμπατζίδης, Χ. (2018). *Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις και Στρατιωτική Διπλωματία. Θεωρητικό Πλαίσιο, Τεχνικές και Πρακτικές*. (Ατομική Διατριβή). ΣΕΘΑ, Αθήνα.
- Αρβανιτόπουλος, Κ. (2019, Μάρτιος). *Προσδιορισμός του συστήματος από τον κ. Καθηγητή κατά την ομιλία του στο «6ο Συνέδριο Υψηλής Στρατηγικής»*. ΙΔΙΣ, Αθήνα-ΛΑΕΔ, 26 Μαρτίου 2019.
- Γιαννίτσης, Τ. (2019, Δεκέμβριος 15). Ελλάδα-Τουρκία : Οι επιλογές. *Η Καθημερινή*. σ.08.
- ΕΛΙΑΜΕΠ, (2016). *ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ. Για την Ελληνική Εξωτερική Πολιτική Άμυνα και Ασφάλεια*. Αθήνα : Σιδέρης.
- Ελληνική Δημοκρατία. Πρωθυπουργός, (2019). *Πρόγραμμα του Πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη για αύριο, Τετάρτη 4 Δεκεμβρίου*. Αθήνα : Πρωθυπουργός. Διαθέσιμο στο <https://primeminister.gr/2019/12/03/22663> . [Ανακτήθηκε 15 Δεκ 19].
- Ελληνική Δημοκρατία. ΥΠΕΞ. (2019). *Η Ελλάδα στους Διεθνείς Οργανισμούς. Οργανισμός Βορειοατλαντικού Συμφώνου (NATO)*. Αθήνα : ΥΠΕΞ. Διαθέσιμο στο <https://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/i-ellada-stous-diethneis-organismous/nato.html>. [Ανακτήθηκε 10 Νοε 19].
- Ηρακλείδης, Α. (2015). *Διεθνείς Σχέσεις και Διεθνής Πολιτική*. Αθήνα : ΣΕΑΒ-ΕΜΠ.
- Ιγνατίου, Μ. (11 Δεκ 18). Τι προμηνύεται μετά το τέλος της μεγάλης Ελληνο-Αμερικανικής άσκησης «Jackal Stone». HELLAS JOURNAL. Ανακτήθηκε 15 Δεκ 19 από <https://hellasjournal.com/2018/12/ti-prominyetai-meta-to-telos-tis-megalis-ellino-amerikanikis-askisis-jackal-stone/>.
- Κεραμιδάς, Π. (2011). *Ο ρόλος των ΕΔ στις Σύγχρονες Διεθνείς Σχέσεις. Η Στρατιωτική Διπλωματία και η Θέση Ρόλος του Κράτους και των ΕΔ*. (Ατομική Διατριβή). ΑΔΙΣΠΟ, Θεσσαλονίκη.
- Κίσινγκερ, Χ. (2014). *Παγκόσμια Τάξη. Σκέψεις Γύρω από το Χαρακτήρα των Εθνών και την Πορεία της Ιστορίας*. Αθήνα : Λιβάνη.
- Κλής, Η. (2015). *Στρ. Διπλωματία: Σχήμα οξύμωρο ή νέα διάσταση ;*. Διάλεξη στη ΣΕΘΑ.
- Κόλλιας, Χ. (2017). *Οικονομική της Άμυνας*. Αθήνα: Τουρίκη.
- Κονδύλης, Π. (2018). Γεωπολιτικές και στρατηγικές παράμετροι ενός ελληνοτουρκικού πολέμου. *Θεωρία του Πολέμου (pp.404-440)*. Αθήνα : Θεμέλιο.
- Κωνσταντινίδης, Σ. (2019, 24 Μαρτίου). Η Τριμερής στο Ισραήλ. *Philenews*. Ανακτήθηκε από <http://www.philenews.com/f-me-apopsi/arthra-apo-f/article/675219/i-trimeris-sto-israil>.

- Μπαντιμαρούδης, Χ. (2015). *Στρατιωτική Διπλωματία στην Ελληνική Διεθνή Πολιτική, μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου*. (Ατομική Διατριβή). ΣΕΘΑ, Αθήνα.
- Νέδος, Β. (2019, Μαρτίου 25). Ευαίσθητες ισορροπίες στην Αν. Μεσόγειο. *Η Καθημερινή*. Ανακτήθηκε από <https://www.kathimerini.gr/1016011/article/epikairothta/politikh/eyais8htes-isorropies-sthn-an-mesogeio>.
- Νέδος, Β. (2019, Ιουλίου 21). Θέλουμε στενότερη αμυντική συνεργασία. *Η Καθημερινή*. σ. 13.
- Νέδος, Β. (2019, Σεπτεμβρίου 01). Αμυντική συμφωνία με σταθερά βήματα. *Η Καθημερινή*. σ. 09.
- Νέδος, Β. (2019, Οκτωβρίου 21). Η Άμυνα είναι και μοχλός ανάπτυξης. *Η Καθημερινή*. σ. 09.
- Νικολαΐδης, Θ. (2011). Στρατιωτική Διπλωματία του 21^{ου} αιώνα (Νέες Ιδέες-Προοπτικές-Επιδιώξεις). Διακλαδική Επιθεώρηση-ΑΔΙΣΠΟ, (19), 23.
- Ντόκος, Θ. (2002). *Εγχειρίδιο Διεθνών Σχέσεων και Στρατηγικής*. Αθήνα : ΕΛΙΑΜΕΠ.
- Οικονόμου Ε. (2007, Νοέμβριος). *Η θέση της Ελλάδος στο εξελισσόμενο διεθνές γεωστρατηγικό περιβάλλον. Σύγχρονες απειλές*. ΕΛΕΣΜΕ, Αθήνα, 12-14 Νοεμβρίου. http://www.elesme.gr/elesmegr/periodika/t44/t44_07.html.
- Πάιατ, Τζ. (2019, Μάρτιος, 31). *Για την 70η επέτειο του ΝΑΤΟ*. Καθημερινή της Κυριακής.
- Πάιατ, Τζ. (2019). *Αποκορύφωμα μιας ιστορικής χρονιάς ο Στρατηγικός Διάλογος Ελλάδας – ΗΠΑ*. Ομιλία σε εκδήλωση του ΕΛΙΑΜΕΠ. Διαθέσιμο στο : <https://www.kathimerini.gr/1012044/article/epikairothta/ellada/paiat-apokoryfwma-mias-istorikhs-xronias-o-strathgikos-dialogos-elladas---hpa> . [Ανακτήθηκε στις 12 Δεκ 19].
- Πανδής, Σ. (2012). *Αμυντική Διπλωματία και Εξωτερική Πολιτική*. (Ατομική Διατριβή). ΣΕΘΑ, Αθήνα.
- Παπαδάκης, Μ. (2013). *Η Ελληνική Στρατιωτική Διπλωματία προς τις ΗΠΑ*. (Ατομική Διατριβή). ΣΕΘΑ, Αθήνα.
- Παπασωτηρίου, Χ. (2008). *Η Διεθνής πολιτική στον 21ο αιώνα*. Αθήνα : Ποιότητα.
- Παπασωτηρίου, Χ. (2018). *Η Αμερικανική Πολιτική από τον Φράνκλιν Ρούσβελτ στον Ντόναλντ Τραμπ*. Αθήνα : Ποιότητα.
- Παπασωτηρίου, Χ. (2013). *Η Κίνα από την Ουράνια Αυτοκρατορία στην Ανερχόμενη Υπερδύναμη του 21ου Αιώνα*. Αθήνα : Ποιότητα.
- Παρίσης, Ι. (2015). *Το σύγχρονο στρατηγικό περιβάλλον της νοτιοανατολικής μεσογείου*. Ημερίδα «Οι Ειδικές Επιχειρήσεις Στο Σύγχρονο Στρατηγικό Περιβάλλον. ΓΕΕΘΑ. Αθήνα, 10 Ιανουαρίου.

- Πατιενατζής, Π. (2012). *Η Στρατιωτική Διπλωματία στην 1η Δεκαετία του 21ου Αιώνα*. (Ατομική Διατριβή). ΣΕΘΑ, Αθήνα.
- Πρεσβεία της Ελλάδας στις ΗΠΑ. (2018). *Μνημόνιο Πωλήσεων Πολεμικού Υλικού Μέσω Προγράμματος FMS*. (Σ. Κλώκα, μεταφρ). Ουάσιγκτον : Πρεσβεία της Ελλάδας (το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε 2017).
- Σέκερη Γ. (2018). Δοκιμασία, αναγκαιότητα και προοπτικές των διατλαντικών δεσμών. *Εθνικές Επάλξεις*, (124), 20.
- Τζάκσον, Ρ. & Σόρενσεν, Γ. (2006). *Θεωρία και Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων*. Αθήνα : Gutenberg.
- Υπουργείο Εθνικής Άμυνας. (2015). *Λευκή Βίβλος 2014*. Αθήνα : Υπουργείο Εθνικής Άμυνας.
- Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, (2019). ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ. Αθήνα: ΥΠΕΘΑ. Διαθέσιμο στο <http://www.geetha.mil.gr/media/eirhneutikes-apostoles.pdf> [Ανακτήθηκε στις 10 Δεκ 19].
- Υπουργείο Εξωτερικών. (2018). Συνέντευξη Αν. Υπουργού Εξωτερικών, Γ. Κατρούγκαλου, στην εφημερίδα “Washington Times” (18.12.2018). Αθήνα : ΥΠΕΞ. Διαθέσιμο στο <https://www.mfa.gr/epikairota/diloseis-omilies/sunenteuxe-an-upourgou-exoterikon-katrougkalou-sten-ephemerida-washington-times-18122018.html> . [Ανακτήθηκε 10 Νοε 19].
- Φίλης, Κ. (2017). *Τουρκία, Ισλάμ, Ερντογάν*. Αθήνα : Παπαδόπουλος.
- Χατζηβασιλείου, Ε. (2016). Μεταβάσεις από τον Ψυχρό Πόλεμο στη νέα εποχή. Σε Π. Καζάκος, Μ. Κούμας, Χ. Παπασωτηρίου, Α. Μ. Συρίγος, *Η Ελλάδα στον κόσμο της* (21-44). Αθήνα : Πατάκη.
- Χειλά, Ε. (2013). *Οι Διεθνείς Συγκρούσεις στον 21^ο Αιώνα, Ζητήματα θεωρίας και Διαχείρισης*. Αθήνα: Ποιότητα.

Ξενόγλωσση

- Devon, L. (19 Ιουλ 2019). Building relationships, interoperability through exchange program.ARM.Y.MIL. Ανακτήθηκε 05 Δεκεμβρίου 2019 από https://www.army.mil/article/224669/building_relationships_interoperability_through_exchange_program.
- US ARMY. Headquarters. Department of the Army. (2011). *Army Military Personnel Exchange Program with Military Services of Other Nations. Army Regulation 614-10*. Washington, DC: Department of the Army. Διαθέσιμο στο : https://armypubs.army.mil/epubs/DR_pubs/DR_a/pdf/web/r614_10.pdf. [Ανακτήθηκε στις 14 Δεκ 19].

US Embassy, (2017). χ.τ. Αθήνα : Αμερικανική Πρεσβεία. Διαθέσιμο στο : <https://www.facebook.com/USEmbassyAthens/posts/yesterday-members-of-the-10th-combat-aviation-brigade-based-in-ft-drum-new-york-/10155428840304064/>.[

Ανακτήθηκε στις 13 Δεκ 19].

US Embassy of Greece, (2018). *Η Συνάντηση της Ελληνοαμερικανικής Επιτροπής Υψηλού Επιπέδου, στις 12 Απριλίου 2018*. Αθήνα : Αμερικανική Πρεσβεία. Διαθέσιμο στο : <https://gr.usembassy.gov/el/the-meeting-of-the-u-s-greece-high-level-consultative-committee-on-april-12-2018/>.[Ανακτήθηκε στις 08 Δεκ 19].

US Embassy of Greece, (26 Ιαν 19). Propeller Club Pita Cutting. US Embassy & Consulate in Greece. Ανακτήθηκε 12 Δεκ 19 από: <https://gr.usembassy.gov/propeller-club-pita-cutting/>

Παράρτημα «Α»

Γενική Διεύθυνση Πολιτικής Εθνικής Άμυνας Και Διεθνών Σχέσεων

Γενικά

Η *Γενική Διεύθυνση Πολιτικής Εθνικής Άμυνας και Διεθνών Σχέσεων (ΓΔΠΕΑΔΣ)*, αποτελεί διεύθυνση του ΥΠΕΘΑ και είναι αρμόδια για τη μελέτη, την υποβολή εισηγήσεων, την παρακολούθηση υλοποίησης των αποφάσεων για την ΠΕΑ και τον ΕΘΣΣ. Επίσης είναι υπεύθυνη για θέματα διεθνών σχέσεων και συμφωνιών αμυντικής συνεργασίας, διεθνούς δικαίου και διεθνών οργανισμών, αρμοδιότητας του ΥΠΕΘΑ. Η ΓΔΠΕΑΔΣ συγκροτείται από τις ακόλουθες υπηρεσιακές μονάδες:

- α. Διεύθυνση Πολιτικής Εθνικής Άμυνας (ΔΠΕΑ).
- β. Διεύθυνση Διεθνών Σχέσεων (ΔΔΣ).
- γ. Γραμματεία.

Το έργο και η αποστολή των παραπάνω Δνσεων, παρατίθεται, κατωτέρω:

- **Διεύθυνση Πολιτικής Εθνικής Άμυνας (ΔΠΕΑ).** Αρμόδια για τη μελέτη, την υποβολή εισηγήσεων, την παρακολούθηση υλοποίησης των σχετικών αποφάσεων και, γενικότερα, τον επιτελικό χειρισμό των θεμάτων που άπτονται της ΠΕΑ της χώρας.

- **Διεύθυνση Διεθνών Σχέσεων (ΔΔΣ).** Αρμόδιος για το χειρισμό των θεμάτων διεθνών σχέσεων, αμυντικής πολιτικής και διεθνών συνεργασιών του ΥΠΕΘΑ. Συνεργάζεται στενά με τις αρμόδιες Υπηρεσίες του ΥΠΕΞ ή / και λοιπών Υπουργείων και κρατικών Οργανισμών, το ΓΕΕΘΑ και τα ΓΕ των Κλάδων των ΕΔ. Στην ΔΔΣ λειτουργούν τα ακόλουθα τμήματα:

(α) Τμήμα Διεθνών Οργανισμών, στο οποίο λειτουργούν τα Γραφεία ΝΑΤΟ και Λοιπών Οργανισμών, ΔΕΕ και ΕΕ, και Διαστημικής Πολιτικής.

(β) Τμήμα Διμερών Αμυντικών Συνεργασιών.

(γ) Τμήμα Εθιμοτυπίας..

- **Γραμματεία.** Η Γραμματεία της ΓΔΠΕΑΔΣ είναι υπεύθυνη για τη γραφειοτεχνική υποστήριξη της Γενικής Δνσης.

Παράρτημα «B»

Κοινά Ανακοινωθέντα του 1^{ου} και 2^{ου} Στρατηγικού Διαλόγου

1^{ος} Στρατηγικός Διάλογος.

Περιφερειακή Συνεργασία. Οι δύο χώρες υπογράμμισαν τη σημασία του σεβασμού του διεθνούς δικαίου και της ειρηνικής επίλυσης των διαφορών ως κατευθυντήριας αρχής για τις σχέσεις καλής γειτονίας και ως μέσου για την επίλυση των προβλημάτων και της αντιμετώπισης των εντάσεων. Οι ΗΠΑ χαιρέτησαν τον ηγετικό ρόλο της Ελλάδας και το όραμά της για την προώθηση της περιφερειακής σταθερότητας και συνεργασίας και ειδικότερα τις πρωτοβουλίες της Αθήνας στην Ανατολική Μεσόγειο και τα Βαλκάνια που αποσκοπούν σε κοινά περιφερειακά οφέλη στον τομέα της οικονομίας και της ασφάλειας, καθώς και για την επίτευξη της Συμφωνίας των Πρεσπών με τα Σκόπια και τις προσπάθειες που καταβάλλονται για την υλοποίησή της. Η Ελλάδα συζήτησε τα τριμερή σχήματα συνεργασίας στην Ανατολική Μεσόγειο και οι Ηνωμένες Πολιτείες εξέφρασαν το ενδιαφέρον να αυξήσουν τη στήριξή τους στον τριμερή διάλογο μεταξύ Ελλάδας, Ισραήλ και Κύπρου, ως έχουν προσκληθεί.

Άμυνα και Ασφάλεια. Οι ΗΠΑ και η Ελλάδα συζήτησαν κοινούς προβληματισμούς σε θέματα ασφάλειας, όπως είναι η διεθνής τρομοκρατία και η αστάθεια στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και επιβεβαίωσαν τη δέσμευσή τους να ενισχύσουν περαιτέρω την εταιρική τους σχέση στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας, η οποία προωθεί τη σταθερότητα και την ευημερία στην περιοχή και συμβάλλει στην ενίσχυση του NATO. Οι δύο κυβερνήσεις εξέφρασαν την επιθυμία τους να εκσυγχρονίσουν και να επεκτείνουν τις πολύπλευρες αμυντικές τους σχέσεις, προκειμένου να ανταποκριθούν καλύτερα στις ανάγκες των δύο χωρών και να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικότερα τις περιφερειακές και παγκόσμιες προκλήσεις στον τομέα της ασφάλειας, ενώ αναφέρθηκαν στις επιτυχίες που σημειώθηκαν προσφάτως στις κοινές συνδυαστικές ασκήσεις κατάρτισης και ασφάλειας καθώς και στην αύξηση των κοινών τους δράσεων.

Επιβολή Νόμου και Καταπολέμηση της Τρομοκρατίας. Και οι δύο πλευρές υπογράμμισαν τη σημασία της συνεργασίας τους σε ζητήματα επιβολής του νόμου και καταπολέμησης της τρομοκρατίας, η οποία οδήγησε σε πολλές σημαντικές επιτυχίες όπως σε καταδικαστικές αποφάσεις, στην κατάσχεση όπλων και μεγάλων ποσοτήτων

ναρκωτικών, στον επαναπατρισμό αρχαιοτήτων καθώς και στην εξάρθρωση διεθνών εγκληματικών οργανώσεων. Οι Ηνωμένες Πολιτείες τόνισαν τη συμμετοχή της Ελλάδας στο Πρόγραμμα Απαλλαγής Θεωρήσεων (Visa Waiver Program) και τη θετική πρόοδο που έχει σημειώσει η χώρα στην εκπλήρωση των δεσμεύσεων της που αποτυπώνονται στο Κοινό Ανακοινωθέν του 2016. Οι δύο κυβερνήσεις δεσμεύτηκαν να ενισχύσουν τη συνεργασία τους σε ζητήματα επιβολής του νόμου, μεταξύ άλλων σε τομείς όπως, η ανταλλαγή πληροφοριών, η συνεργασία για την ασφάλεια των συνόρων και η αντιμετώπιση των παράνομων δραστηριοτήτων.

Εμπόριο και Επενδύσεις. Αξιοποιώντας τη θετική δυναμική της Διεθνούς Έκθεσης της Θεσσαλονίκης, η Ελλάδα και οι Ηνωμένες Πολιτείες ανέλαβαν τη δέσμευση να ενισχύσουν το διμερές εμπόριο και τις επενδύσεις, σε βασικούς τομείς όπως, μεταξύ άλλων, στον τομέα της ενέργειας, της άμυνας, των νέων τεχνολογιών, της ψυχαγωγίας και των υποδομών. Οι Ηνωμένες Πολιτείες συνεχάρησαν την Ελλάδα για την έξοδο από τα προγράμματα οικονομικής προσαρμογής και για το άνοιγμα ενός νέου οικονομικού κεφαλαίου, αναγνωρίζοντας ταυτόχρονα τις προκλήσεις που εξακολουθεί να αντιμετωπίζει η χώρα, καθώς συνεχίζει την πορεία της προς την ανάκαμψη. Οι Ηνωμένες Πολιτείες τόνισαν τον αυξανόμενο ρόλο της Ελλάδας ως ενεργειακού, μεταφορικού και εμπορικού κόμβου στην περιοχή, ενώ οι δύο χώρες ανέλαβαν τη δέσμευση να συμβάλλουν στην περαιτέρω ενίσχυση αυτού του ρόλου. Οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ελλάδα ανέλαβαν την υποχρέωση να εργαστούν από κοινού προκειμένου να ενισχύσουν την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων στην Ελλάδα. Οι ΗΠΑ επαναβεβαίωσαν τη στήριξή τους στις ελληνικές προσπάθειες για την πραγματοποίηση των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, ενώ οι δύο πλευρές δεσμεύτηκαν να συνεχίσουν τη συνεργασία τους μέσω της Ομάδας Εργασίας για το Εμπόριο και τις Επενδύσεις..

Ενέργεια. Οι δύο κυβερνήσεις σημείωσαν την ανάγκη βελτίωσης της ενεργειακής ασφάλειας και διαφοροποίησης των πηγών ενέργειας της Ευρώπης, υπογραμμίζοντας την πρόσφατη άμεση αγορά αμερικανικού φυσικού αερίου από την Ελλάδα και τις συνεχιζόμενες διαπραγματεύσεις για μια μακροπρόθεσμη συμφωνία προμήθειας. Οι ΗΠΑ επαίνεσαν την πρόοδο που έχει σημειώσει η Ελλάδα στον τομέα των ενεργειακών έργων για την επέκταση της περιφερειακής διασυνδεσιμότητας, μεταξύ των οποίων ο τερματικός σταθμός φυσικού αερίου της Ρεβυθούσας, ο Διαδριατικός Αγωγός φυσικού αερίου (TAP) και ο αγωγός διασύνδεσης Ελλάδας-Βουλγαρίας (IGB) και εξέφρασαν τη στήριξή τους στην κατασκευή πρόσθετων

υποδομών για τη διαφοροποίηση των οδών μεταφοράς και του εφοδιασμού, όπως ο προτεινόμενος τερματικός σταθμός φυσικού αερίου στην Αλεξανδρούπολη και ο αγωγός EastMed, όπου αυτό είναι εμπορικά εφικτό. Οι δύο πλευρές συζήτησαν επίσης τη συνεργασία τους στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και των αποδοτικών τεχνολογιών καθαρού άνθρακα. Οι ΗΠΑ υποστηρίζουν τη συμμετοχή της Ελλάδας στην Πρωτοβουλία των Τριών Θαλασσών, καθώς και τις σχετικές προσπάθειες για την ενίσχυση της διασυνδεσιμότητας μεταξύ Βορά και Νότου στην Ευρώπη..

Επαφές των Πολιτών. Οι δύο πλευρές αναγνώρισαν τους ισχυρούς δεσμούς που συνδέουν τους δύο λαούς, καθώς και τον ζωτικό ρόλο που αυτές οι σχέσεις διαδραματίζουν για την ενίσχυση των διμερών σχέσεων. Οι δύο κυβερνήσεις συζήτησαν τρόπους για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ μουσείων, των προγραμμάτων ανταλλαγής φοιτητών καθώς και των προγραμμάτων εκμάθησης της αγγλικής γλώσσας και χαιρέτισαν την έναρξη του προγράμματος ανταλλαγής FLEX το καλοκαίρι του 2019. Οι ΗΠΑ ανακοίνωσαν την επιλογή της Ελλάδας ως φιλοξενούσας χώρας της πρώτης Περιφερειακής Διάσκεψης Κορυφής του προγράμματος υποτροφιών Gilman που αναμένεται να λάβει χώρα το 2019. Οι δύο πλευρές επιβεβαίωσαν επίσης τη δέσμευσή τους για τη συνέχιση του προγράμματος Fulbright που συμπλήρωσε 70 χρόνια λειτουργίας. Οι ΗΠΑ και η Ελλάδα προσμένουν στη συνέχιση αυτών των συζητήσεων καθ' όλη τη διάρκεια του επόμενου έτους, με στόχο τον απολογισμό της επιτευχθείσας προόδου κατά την πραγματοποίηση του επόμενου διαλόγου που θα πραγματοποιηθεί στην Ελλάδα το 2019.

2^{ος} Στρατηγικός Διάλογος.

Περιφερειακή Συνεργασία. Η Ελλάδα και οι Ηνωμένες Πολιτείες αντάλλαξαν απόψεις σχετικά με την Ανατολική Μεσόγειο, τον Εύξεινο Πόντο και τα Δυτικά Βαλκάνια, επισημαίνοντας το κοινό τους όραμα για μια ειρηνική και ευημερούσα περιοχή. Επανέλαβαν τη βούλησή τους να στηρίζουν την ενσωμάτωση των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων στους ευρωπαϊκούς και διατλαντικούς θεσμούς, σύμφωνα με την επιλογή των λαών τους. Αναγνώρισαν ότι οι σχέσεις καλής γειτονίας και η ειρηνική επίλυση των διαφορών είναι το κλειδί για την επίτευξη αυτού του στόχου. Ως εκ τούτου, οι δύο κυβερνήσεις επιβεβαιώνουν την πρόθεσή τους να στηρίζουν το κράτος δικαίου και τους δημοκρατικούς θεσμούς στην περιοχή. Ανέλαβαν επίσης τη δέσμευση να προωθήσουν την κουλτούρα του συμβιβασμού και της συμφιλίωσης. Υπογράμμισαν τις προσπάθειες της Ελλάδας προς αυτό το σκοπό, επισημαίνοντας τη

θέση σε ισχύ της Συμφωνίας των Πρεσπών, υπογραμμίζοντας παράλληλα τη σημασία της συνεπούς εφαρμογής της εν λόγω συμφωνίας καλή τη πίστει. Συζήτησαν τις προσπάθειες τους για την ενίσχυση της περιφερειακής ολοκλήρωσης και σημείωσαν τις σχετικές πρωτοβουλίες της Ελλάδας προς αυτό το σκοπό. Επεσήμαναν επίσης το κοινό τους συμφέρον αναφορικά με τα ζητήματα του Ευξείνου Πόντου. Και οι δύο κυβερνήσεις αντάλλαξαν απόψεις σχετικά με την εκ νέου ανάδυση της Ανατολικής Μεσογείου ως μιας δυναμικής και καίριας σημασίας, από γεωπολιτική άποψη, περιοχής, με σημαντικές ευκαιρίες στους οικονομικούς και ενεργειακούς τομείς. Η Ελλάδα συζήτησε σχετικά με τα τριμερή σχήματα συνεργασίας που έχει αναπτύξει στην Ανατολική Μεσόγειο, τα οποία μπορούν να βοηθήσουν στην εδραίωση της περιφερειακής σταθερότητας και ασφάλειας. Η Ελλάδα και οι Ηνωμένες Πολιτείες, υπογραμμίζοντας την ανάγκη σεβασμού της εδαφικής ακεραιότητας των χωρών της περιοχής, επισήμαναν με ανησυχία τις παράνομες και προκλητικές ενέργειες που προκαλούν εντάσεις στην περιοχή, καθώς και την κακόβουλη επιρροή που ασκείται σε αυτή. Οι δύο κυβερνήσεις υπογράμμισαν τη σημασία του σεβασμού του διεθνούς δικαίου και της ειρηνικής επίλυσης των διαφορών ως κατευθυντήριας αρχής για τις σχέσεις καλής γειτονίας. Επίσης ανέλαβαν τη δέσμευση να ενισχύσουν τη στενή τους συνεργασία, χρησιμοποιώντας όλα τα κατάλληλα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους, προκειμένου να διασφαλίσουν τη σταθερότητα και την ασφάλεια στην ευρύτερη περιοχή. Οι δύο πλευρές επανέλαβαν την επιθυμία τους να συνεχίσουν και να ενισχύσουν τη συνεργασία τους σε διάφορους τομείς στο πλαίσιο του σχήματος 3+1 (Ελλάδα, Κύπρος, Ισραήλ και Ηνωμένες Πολιτείες), που εγκαινιάστηκε στην Ιερουσαλήμ το Μάρτιο 2019, καθώς η εν λόγω συνεργασία μπορεί να συμβάλει στην προώθηση της ειρήνης, της σταθερότητας, της ασφάλειας και της ευημερίας στην Ανατολική Μεσόγειο και την ευρύτερη περιοχή. Οι Ηνωμένες Πολιτείες υποστηρίζουν τη συμμετοχή της Ελλάδας στην Πρωτοβουλία των Τριών Θαλασσών καθώς και τις σχετικές προσπάθειες για την ενίσχυση της διασυνδεσιμότητας μεταξύ του ευρωπαϊκού Βορρά και Νότου.

Άμυνα και Ασφάλεια. Η Ελλάδα και οι Ηνωμένες Πολιτείες επανέλαβαν την επιθυμία τους να ενισχύσουν περαιτέρω τη στρατηγική τους συνεργασία στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας, συνεργασία που συμβάλλει σημαντικά στην ασφάλεια των δύο εθνών. Υπογράμμισαν επίσης την επιθυμία τους να ενισχύσουν περισσότερο τη συνεργασία τους προς την κατεύθυνση της προώθησης της σταθερότητας και της ευημερίας στην Ανατολική Μεσόγειο, καθώς και να εξετάσουν τις κοινές ανησυχίες

σχετικά με την ασφάλεια στην ευρύτερη περιοχή. Προς αυτό το σκοπό, οι δύο πλευρές σκοπεύουν να συνδράμουν η μια την άλλη προκειμένου να εξασφαλίσουν τη διατήρηση ισχυρών, αποτελεσματικών και διαλειτουργικών ενόπλων δυνάμεων. Οι Ηνωμένες Πολιτείες εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για το γεγονός ότι η Ελλάδα συνεχίζει να εκπληρώνει τη δέσμευση που ανέλαβαν όλοι οι Σύμμαχοι κατά τη Σύνοδο Κορυφής της Ουαλίας το 2014 αναφορικά με τις αμυντικές δαπάνες που θα πρέπει να αντιπροσωπεύουν το 2 % τουλάχιστον του ΑΕΠ τους και ενθάρρυναν την Ελλάδα να συνεχίσει να εργάζεται προς την κατεύθυνση της διάθεσης του 20% τουλάχιστον των αμυντικών της δαπανών για την αγορά εξοπλισμού. Η πρόσφατη συμφωνία μεταξύ της Ελλάδας και των ΗΠΑ σχετικά με την τροποποίηση του Παραρτήματος της Συμφωνίας Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας αντανάκλα την περαιτέρω ενίσχυση και επέκταση της αμυντικής μας συνεργασίας προς όφελος των δύο εθνών και της περιφερειακής σταθερότητας. Οι δύο κυβερνήσεις χαιρέτισαν τον προσφάτως αυξημένο ρυθμό πραγματοποίησης διμερών ασκήσεων και εξέφρασαν την επιθυμία τους να συνεχίσουν να εξελίσσουν την πολυδιάστατη αμυντική τους σχέση προκειμένου να ανταποκριθούν με καλύτερο τρόπο στις ανάγκες των δύο χωρών και να αντιμετωπίσουν πιο αποτελεσματικά τις περιφερειακές και παγκόσμιες προκλήσεις στον τομέα της ασφάλειας.

Επιβολή Νόμου και Καταπολέμηση της Τρομοκρατίας. Οι δύο κυβερνήσεις υπογράμμισαν τα σημαντικά αποτελέσματα της εκτεταμένης συνεργασίας τους στον τομέα της επιβολής του νόμου και της αντιτρομοκρατίας από την πραγματοποίηση του πρώτου Στρατηγικού Διαλόγου ΗΠΑ-Ελλάδας το 2018, συμπεριλαμβανομένης της κατάσχεσης πέντε και πλέον τόνων χαπιών Captagon, που είναι η μεγαλύτερη κατάσχεση χαπιών αυτής της ουσίας που έχει ποτέ καταγραφεί. Υπογράμμισαν την πρόοδο που έχει σημειωθεί ως προς τη βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών και της συνοριακής ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένης της υπογραφής Μνημονίου Συνεργασίας σχετικά με την εφαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας για τα Ονομαστικά Αρχεία Επιβατών. Αναγνώρισαν επίσης τη σημαντική πρόοδο που έχει επιτευχθεί ως προς την εφαρμογή της Κοινής Διακήρυξης του 2016 σχετικά με τη συμμετοχή της Ελλάδας στο Πρόγραμμα Απαλλαγής Θεώρησης Εισόδου που επέτρεψε στην Υπηρεσία Εθνικής Ασφάλειας των ΗΠΑ να επαναφέρει σε πλήρη ισχύ το Ηλεκτρονικό Σύστημα Ταξιδιωτικής Άδειας (ESTA) που εκδίδεται σε Έλληνες πολίτες που ταξιδεύουν στις ΗΠΑ για επαγγελματικούς ή ψυχαγωγικούς λόγους και για παραμονή έως 90 ημέρες. Οι δύο κυβερνήσεις επιβεβαίωσαν την πρόθεσή τους να αυξήσουν την

συνεργασία τους στον τομέα της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο, να βελτιώσουν περαιτέρω τη συνεργασία τους σε θέματα συνοριακής ασφάλειας και να ενισχύσουν τη συνεργασία τους για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα.

Εμπόριο και Επενδύσεις. Οι Ηνωμένες Πολιτείες χαιρετίζουν τις πρόσφατες θετικές εξελίξεις όσον αφορά την ελληνική οικονομία και τη δυναμική που έχει δημιουργηθεί προς την κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης. Οι Ηνωμένες Πολιτείες θεωρούν την Ελλάδα σημαντικό οικονομικό εταίρο με έναν ολοένα επεκτεινόμενο ρόλο ως ενεργειακού, μεταφορικού και εμπορικού κόμβου στην περιοχή και επιβεβαιώνουν τη στήριξή τους στις προσπάθειες που καταβάλλει η Ελλάδα να βελτιώσει το επενδυτικό της περιβάλλον προκειμένου να δοθεί ώθηση στην οικονομική ανάπτυξη. Η Ελλάδα χαιρετίζει το αμερικανικό ενδιαφέρον για επενδύσεις σε διάφορους τομείς και ειδικότερα, στον τομέα της καινοτομίας και των νεοφυών εταιρειών, συμπεριλαμβανομένου μέσω των δύο νέων κέντρων για την καινοτομία στη Βόρεια Ελλάδα που εγκαινιάστηκαν από αμερικανικές εταιρείες. Οι δύο πλευρές χρησιμοποίησαν τον στρατηγικό διάλογο για να συζητήσουν συγκεκριμένους τομείς αναφορικά με τις συνεχείς προσπάθειες της Ελλάδας υπέρ της ενίσχυσης της προστασίας και του σεβασμού των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Οι Ηνωμένες Πολιτείες θα συνεργαστούν με την Ελλάδα καθώς η τελευταία αναπτύσσει μια διαδικασία ελέγχου επενδύσεων όπως και μηχανισμούς για τις υποδομές ζωτικής σημασίας. Οι δύο χώρες θα εργαστούν επίσης από κοινού προκειμένου να προωθήσουν την οικονομική ενδυνάμωση των γυναικών σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο. Μέσω της ομάδας εργασίας για το Εμπόριο και τις Επενδύσεις, οι δύο πλευρές σκοπεύουν να συνεχίσουν τη συνεργασία τους σε βασικούς τομείς, όπως η ενέργεια, η πληροφορική, ο τουρισμός, το διάστημα, η ψυχαγωγία και οι υποδομές. Η ομάδα εργασίας σκοπεύει επίσης να εξετάσει τις προκλήσεις σε θέματα εμπορίου, να συζητήσει για τις υπάρχουσες ευκαιρίες σχετικά με δημόσιους διαγωνισμούς στην Ελλάδα καθώς και μέτρα για την αντιμετώπιση της πρακτικής των «clawbacks» στον τομέα των υπηρεσιών υγείας, αλλά και να διερευνήσει τρόπους που θα επιτρέψουν στις ελληνικές εταιρείες να ενημερωθούν για τις ευκαιρίες που υπάρχουν στην αμερικανική αγορά. Οι Ηνωμένες Πολιτείες χαιρετίζουν την πρωτοβουλία της Ελλάδας να ιδιωτικοποιήσει βασικές υποδομές, συμπεριλαμβανομένων ναυπηγείων και λιμένων, όπως στην Ελευσίνα και την Αλεξανδρούπολη. Οι δύο κυβερνήσεις χαιρέτισαν τις πρόσφατες αποφάσεις αμερικανικών εταιρειών να επενδύσουν στην Ελλάδα. Σημείωσαν επίσης

με ικανοποίηση το ενδιαφέρον που επιδεικνύουν δύο αμερικανικές εταιρείες για τη διεκδίκηση των αδειών για το καζίνο στο Ελληνικό στο πλαίσιο της επένδυσης στο πρώην αεροδρόμιο.

Ενέργεια. Η Ελλάδα και οι Ηνωμένες Πολιτείες συζήτησαν σχετικά με την επεκτεινόμενη ενεργειακή τους συνεργασία, επαναλαμβάνοντας ότι η διαφοροποίηση συνιστά κοινή προτεραιότητα. Επεσήμαναν τις πρώτες εισαγωγές αμερικανικού LNG (υγροποιημένου φυσικού αερίου) προς την Ελλάδα και εξέφρασαν την ετοιμότητά τους να στηρίζουν μελλοντικά έργα ενεργειακών υποδομών που θα σχεδιαστούν με σκοπό τη διαφοροποίηση των ενεργειακών οδών μεταφοράς και του ενεργειακού εφοδιασμού και την επέκταση της περιφερειακής συνδεσιμότητας, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται ο σχεδιαζόμενος σταθμός της Αλεξανδρούπολης (FSRU). Οι κυβερνήσεις της Ελλάδας και των ΗΠΑ αναγνώρισαν τις δυνατότητες του προτεινόμενου αγωγού φυσικού αερίου EastMed ως προς τη συνεισφορά του στην ενεργειακή ασφάλεια και τη διαφοροποίηση των ενεργειακών πηγών και οδών μεταφοράς στην Ανατολική Μεσόγειο. Συζήτησαν την πρόοδο που έχει σημειωθεί αναφορικά με την υλοποίηση του Διαδριατικού Αγωγού Φυσικού Αερίου (TAP) και του Διασυνδετήριου Αγωγού Ελλάδας-Βουλγαρίας (IGB), καθώς και την πρόθεση της Ελλάδας να διερευνήσει ευκαιρίες για την περαιτέρω επέκταση των ενεργειακών δικτύων με τους γείτονες της στην νοτιοανατολική Ευρώπη, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην περιφερειακή ενεργειακή ασφάλεια και τη διασυνδεσιμότητα Νότου-Βορρά. Η Ελλάδα και οι Ηνωμένες Πολιτείες αναγνώρισαν ότι η ανακάλυψη και η μελλοντική εκμετάλλευση σημαντικών κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στην Ανατολική Μεσόγειο είναι ζωτικής σημασίας για τη σταθερότητα στην περιοχή και μπορούν να συμβάλλουν ενεργά στη στρατηγική ενεργειακής διαφοροποίησης της ΕΕ. Επεσήμαναν τα αποτελέσματα του διαλόγου 3+1 σχετικά με την ενεργειακή συνεργασία μεταξύ της Ελλάδας, της Κύπρου, του Ισραήλ και των Ηνωμένων Πολιτειών καθώς και τα σχέδιά τους για τη συνέχιση της εν λόγω συνεργασίας με σκοπό να στηρίζουν την περιφερειακή συνεργασία στην Ανατολική Μεσόγειο, να διερευνήσουν ευκαιρίες για τη στήριξη ενεργειακών έργων και να ενθαρρύνουν την υλοποίηση των απαραίτητων επενδύσεων εκ μέρους του ιδιωτικού τομέα. Οι Ηνωμένες Πολιτείες χαιρέτισαν τις προσπάθειες της Ελλάδας να ιδιωτικοποιήσει τις ενεργειακές υποδομές. Οι δύο πλευρές συζήτησαν επίσης σχετικά με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και το σημαντικό ρόλο του φυσικού αερίου ως καυσίμου που μπορεί να λειτουργήσει ως γέφυρα προς ένα πιο πράσινο μέλλον. Οι δύο κυβερνήσεις

εξέφρασαν τη στήριξή τους υπέρ της έρευνας και της εκμετάλλευσης δυνητικών ενεργειακών πηγών στις θαλάσσιες ζώνες της Ελλάδας και οι Ηνωμένες Πολιτείες χαιρέτισαν την έγκριση από το ελληνικό κοινοβούλιο των δικαιωμάτων έρευνας σε δύο θαλάσσια οικοπέδα ανοικτά της Κρήτης υπέρ κοινοπραξίας στην οποία συμμετέχει μια αμερικανική εταιρεία ενέργειας.

Επαφές μεταξύ κοινωνίας των Πολιτών. Οι κυβερνήσεις αναγνώρισαν ότι η περαιτέρω ενίσχυση των ιστορικών δεσμών που συνδέουν τους λαούς των δυο χωρών θα συνεχίσει να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των διμερών σχέσεων. Αναγνώρισαν κοινά επιτεύγματα από την έναρξη του Στρατηγικού Διαλόγου το 2018 τα οποία έχουν αυξήσει την αμοιβαία κατανόηση και οδήγησαν στην ενισχυμένη συνεργασία μεταξύ των μουσείων καθώς και τη δημιουργία νέων προγραμμάτων ανταλλαγής φοιτητών και εκμάθησης της αγγλικής γλώσσας. Οι Ηνωμένες Πολιτείες εξέφρασαν την ικανοποίησή τους προς την ελληνική κυβέρνηση για την ανανέωση της συνεισφοράς της στο πρόγραμμα Fulbright και ενθάρρυναν τις συνεχείς μελλοντικές συνεισφορές σε αυτό το σημαντικό πρόγραμμα ανταλλαγής μεταξύ των δύο κρατών. Οι δύο κυβερνήσεις προσδιόρισαν περαιτέρω τομείς εκπαιδευτικής, πολιτιστικής και επιστημονικής συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένου του σχεδιασμού για τη συμμετοχή των ΗΠΑ στις εορταστικές εκδηλώσεις για την επέτειο του 2021 στην Ελλάδα καθώς και για την παρουσία των Ηνωμένων Πολιτειών ως τιμώμενης χώρας στη Διεθνή Έκθεση Βιβλίου Θεσσαλονίκης το ίδιο έτος. Οι δύο χώρες σχεδιάζουν να στηρίξουν τη συνεχή βελτίωση των σχέσεων μεταξύ των ελληνικών και αμερικανικών μουσείων και να ενθαρρύνουν τη μεγαλύτερη συνεργασία στον τομέα της επιστήμης και της τεχνολογίας διευκολύνοντας τη συμμετοχή της Ελλάδας στη Διεθνή Έκθεση Επιστημών και Τεχνολογίας των Ηνωμένων Πολιτειών. Επιβεβαίωσαν ότι η Ελλάδα σκοπεύει να αξιοποιήσει την προηγούμενη επιτυχημένη συνεργασία στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς εξασφαλίζοντας την κύρωση της Ανανέωσης του Μνημονίου Κατανόησης για την Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς του 2016. Αναγνώρισαν την πρόοδο που έχει σημειωθεί στη συνεργασία μεταξύ του αμερικανικού Μουσείου Μνήμης του Ολοκαυτώματος και της ελληνικής κυβέρνησης για την ανταλλαγή αρχείων και επιβεβαίωσαν την πρόθεσή τους να εντατικοποιήσουν τη συνεργασία, σε μια κοινή προσπάθεια, μεταξύ άλλων, να ανακτηθούν προσωπικά αντικείμενα που ανήκαν σε Εβραίους πρόσφυγες από το ναυάγιο του “Athina” το 1946 προκειμένου αυτά να συμπεριληφθούν στη μόνιμη συλλογή του εν λόγω μουσείου. Οι δύο πλευρές συνέχισαν τις συζητήσεις σχετικά με το πλαίσιο εφαρμογής των διμερών

τους συμφωνιών και την επίτευξη των Στόχων της Αειφόρου Ανάπτυξης καθώς και αναφορικά με την Ατζέντα των ΗΕ για το 2030, με στόχο να προσδιοριστούν περαιτέρω τομείς εκπαιδευτικής, πολιτιστικής και επιστημονικής συνεργασίας. Οι κυβερνήσεις εξέφρασαν επίσης την επιθυμία τους να επεκτείνουν τη συνεργασία προκειμένου να ανταλλάξουν βέλτιστες πρακτικές στον τομέα της εκπαίδευσης, να στηρίζουν την επαγγελματική εξέλιξη στους σύγχρονους τομείς του πολιτισμού και της καλλιτεχνικής δημιουργίας, να διευρύνουν τις ευκαιρίες εκμάθησης της αγγλικής γλώσσας και να αυξήσουν περαιτέρω τις ανταλλαγές φοιτητών.